

SARHBE EFENDILERİMİZ

Hazreti Ebubekir

Saddıkatin Zirve İsmi

BEKİR BURAK

5
SERİ

Hazreti Ebû Bekir

BEKİR BURAK

Hazreti Ebû Bekir

BEKİR BURAK

HAZRETİ EBÜ BEKİR

Copyright © Rehber Yayınları, 2009

*Bu eserin tüm yayın hakları Işık Yayıncılık Tic. A.Ş.'ye aittir.
Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Yayıncılık Tic. A.Ş.'nin önceden
yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt
sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.*

Editör

Ali BUDAK - İbrahim ÇETİN

Görsel Yönetmen

Engin ÇİFTÇİ

Kapak

İhsan DEMİRHAN

Sayfa Düzeni

Ahmet KAHRAMANOĞLU

ISBN

978-975-6096-14-7

Yayın Numarası

15

Basım Yeri ve Yılı

Çağlayan Matbaası Sarnıç Yolu Üzeri No: 7

Gaziemir/İZMİR

Tel: (0232) 252 20 96

Nisan 2009

Genel Dağıtım

Gökkuşuğu Pazarlama ve Dağıtım

Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi

Mahmutbey/İSTANBUL

Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Rehber Yayınları

Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5

34676 Üsküdar/İSTANBUL

Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20

www.rehber yayinlari.com

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	7
Neş'et Ettiği Zaman ve Çevre	9
İsim ve Künye.....	11
Rağbet Gören Meslek	15
Muhammedü'l-Emîn'e Olan Yakınlığı.....	17
Dillerde Dolaşan Müjdelere	20
Herkes Farkındaydı	27
Hatıraların Çağrıştırdıkları.....	30
Mekke'deki Konumu.....	32
Vuslata Doğru	34
Hayatının Kazancı	44
Konumunu Krediyeye	46
Çevirme Gayretleri	46
Garipleri de Unutmamıştı	48
Hizmet Yarışının Öncüsü	52
Habeşistan'a Yöneliş	62
Boykot	68
'Sıddık' Pâyesi.....	70
Mukaddes Göç ve Maiyyet Ufku	74
Medine'nin İlk Yılları.....	86
Fühâs ve Hz. Ebû Bekir	89
Bedir'e Doğru.....	93
Er Meydanlarının Adamı.....	97
Efendimiz (s.a.s.) Katındaki Yeri	100
Kavrayışındaki Enginlik	105
Gurûbun İlk Emâresi	109

İtimat ve Güven İnsanı	111
İhlâs ve Tevazuu.....	115
Himmatleriyle Hz. Ebû Bekir (r.a.).....	117
Fetih Günü Hz. Ebû Bekir (r.a.).....	123
Hac Emirliği	128
Veda Haccı.....	129
Vuslat Zamanı ve Hz. Ebû Bekir	131
Hilafete Giden Yol.....	136
Sonuçsuz Kalan Muhalefet Çalışmaları	140
Miras Talepleri Karşısındaki Tavrı	142
Hicaz Çalkalanmaya Durmuştu	145
Zekattan Kaçışa Kalıcı Neşter	147
İrtidat Hâdiseleri	149
Peygamberlik İddiasında Bulunanlar	150
Üsâme Ordusu	152
Sulh ve Sükûn	157
Geçim Derdi.....	159
Zühd ve Takvası	162
Ümmü Eymen ile Hasbihal.....	167
Bereket Dolu İki Yıl	170
Ve Perde Kapanırken.....	171
Mirası	176
Aile Hayatı	178
İstifade Edilen Kaynaklar	182

ÖNSÖZ

‘Ben esnafım; sadece zekatımı verir gerisine karışmam’ yahut, ‘benim işim daha ziyade teknik alanda, tebliğ ve irşad işini ben yapamam’ diyorsanız, ‘iki kişinin ikincisi’ olarak Kur’ân’ın bize anlattığı Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh) size, yanıldığınızı söylüyor. Nasıl mı?

Çünkü, Efendiler Efendisi’nin de beyan ettiği gibi, dinde ruhbanlık yoktur ve ona ait meseleleri, sadece belli başlı kimselerin üstlenerek başkalarına taşıma gibi bir ayrıcalığı da olamaz. Kur’ân, her bir mümine hitap eder; meslek ve meşrebi ne olursa olsun her bir mümin, birinci derecede muhatabıdır onun.

Başka bir deyişle bir insanın, sosyal hayatta üstlendiği vazife ne olursa olsun, ayrıca ona, bizzat Yüce Yaratıcı’nın yüklediği, O’nun Resûlü’nün de yerine getirilmesini talep ettiği bazı işler vardır. Namaz, oruç, zekat ve hac gibi ibadetler yanında dinin güzelliklerini başkalarıyla paylaşma, çikmaz sokaklardan insanları haberdar ederek onları, akıbeti

saadet olan ana arterlere yöneltme ve Rabbânî bir atmosfer oluşturup bunun tatlı esintilerinde hep beraber cennet meltemlerini teneffüs etme gibi sosyal hayatın iyileşmesine matuf hamleler, bu minvalde zikredilebilecek hareketler olarak sayılabilir. Meşrebi ne olursa olsun kısaca, ‘emr-i maruf ve nehy-i münker’ olarak ifade edilen bu hususlar, bilhassa günümüz Müslümanlarının üzerine de birer vazifedir.

İşte, Efendimiz’le yolları birleştiği andan itibaren, maiyyetin zirve temsilcisi Hz. Ebû Bekir’in (radiyallahu anh) hayatı, bu açıdan güzel mesajlarla doludur. Çarşı ve pazardan hilafete giden yolda ortaya koyduğu gayretlerle o, sosyal statüsü ne olursa olsun her bir mümine bugün, ne güzel bir modeldir.

Mal ve mülke ihtiyaç hissedildiğinde mal ve mülkünü, can ve cânândan geçme akabesine gelindiğinde can ve cânânı, mal ve canı verene kurban etmesini bilebilme, sahibini ölümsüz kılan öyle bir meziyettir ki, bu meziyeti ortaya koymasını bilebilenler, eskiyen zaman ve mekanın aşındırıcılığından azâde kalmış, zaman ve mekanın sahibi katında, başkalarının ulaşamayacağı mesafelere yelken açmışlardır.

Nasıl mı? İşte size böyle bir hayat...

İstifade temennisiyle...

NEŞ'ET ETTİĞİ ZAMAN VE ÇEVRE

Babası, Osman ibn Âmir (Ebû Kuhâfe), annesi ise Selmâ binti Sahr (Ümmü'l-Hayr) idi. Fil hadisesinden yaklaşık üç yıl sonra dünyaya gelmişti.

Annesi, aynı zamanda baba Ebû Kuhâfe'nin amcakızı oluyordu. 'Hayrın annesi' anlamında bir lakapla anılan anne Selmâ, üzüntülüydü ve sıkıntılı günler geçiriyordu; zira o güne kadar hamile kaldığı erkek çocukları peşi peşine ölmüş ve bir türlü erkek evlada sahip olamamıştı.

Fil olayının üzerinden iki yıl kadar geçmişti. Öncekiler gibi anne Selmâ yine hâmileydi. Heyecanlıydı ve kalbi, hiç olmazsa doğuracağı çocuğun bu sefer erkek olması ümidiyle atıyordu. Bu kadar candan bir isteğinin yerine gelebilmesi için onun da yapması gereken bazı şeyler olmalıydı. Bu sebeple o, şayet hâmile olduğu çocuğu erkek doğar ve yaşarsa, onu Kâbe'ye adayacağını duyurdu herkese. Bu, Âl-i İmrân misali açıktan bir adak demektir ve bunu, herkese ilan etmekten de çekinmedi anne Ümmü'l-Hayr. O gün

için de bu, yerine getirilmesi gereken bir sözdü ve dileği yerine gelince de, mutlaka uyulması zorunlu bir nezir demektir.

Yümün ve hayrın annesi manasında Ümmü'l-Hayr künyesiyle meşhur olan ve gerçek manada hayırlı bir çocuğa hâmile olan anne Selmâ'yı artık, doğum sancıları tutmuştu ve çok geçmeden de, nur topu gibi bir oğul dünyaya getirecekti. Zaten beklediği de buydu; ancak, hâlâ endişesini yenebilmiş değildi; zira erkek çocuğunun olması, onun yaşaması anlamına gelmiyordu. Bu sebeple Kâbe'ye dönecek, yeni doğan oğlunun yaşaması için ellerini açarak Rabb-i Rahîm'ine şöyle yalvaracaktı;

– Allah'ım! Bu çocuk, ölümden hayata Senin bağışladığın biricik yavrurum olsun; O'nu benim için bağışla!¹

Yönelişteki samimiyet, duaya icabetin en belirgin nişanıydı; zira bu kadar içten bir yönelme, ancak rahmetin sağanak olup yağmasını netice verirdi. Ebû Kuhâfe'nin oğlu yaşıyordu.

---

¹ İbn Hacer, *el-İsâbe*, 4/171

İSİM VE KÜNYE

Ümmü'l-Hayr, sözünü unutacak bir kadın değildi ve sıra, ismini koymaya gelince, biricik oğlunun adını, Kâbe'ye adanmış manasında 'Abdülkâbe' koydu.

Ebû Kuhâfe'nin de buna itirazı olamazdı; zira o gün için Kâbe, insanların itibar ettiği bir mekândı. Aynı zamanda, onu yıkmak için yola koyulan Ebrehe ordusunun başına gelenler, olanca dehşetiyle birlikte zihinlerdeki yerini hâlâ koruyordu.

Nasıl olmaz ki o, yeryüzünde Allah için inşa edilmiş ilk bina idi. Aynı zamanda Kâbe, her haliyle Allah'ı hatırlatan bir mekân demektir. Kâbe Allah'ı hatırlatıyor; Allah denilince de Kâbe akla geliyordu. Bu sebeple Ebû Kuhâfe, 'Abdülkâbe' diye seslendiği küçük oğulcuğunu, çoğu zaman da 'Abdullah' diye çağırıyor ve böylelikle onun, Kâbe ruhuna yakışır manada gerçek bir kul olmasını talep ediyordu.

Kadınların geri planda kaldığı ve çoğunlukla hiç kıymet görmediği o günün toplumunda, hep erkeğin dediği olurdu

ve bu sebeple Mekke, yeni doğan bu çocuğu çoğunlukla, anne Selmâ değil de Ebû Kuhâfe'nin kullandığı ismiyle tanır olmuştu. Bu sebeple artık ona, Abdullah ibn Osmân diyorlardı.

İnsanları künyeleriyle çağırmanın adet olduğu o toplumda bir de O'na, kendisinden öncekiler gibi doğar doğmaz ölmeyip hayatta kaldığı için ve bununla birlikte nesebindeki asaletten dolayı 'Atîk' diye künye takılmıştı. Çünkü kelime olarak atîk, esaretten hürriyete yürüyen insan için kullanıldığı gibi aynı zamanda, öncekilerin yürüdüğü yolun dışında kalarak ölümden kurtulan manasını da ihtiva ediyordu.

O gün herkes, bu unvanın, Abdullah ibn Osman'a çok yakıştığını söylüyordu. Zira atîk'in bir manası da, 'güzel' demektir ve Abdullah'ın yüzünde, bakanları hayran bırakacak kadar bir parlaklık ve aydınlık vardı.

Arapça, zengin bir dildi ve atîk kelimesinin mana alanı, bunlarla da sınırlı değildi. Bu lakabın, Hz. Ebû Bekir'e ne kadar yakışıp gerçeği ifade ettiğini, gelecek günler daha net ortaya koyacaktı. Zira 'Atîk' kelimesinin ihtiva ettiği manalardan bir diğeri de, cömertlik yarışında ilk sırayı kaptırmayacak kadar ileri olmayı ifade ediyordu. Şüphesiz ki bu yarışın galibi hep Hz. Ebû Bekir olacaktı.

Ancak o, bütün bu isim, lakap ve diğer künyelerinden ziyade, 'Bekir'in babası' anlamına gelen 'Ebû Bekir künyesiyle meşhur olacaktı. 'Bekir' isminde bir oğlu olmamasına rağmen, kendisine bu künyenin niçin verildiği kesin olarak bilinmemekle birlikte, 'bekir' kelimesinin sözlük karşılıklarından hareketle belli başlı tahminlerde bulunmak

mümkündür. Zira bu kelimenin özünde, acele etmek, öne geçmek, yağmurun ilk damlası, bir şeyin ilki, sabahın erken vakti, namaza ilk vaktinde yetişmek, hutbenin başına yetişmek, baharın ilk çiçeklerinden yapılmış taze oğul balı, ağacın ilk meyvesi, insanın ilk çocuğu, verimli toprak gibi anlamlar bulunmaktadır.

Bir başka tevcihe göre bu kelime, devenin dişi yavrusuna verilen isimden veya büyük bir kabile için kullanılan unvandan gelmektedir.

Meseleye, lügatlerde yer alan ve az önce verilen tevcihler açısından bakıldığında, 'bekir' kelimesine yüklenen anlamların neredeyse bütününde bir 'ilk olma' hali göze çarpmaktadır. Öyleyse, 'Ebû Bekir' ifadesi nereden kaynaklanırsa kaynaklansın ve diğer tevcihler ne olursa olsun ona bu şekilde yapılan hitap, onun hayat serüveniyle ne kadar da güzel bağdaşmaktadır. Zira herkesten önce imana gönül verip Allah Resûlü'ne ilk defa destek veren olduğu gibi, bunun dışındaki birçok hamlede de, ilk hareketi veren ve Efendimiz'le maiyette ilk sırayı elinde bulunduran ismin, Hz. Ebû Bekir olduğu herkesin malumudur.

Abdülkâbe, Abdullah, Atîk ve Ebû Bekir gibi isimlerle anılan siddîkler şâhı, Hira'daki vuslatın ardından huzura gelip kelime-i tevhidi haykırdığı günden itibaren de, 'Abdülkâbe' adını unutacak ve artık 'Abdullah', 'Atîk' ve 'Ebû Bekir' unvanlarıyla anılır olacaktı. Zira Müslüman olduktan sonra Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) de O'na, 'Abdullah' diye seslenecek, etrafındakilere O'nu, cehennemden kurtulan şahıs manasında da 'Atîk' diye anlatacaktı.

Bir gün uzaktan gelişini görünce Hz. Ebû Bekir'in, yanındakilere şöyle seslenecekti Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem);

– Sizlerden her kim, Cehennemden kurtulmuş birisini görüp ona bakmak istiyorsa, şu gelene baksın!²

Ebû Bekir ismine en çok yakışan ve daha sonraları hep onunla birlikte anılacak olan en önemli sıfat ise, elbette ve hiç şüphesiz 'Siddîk' unvanı olsa gerek. Adımını erken atmasına rağmen, sadâkate sürekli mesafe alarak sonuca ulaşmada herkese örnek olacak hayatıyla da o, böylelikle isim ve künye konusunda da nasıl bir rehber olduğunu göstermiştir.

Bunların dışında ona, mağara arkadaşlığını ifade ederken Kur'ân'ın kullandığı isimden hareketle 'Sâhib',³ elindeki imkânları Allah yolunda kullanan ve malını ortaya koyarak köleleri hürriyete kavuşturma yarışı içine girenleri ifade ederken kullanılan Kur'ânî sıfattan dolayı 'Etkâ',⁴ hicret esnasında mağarada kalışlarını hikâye ederken Kur'ân'ın kullandığı kelimelerden hareketle 'İki Kişinin İkincisi'⁵ ve tabiatındaki yumuşaklık, merhamet, Allah korkusu ve O'na yönelişlerindeki derinlikten dolayı da 'Evvâh'⁶ denile gelmiştir.

² Hâkim, *Müstedrek*, 3/64 (4404) Başka bir zaman da Efendiler Efendisi, O'nu karşısına alarak, müjde yüklü bir ses tonuyla; 'Sen, Cehennemden Allah'ın kurtardığı şahıssın!' diyecektir. Bkz. İbn Hibbân, *es-Sahih*, 15/279 (6864)

³ Bkz. *Tevbe*, 9/40

⁴ Bkz. *Leyl*, 92/17

⁵ Bkz. *Tevbe*, 9/40

⁶ İbn Sa'd, *Tabâkâtü'l-Kübrâ*, 3/170

RAĞBET GÖREN MESLEK

O gün Mekke, ticaretle şöret kazanmış bir şehirdi. Bilhassa Kureyş, Yemen ve Şam cihetine kervanlar tertip ediyor ve kış-yaz sürekli ticaret yapıyordu. Şehirdeki genel yapı bu olunca, gençlerin rağbet ettikleri alan da tabii olarak çarşı ve pazar oluyor ve gençler daha erken yaşlarda kendilerini ticaretin içinde buluyorlardı.

Artık çocukluk dönemini geride bırakan ve gelişip büyüyen Hz. Ebû Bekir de, aynı kervana katılmış, diğer yaşlıları gibi o da kervanlarla Şam ve Yemen taraflarına gidip gelir olmuştu.

Aynı zamanda ticaret, bir maharet istiyordu ve bu maharet, Hz. Ebû Bekir’de fazlasıyla vardı. Yanına uğradığı insanlarla ayrı bir yakınlık temin ediyor, semtine uğrayanlara da derin bir güven veriyordu. Ticareti, sadece bir günün işi olarak ele almadığı gibi elindeki imkânları, başkaları üstünde baskı kuracak bir meta olarak da değerlendirmeyi düşünmüyordu. Bu sebeple o, elindekileri arz ederken

muhataplarına verdiği güvenle ticaretin aranan adamı haline gelivermişti. Çok geçmeden Hz. Ebû Bekir'in, ticaret için ortaya koyduğu anapara, kırk bin dirhemi geçmişti.⁷

Sadece ticarettteki mahareti değil, aynı zamanda duruşundaki asaleti ve diğer akranlarının içine düştüğü çirkinliklerden uzak duruşu da ayrıca dikkat çekiyordu. Akranlarının aksine o, insan elinin ürünü olan putların karşısına geçip onlara temennâ durmuyor, içki içmiyor ve her türlü fuhşiyâttan olabildiğine uzak duruyordu. Cahiliye ortamında bile o kadar nezih yaşamıştı ki, kimse onda bir kusur bulup ayıplayamayacak ve 'iman' dışında bir noksanlık (!) isnad edemeyeceklerdi.

---

⁷ İbn Ebi Şeybe, *Musannef*, 7/12 (33862)

MUHAMMEDÜ'L-EMÎN'E OLAN YAKINLIĞI

İmrenerek bakıp kendisine örnek aldığı birisi daha vardı Mekke'de... Her geçen gün fazileti öne çıkıyor ve hiç farkına varmadan insanlar O'na 'Emîn' diyorlardı. Zaman zaman kendisine Muhammed deseler de, çoğu zaman Emîn diye sesleniyorlar ve bazen de O'na, 'Muhammedü'l-Emîn' diye adıyla sıfatını birleştirerek hitap ediyorlardı.

Muhammedü'l-Emîn, kendisinden iki küsur yıl daha büyüktü. Bu sebeple O'na, aynı zamanda bir büyük olarak saygı duyuyordu. O gün için, zaten küçük bir belde olan Mekke'de beraber büyümüş, tabii olarak birbirlerini de iyi tanıyorlardı. Mekkeliler artık, her ikisini beraber görmeye alışmış, her birisinin diğerine olan alaka ve yakınlığı herkeşçe bilinir olmuştu. Ümmü Seleme validemizin dediği gibi her ikisi, ikiz kardeş gibiydiler artık.⁸

Mizaç ve ahlâk itibariyle de birbirlerine çok benziyorlardı. Bu yüzden, daha ilk günlerden itibaren aralarında çok yakın

⁸ Hâlid Muhammed, *Ve Câe Ebû Bekr*, 30

bir arkadaşlık ve dostluk tesis edilmişti. O'nunla birlikte olduğu zamanlarda ayrı bir huzur duyar, ticaret maksadıyla Mekke'den ayrıldığı günlerde O'nu özler ve döndüğünde de ilk önce O'nu ziyaret ederdi. Zira 'Emîn', hiç kimseye benzemiyor ve harîmine girenlere, tarifi imkansız bir güven telkin ediyordu.

Ticaret için Mekke'den ayrılırken en çok haz aldığı husus, aynı kervanın içinde Muhammedü'l-Emîn'in de olmasıydı. Böyle bir fırsatı bir kez yakalamış ve bu yolculuk esnasında, hiç unutamayacağı ne güzel anlar yaşamıştı. Muhammedü'l-Emîn'in uhdesinde Şam cihetine giden Haticetü'l-Kübrâ kervanının içinde o da vardı. Yol boyunca harikulade hallere şahit olacaklarının işareti, daha Mekke'den ayrılmadan ortaya çıkmıştı. Kavurucu güneş altında yola çıktıkları ilk dakikada, hayranlıkla baktığı Emîn'in üzerinde bir bulut belirmiş ve attığı adıma paralel yürüyerek O'na gölgelik yapıyordu. Rahib Nastûrâ'nın müjdelerine, Hz. Hatice'nin adamı Meysere ile birlikte o da kulak vermiş ve ağacın altında gölgelenen Emîn'in, ümmetin beklediği âhir zaman peygamberi olduğunu göz yaşları içinde rahibden o da dinlemişti.

Zaten, ticaretteki ehliyetiyle, güven ve emniyet telkin eden hal ve hareketlerine bir diyecik olamazdı. Kılı kırk yararcasına bir hassasiyetle verdiği sözleri yerine getiriyor, duruşundaki ahenk de, kervanın bütününe sirayet ediyordu. Zira kendisi gibi artık, içinde bulunduğu kervan da emîndi.

Hemen yanı başındaki yaşlı bilge Varaka ibn Nevfel'den duydukları, zihnindeki canlılığını hâlâ koruyordu. Cehaletin

olanca kuytululuğuna inat, aydınlığa davet eden birkaç insanın anlattıklarıyla, anlatılanlara paralel yaşananlar, hep aynı noktayı işaret ediyor ve işin garibi bütün bunlar da, faziletine âşık olduğu Muhammedü'l-Emîn'in üzerinde yoğunlaşıyordu.

Bilhassa Efendiler Efendisi Hz. Hatice ile evlendikten sonra, aralarındaki bu yakınlığa bir de komşuluk unsuru ilave edilmiş ve artık O da Muhammedü'l-Emîn ile daha sıklıkla görüşme imkanı bulur olmuştu. Çünkü artık, Muhammedü'l-Emîn de Hz. Hatice'nin evine yerleşmiş ve böylelikle aynı mahalleyi paylaşır olmuşlardı.

Bütün bunlara ilave olarak bir de, nesep yönüyle aralarında akrabalık bağı vardı; zira ataları arasında bulunan Mürre ibn Ka'b, aynı zamanda Muhammedü'l-Emîn'in de şecere zincirindeki şahıstı ve böylelikle yakınlıkları, bir kez daha pekişmiş oluyordu.

DİLLERDE DOLAŞAN MÜJDELER

Evet, onun yaşadığı çağ, cehaletin en kuytusunun yaşandığı çağdı; gözünün değdiği her yerde, ruh dünyasını örseleyecek birçok olumsuzluk vardı. Ancak bu, hayır ve yümün adına etrafında hiçbir hareketin olmadığı anlamına da gelmiyordu. Ender de olsa, iyilik ve faziletten bahseden, küfür ve cehalete bayrak açanlar da bulunuyordu o gün ve Hz. Ebû Bekir de, bunlara karşı ayrı bir alaka duyuyor ve zaman zaman sohbetlerine katılmayı bir vazife biliyordu. Bilhassa, sıklıkla yanlarına uğradığı Varaka ibn Nevfel, Zeyd ibn Amr ve Kuss ibn Sâide'nin gözleri, semaları süzüyor ve ufuklarda, insanlığı yeniden kurtuluşa davet edecek olan Son Nebi'yi arıyordu. Aralarındaki muhabbetin vazgeçilmez konusuydu bu onların. Şiirin diliyle O'nu seslendiriyor, buldukları kalabalığa O'nun müjdeleriyle hitap ediyorlardı.

Bir gün Zeyd ibn Amr⁹ ile Ümeyye ibn Ebî's-Salt'ın¹⁰ konuşmalarına şahit olmuştu Hz. Ebû Bekir. Yine sözü, o Son Kurtarıcı'ya getiren Zeyd, şunları söylüyordu Ümeyye'ye;

– Allah'ın hükmü ve Hanîflik hariç Kıyamet Günü bütün dinler boş ve faydasızdır. Daha sonra Zeyd, takındığı ciddi tavırla da şunları ilâve edecek ve soracaktı;

– Dikkatli ol! Bu beklenen peygamber, bizden mi, sizden mi, yoksa Filistin ehlinen mi?¹¹

Hz. Ebû Bekir, iki dostun konuşmalarını dikkatlice dinliyordu. Başka bir dünyadan bahsediyorlardı ve konuşulanlar da, öyle yabana atılacak meseleler değildi. Konuşanlar ise, Mekke'nin en bilge insanlarıydı.

İçinde bir merak uyanmıştı ve doğruca bir başka bilgenin, Varaka ibn Nevfel'in yanına gitti. Zira onun da gözleri semadan ayrılmıyor, geleceği ümidiyle sinesi inip kabarıyordu. Oturdu yanına ve Kâbe'nin avlusunda dinlediklerini anlattı bir bir. Ardından da, meselenin ne olduğunu sordu ona...

– Evet, ey kardeşimin oğlu! diye söze başladı Varaka. Hitaptaki kucaklayıcılık, ses tonuna da yansımış, kıymetini bilen bir insana kıymetli haberler vermenin hassasiyetine bürünmüştü. Şöyle devam etti sözlerine;

⁹ Zeyd ibn Amr, Efendiler Efendisi zuhûr etmeden önce, O'nun gelişini müjdeleyenlerden birisidir. (İbn Sa'd, *Tabakâtü'l-Kübrâ*, 3/379)

Gelişinin geciktiğini görünce, bir başka yerde ortaya çıkmış olabileceği ümidiyle yollara koyulmuş ve bu yolculuğu sırasında, gelecek Nebi'yi ararken yol kesiciler tarafından öldürülmüştür. (İbn Hacer, *Tehzibu't-Tehzib*, 3/364)

¹⁰ Cahiliye dönemi şairlerindedir. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) Ümeyye'den şiir okunmasını istemiş ve şiiri dinledikten sonra: "Ümeyye'nin Müslümanlığına az kalmıştı." buyurmuşlardır. (İbn Hacer, *el-İsâbe*, 1/249)

¹¹ Suyûtî, *el-Hasâsü'l-Kübrâ*, 1/42

– Ehl-i Kitap ve bütün ulema, bu Beklenen Nebi'nin, neseb yönüyle Arab'ın ortasından çıkacağına müttefiktirler. Ben neseb ilmini de iyi bilirim. Senin kavmin, neseb yönüyle Arab'ın ortasıdır' diye de ilâve etti.

Bu sözleriyle Varaka ibn Nevfel, Hz. Ebû Bekir'in dikkatini çekiyor, adres gösteriyor ve kendi kabilesine bu nazarla bakmasını tembihlemiş oluyordu. Bunun üzerine Ebû Bekir;

– Ey amca! Bu Nebi ne ile gelecek? Ne söyleyecek? diye sorunca Varaka;

– O'na söyleneni söyleyecek. Ancak o gelince ne bir zulüm, ne de zulüm yapılacak bir zemin kalacak,¹² dedi.

Başka bir gün Zeyd ibn Amr'ı şöyle seslenirken duydu;

– Ey Kureyş topluluğu! Nefsim, yed-i kudretinde olana and olsun ki aranızda, benden başka İbrahim'in peşinden gideniniz yok. Şüphe yok ki ben, İbrahim ve O'nun arkasından da İsmail'in peşinden gidiyorum. Ve ben şimdi, İsmail oğullarından gelecek bir Nebi'yi bekliyorum; sanırım ben O'na da yetişeceğim.

Onun bu sözlerini duyan bir başka ihtiyar Âmir ibn Rabîa seslendi;

– Şayet O'na yetişip görürsen, benden de selam söylemeyi unutma!¹³

Şayet bu bilge ihtiyarların dedikleri doğru ise, dünya nice sürprizlere gebe demektir. O kadar emin konuşuyorlardı ki, inanmamaya imkân yoktu. Aynı zamanda her biri, aynı

¹² Hindî, *Kenzu'l-Ummâl*, 1/2483 (35357)

¹³ İbn Hacer, *Tehzibu't-Tehzib*, 3/364

noktaya parmak basıyor ve en ince detayına kadar hep, gelecek o Son Nebi'den bahsediyorlardı.

Artık Ebû Bekir, olaylara daha farklı bakıyordu. Zaman zaman Kâbe'ye gidiyor ve insanların acınası hallerini garipseyerek acı acı seyrediyordu. Ona göre putlara tapmak bâtıldı ve bunu kendi kendine mırıldanmaktan da çekinmiyordu.

Hız. Ebû Bekir'in bilgelere duydukları, ölümün iki-zi olan uykularını esir alıyor, rüyalarında bile artık, adım adım gelecek Nebi'nin peşinde gidiyordu. Nasıl gitmesin ki, semtine uğradığı her bilge, aynı şarkının sözüne ritim tutuyor, karşılaştığı her candan dost da, sürekli aynı nakaratı terennüm ediyordu.

Bir tarafta insanlığın iflâsına inat, diğer yanda kurtuluş reçeteleri yazan bilgelerle insanlar, gelecek Nebi'nin adından evsafına, insanlar arasındaki yâdından etrafındaki insanların özelliklerine kadar bir nice hakikatten bahsediyorlardı.

Ebû Bekir ticaret maksadıyla bir gün Şam'a gitmişti. Burada, bir taraftan işlerini hallederken diğer yandan da bir rüya görmüştü. Rüyasında, geceleyin ay parçalanmış ve Mekke'ye inerek buradaki bütün evlere girmişti. Aynı ay, yeniden dolunay halini aldıktan sonra da, bir bütün halinde Ebû Bekir'in evine gelip orada karar kılmıştı.

Çılgınlarla uyandı uykusundan. Unutamayacağı kadar haz veren bir rüya idi bu ve kendini tutamayıp, sâlih bir rahibin yanına giderek anlattı ona gördüklerini.

Ebû Bekir'i dinleyen rahibin yüzünde güller açıyordu. Cümlelerini bitirir bitirmez de;

– Şüphesiz O'nun günleri geldi! dedi.

Şaşırmişti Ebû Bekir. Rüyasını tevil etmesi için yanına geldiği adamın neden bahsettiğini anlamamıştı. Bunun için de;

– Ne diyorsun sen!? diye tepki verdi. Bakışlarındaki sıcaklık, aslında her şeyi anlatıyordu. Bunun için Ebû Bekir, anladığının doğruluğunu tasdik etmesi için;

– Bekleyip durduğumuz Nebi mi? diye sordu.

Önce başını salladı râhib ve ardından da, beklenen cevabı verdi;

– Evet. Sen de O'nunla birlikte iman edecek ve insanlar arasında O'na en çok yardımcı da yine sen olacaksın!¹⁴

Ticari işlerini bitirip Şam'dan dönerken zihninde hep O vardı. Zaman zaman ellerini bir bayrak gibi kaldırıp şiir terennümüne başlardı. Bir aralık, etrafındakilere;

– Hanginiz Ümeyye ibn Ebi's-Salt'ın şiirinden okuyacak? diye sordu. Birisi ileri atılıp;

– Ümeyye'nin o kadar çok şiiri var ki, hangisini okumamızı istiyorsun ey nessâbete'l-arab!¹⁵ diye karşılık verdi.

– Dikkat edin! Bizim Nebi'miz var! diye cevapladı. Bunun üzerine kervandan birisi, şunları terennüme başladı;

– Dikkat edin! Bizim, bizden bir Nebi'miz var ki O bize, ana kaynağımızdan yarınımız adına haberler verecek!

Biz biliyoruz ki, şayet ilim fayda veren bir değer olmasaydı, baştan sona kılıçtan geçirilirdik.

¹⁴ Ebû Ca'fer et-Taberî, *er-Rıyâdü'n-Nadira*,1/413 (333)

¹⁵ Arapların soyunu en iyi bilen, şecere ilmüne vakıf kimse demektir.

.....

Ey Rabbim! Ne olur beni şirke düşmekten ebediyen kuru ve kalbimi, dünya yaşadığı sürece iman ile doldur.

Zira ben, hacıların kendisi için haccettiği ve dine ait değerleri O'nun için bayraklaştırdıkları Zât'a sığınırım bütün kötülüklerden!'¹⁶

Dönüş yolu, Rahib Bahîra'nın memleketi Busrâ'dan geçiyordu. Buraya kadar gelmişken Rahib Bahîra'yı ziyaret etmemek olmazdı. Aynı zamanda, gördüğü rüyayı bir de ona anlatmak istiyordu ve doğruca, Bahîra'nın uzlet yaşadığı manastıra gitti.

Şam'da gördüğü rüyayı anlattı ona da. Gözleri fal taşı gibi açılmıştı rahibin ve sordu ona;

– Sen nerelisin?

– Mekke'liyim, cevabını verdi, sükûnetle Hz. Ebû Bekir. Belli ki Rahib Bahîra, daha fazlasını istiyordu ve;

– Neresinden? Kimlerden? diye sıkıştırdı onu.

– Kureyş'ten, diyordu şaşkın bakışlarla Hz. Ebû Bekir.

Belli ki bu cevap da kesmemişti rahibin hızını. Tekrar sordu;

– Sen ne işle meşgulsün?

– Ticaretle, cevabını verdi yine aynı sükûnetle.

İşin burasında Bahîra, Hz. Ebû Bekir'in de merakını giderecek cümlelerini sıralamaya başladı bir bir;

– Şüphesiz Allah senin rüyanı sadık çıkaracaktır. Çünkü

¹⁶ Ali Muhammed, el-İnşirâhu ve refu'd-diki bi sîreti Ebî Bekr es-Siddik, 34

çok geçmeden, senin kavmin arasından bir Nebi gelecek. Sen de, O hayatta olduğu müddetçe veziri, öldükten sonra da halifesi olacaksın!’

Hz. Ebû Bekir, şaşkınlıktan ne diyeceğini bile unutmuştu. Bu kadar net bir adres gösterme karşısında, utancından ne diyeceğini bilemez hale gelmişti zira. İşin içinde kendisine ait bir bilgi olduğu için de bunu kimseye anlatmayacak ve vuslat zamanına kadar da gizli tutacaktı.¹⁷

---

¹⁷ Ebû Ca'fer et-Taberî, *er-Riyâdü'n-Nadira*, 1/413 (333)

HERKES FARKINDAYDI

Ebû Bekir, her geçen gün O'na daha bir yaklaşıyor ve ayrı bir ünsiyet duyuyordu. Kendisini o kadar fark ettiriyordu ki, zifiri karanlık bir geceye doğan dolunay misali, yüzüne bakmaya doyum olmuyordu. Mekke'liler de bunun farkındaydı.

Uzun tartışma ve endişelerden sonra, yılların yükünü üzerinde taşıyan muztarip Kâbe'yi tamir etme kararı almışlardı. Zira o gün için Kâbe, onlar adına büyük bir kazanç demekti. Her yıl insanlar, akın akın oraya gelir ve onlar da bunun nimetlerinden istifade ederlerdi. Aynı zamanda, mana ve muhtevada büyük değişiklikler olsa da onlar için Kâbe, kutsallığı ifade eden bir mekândı.

Tamir işlemi bitip sıra, Hacerü'l-Esved'i yerine yerleştirmeye gelince, bir anda ortalık gerilivermişti. Zira her bir kabile, böyle bir şerefin kendilerine ait olduğunu iddia ederek, taşı yerleştirme işini kendilerinin yapması gerektiğinde

ısrar ediyordu. Gürültüyü kesen sesin sahibi Ümeyye idi; gidişin iyi olmadığını ve Kâbe'nin kapısından giren ilk şahsın hakemliğine müracaat ederek konuyu çözmelerini haykırıyordu.

Reisleriydi; yaş itibariyle de en olgun adam o idi. Yılların tecrübesiyle konuşuyordu. Dolayısıyla dinlenmesi gerekiyordu. Her türlü işlerini bir kenara bırakıp beklemeye başladılar. Bekleyenlerin arasında, Ebû Bekir de vardı.

Çok geçmeden, kulaklara çarpan ayak sesleri, gelen birisinin olduğunu haber veriyordu. Pür-dikkat kesilmişlerdi; acaba gelen kimdi ve nasıl bir hüküm verecek, Hacerü'l-Esved'i yerine koyma şerefi kime nail olacaktı!?

İlk gören sevinçle haykırdı;

– Emîn! Muhammedü'l-Emîn!

İlk gelenin hükmüne razı olacaklarını zaten beyan etmişlerdi; ancak bunun el-Emîn olması, herkesi rahatlatan en temel unsurdu.

Henüz gelişmelerden habersiz olan Muhammedü'l-Emîn'e, içinde buldukları durumu anlattılar bir bir. Sonunda da hakemliğine müracaat ettiler. Çözüm beklemedikleri Zât;

– Bana bir parça kumaş getirin! diyordu.

Koşup getirdiler, ne yapacağını bilmeden. Gerçi itimatları vardı; O, bunu istiyorsa mutlaka bir bildiği vardı.

Getirilen kumaş yere yayıldı ve siyah taş bu kumaşın üstüne konuldu. Ardından da herkese şöyle seslendi;

– Her bir kabile, bu kumaşın bir tarafından tutup kaldırsın!¹⁸

Ne güzel çözümdü. Böylelikle taşı her bir kabile kaldırmış olacak ve hiç kimse de kırılmayacaktı.

Denildiği gibi taş kaldırılmaya başlandı. Yerleştirilmesi gereken yüksekliğe ulaşıncaya da, mübarek elleriyle aldı taşı ve konulması gereken yere yerleştiriverdi. Böylelikle hem kavga ve gürültüye son nokta konulmuş olunuyor, hem de Allah, bugüne kadar hep peygamber elinde dolaşmış olan bu taşı, yine bir başka peygamberin eliyle yerine iade etmiş oluyordu.

Gelişmeleri seyreden Ebû Bekir'in gözleri, yine ufuklara dalıp kaybolmuştu. Yıllar öncesine gitmiş ve Ukaz panayırındaki ihtiyar Kuss ibn Sâide'nin sözleri düşmüştü aklına;

– Şüphesiz yok ki müddet tamam olacak ve yazılı kader ve kitap da yerine gelecek!¹⁹

Evet, yazgı gelip aktivitenin önüne geçmiş ve kader hükmünü icra ediyordu. Konunun böyle neticelenmesine en çok sevinen, şüphesiz Ebû Bekir olmuştu.

¹⁸ Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 3/425

¹⁹ Halebî, *es-Sîretü'l-Halebiyye*, 1/319

HATIRALARIN ÇAĞRIŞTIRDIKLARI

Yıllar sonra bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), cemaatine dönecek ve aralarında Kuss ibn Sâide'yi görüp dinleyen birisinin olup olmadığını soracaktı. Kimseden ses çıkmayınca ilk yârân kalktı ayağa ve;

– Ben o günü, dün gibi hatırlıyorum yâ Resûlallah! diye başladı söze. Ardından, şöyle devam etti tane tane;

– O gün, ben de Ukâz panayırındaydım. ibn Sâide, besili boz devesinin üzerinde durmuş ve insanlara şöyle sesleniyordu;

– Ey insanlar! İyi dinleyin ve hıfzedin, hıfzettiğinizden de istifade etmesini bilin!

Yaşayan her canlı ölüp gidecek, giden de geri gelmeyecektir.

Şüphesiz semada nice haberler, yeryüzünde de ibret alınacak nice deliller vardır.

Yeryüzü, döşenmiş bir döşek, sema da yayılmış bir tavan sanki!

Yıldızlar yüzüp gidiyor sürekli,
 Ve denizler de buharlaşıp kaybolmuyor yerinden!
 Şu, siyah örtüsüne bürünen gece,
 Ve şu burç burç semaya bir bakın!

Yemin ederim, yemin ederim ki, Allah'ın indinde bir din var ve o, şimdi içinde bulunduğunuz dinden daha sevimsidir. Ve Allah'ın gelecek bir peygamberi vardır ki, gelmesi pek yakındır. Gölgesi başınızın üstüne geldi, gelişine ramak var!.

Sorarım size, insanlar gidip de niye geri gelmiyorlar!?

Gittikleri yerden razılar da onun için mi, yoksa kendi hallerine terk edilip uykuya daldıklarından dolayı mı!?

Şüphe yok ki müddet tamam olacak ve yazılı kader ve kitap da yerine gelecek!²⁰

Çünkü onun için bu sözlerini unutmaya imkân ve ihtimal yoktu. Efendiler Efendisi'nin memnuniyetini görünce, tutacak bir de Kuss ibn Sâide'ye ait bir şiir terennüm edecekti huzur-u şeriflerinde.

Bütünüyle bunlar gösteriyor ki, Ebû Bekir, muştusu verilen Nebi'nin, yakında geleceğine o kadar yakından ve gönülden inanmıştı ki, zerre kadar tereddüt yaşamıyordu. Bu kadar yakınında olduğunu, daha ilk günden bir biliverseydi, kim bilir Mekke, daha o dakikadan itibaren nasıl bir sadakate şahit olur, insanlık daha o günlerde nasıl bir vefa müşahede ederdi!?

²⁰ Halebî, *es-Sîretü'l-Halebiyye*, 1/319

MEKKE'DEKİ KONUMU

Ticari hayattaki başarısıyla dikkat çeken Hz. Ebû Bekir, artık hali vakti yerinde bir tüccardı. Elde etmiş olduğu mal ve mülk yanında, istikrarlı ve güven dolu hayatıyla o, ciddi bir itibar da elde etmiş bulunuyordu. Ekonomik gücü, ulaşılmaz noktalara gelmiş, Kureyş nezdindeki konumu da zirvelere ulaşmıştı.

Mekke'nin ileri gelenleri arasındaydı. Reisti ve sözü dinlenen bir insandı. Karar mekanizmasında Ebû Süfyan, Ümeyye ibn Halef, Utbe ve Şeybe kardeşler, Ebû Cehil, Süheyl ibn Amr ve Ebû Leheb'lerin yanında Hz. Ebû Bekir de söz sahibiydi ve belli başlı konular, ona sorulmadan neticeye götürülemezdi.

Ahlâkının güzelliği ve bilgisiyle müracaat kaynağı haline gelmişti. Kureyş arasında, 'neseb' ilmini ondan daha iyi bilen kimse yoktu. 'Diyet' ve 'kisas' gibi en temel problemlerini bile O'na getirip çözmesini isterlerdi. Dürüstlüğüyle ün salmıştı ve kimsenin hakkını yemez, başkalarının hukuku-

na titizlikle riayet ederdi. Bu yüzden Kureyş, bilhassa belli konularda, onun dediğinin dışına çıkmaz, diğer reislerden çok onun sözüne itibar ve itaat ederdi.

Aynı zamanda Hz. Ebû Bekir (radıyallahu anh), cahiliyenin olumsuzluklarına bulaşmayan ender insanlardan biriydi. Diğerlerinin arasında bu yönüyle de hemen fark ediliyordu. Cehaletin şirretliğı, dört bir yanda kol gezse de o, asla şerre açık değildi. Putlarla arası hiç iyi olmadı; daha küçükken babasının, elinden tutup kendisini Kâbe'ye götürdüğü zamanlarda bile, gördüklerini şaşkınlıkla seyre dalar, insanların, elleriyle yaptıkları cisimlere temennâ durmasına bir türlü anlam veremezdi. Namus ve iffetine düşkün bir insandı. İnsanı insanlıktan çıkararak içkiyi ağzına koymamaya yemin etmiş, yanına bile yaklaştırmıyordu. Zira kötülüğün kötülük üreteceğinin farkındaydı ve bu yüzden her fırsatta, içki içenlerin, bugün olmasa da yarın namus ve mürüvvetini kaybedeceklerini dile getirirdi.²¹

---

²¹ Ebû Ca'fer et-Taberî, *er-Rıyâdü'n-Nadira*, 2/146

VUSLATA DOĞRU

Nihayet bir gün, yolu Yemen'e düşmüş ve orada, Ezd kabilesinden, Tevrat ve İncil'i iyi bilen, pîr-i fânî, yaşlı ve bilge bir şeyhi ziyaret etmişti. Bu ihtiyar da, diğerleri gibi güneşin tulûunu bekleyenlerden biriydi. Daha onu görür görmez heyecanlanmış ve ihtiyarı garip bir hâl almıştı. Neredeyse dili tutulacak gibiydi. Yanına yaklaşan Hz. Ebû Bekir'in yüzüne daha bir dikkatle bakıyordu. Gözlerini yüzüne kilitlemişti âdeta ve çok geçmeden, merakının anahtarı sorularını sıralamaya başladı bir bir:

– Sanırım sen Harem ehлиндensin!? dedi önce.

Henüz konuşmamışlardı. Bu ne basîret ve firaset ki, Mekke'den geldiğini anlamış ve bunu, Hz. Ebû Bekir'e de tasdik ettirmek istiyordu. Tabii olarak cevap verdi Abdullah;

– Evet, ben Harem ehliindenim.

İhtiyarın şaşkınlığı bir kat daha artmış gözüküyordu. Yıllardır beklediği bir müjdeye ulaşmış olmanın heyecanı hissediliyordu üzerinde. Bu sebeple, daha fazla konuşmak istiyordu ve ikinci kez sordu;

– Umarım Kureyşli'sindir de.!?

Tabii olarak cevap verdi Hz. Ebû Bekir;

– Evet, ben Kureyşli'yim.

Ancak, ihtiyarın soruları bitecek gibi değildi; belli ki henüz aradığı veya beklediği sonuca ulaşamamıştı. Tekrar döndü Hz. Ebû Bekir'e ve;

– Allah bilir, sen Kureyş'in Teym kolundansın.!? dedi. Bu kadar fazla soru soran birisi, belli ki daha çok şey soracaktı ve Ebû Bekir de, öğrenmek istediği konuya cevap verme yanında aynı zamanda daha o sormadan, sorabileceği diğer hususları da, sırasıyla söylemeye başladı;

– Evet, ben Teym kolundanım. Adım da Abdullah ibn Osmân. Ka'b ibn Sa'd oğullarıdanım.

Yaşlı bilgenin yüzünde, aradığı her şeyi bulmanın rahatlığı okunuyordu. Ama, hâlâ öğrenmek istediği bir şeyler var gibi duruyordu. Üzerinde, yeni tanıştığı bir insanı, ardı ardına sorduğu sorularla sıkıntıya sokma endişeleri seziliyor ve bunun mahcubiyetini yaşıyordu. Bir hamle daha yaparak;

– Tereddüt ettiğim sende bir tek mesele kaldı, dedi. Abdullah ibn Osmân da şaşkındı. Bütün bunları ardı ardına sormasının sebebi ne olabilirdi ki!? Aynı zamanda bu ihtiyarla, daha önceleri hiç karşılaşmamış ve böyle bir samimiyete sebep olabilecek ortak paydaları da hiç olmamıştı. Ancak yine de saygıda kusur etmemek ve işi, oluruna götürmek gerekiyordu. Bu sebeple;

– Nedir o? diyerek rahatlatmak istedi Yemen'li ihtiyarı.

Beklentisine cevap verileceğinin emaresini gören ihtiyar, biraz daha rahatlamış görünüyordu. Kendini toparlayıp son bir hamleyle, karnını açmasını istiyordu Hz. Ebû Bekir'in.

İşin doğrusu bu kadarı da biraz fazlaydı. Hayâ timsali Hz. Ebû Bekir, hiç tereddüt etmeden;

– İşte bunu yapamam, dedi tereddütsüz. Nasıl yapsın ki, hiç tanımadığı bir adam, ardı ardına sorular soruyor ve durup dururken de entarisini kaldırıp karnını açmasını talep ediyordu.

Ondaki bu tavrı görünce Yemen’li ihtiyar, mahcubiyet yanında aynı zamanda derin bir hüzne bürünmüştü. Hz. Ebû Bekir gibi dikkatli birisi, bu manzaraya dayanamazdı. Bir süre zihninde alıp verdi; belki de karşısında duran bu adamın, bir bildiği vardı. Bu kadar ısrarın bir sebebi olmalıydı. Büyükleri üzmemek, onun gibi birisine yakışmazdı ve alttan alan bir ses tonuyla;

– Peki, dedi önce ve ardından da ilave etti;

– Ancak, söyler misin, niye benden bunu yapmamı istiyorsun!?

İhtiyar da rahatlamıştı. Mesele, rayına oturmuştu; bu fırsatı kaçırmamak gerekiyordu ve hem sorduğu soruların gerekçelerini hem de karnını açma isteğindeki hedefini anlatmaya başladı bir bir;

– Ben, en sadık, sahih ilimlerde gördüm ki, gelecek Son Nebi Harem’de neş’et edecek. İlk günlerinde O’na en çok, bir gençle bir de olgun zât yardımcı olacak. O’nun yanındaki ilk genç, atılgan, çevik, güzel ahlâklı, O’nu koruma adına kendini feda eden, çözülmez gibi görünen problemleri kolaylıkla çözen birisi olacak.²²

Yanıdaki olgun insana gelince o, beyaz tenli ve

²² Söz konusu sıfatlar, ilk günlerden itibaren Efendimiz’in yanındaki yerini alan fütüvvet ruhunun temsilcisi Hz. Ali’yi tarif etmektedir.

yumuşak huylu, beden itibariyle zayıf, karnında bir ben ve sol dizinin üstünde de bir alâmet olacak. Senden istediğimi bana gösterirsen, seninle ilgili sıfatlar benim için kesinleşmiş olacak. Yoksa bana gizli kalacak ve kanaatimden emin olamayacağım.

İhtiyar kadar Hz. Ebû Bekir de heyecanlanmış, şaşkınlıktan ne diyeceğini bilemiyordu..! Evet, daha önceleri bir Nebi'nin geleceğini çok duymuştu, ama kendisiyle ilgili bu kadar detayın da bilinebileceği hiç aklına gelmezdi. Yaşlı adam, sadece gelecek Son Nebi'yi anlatmıyor; aynı zamanda ilk günlerinde O'nunla geleceği inşa edecek çekirdek kadronun özelliklerini bir bir sıralıyor ve kendisinin de bunlardan birisi olduğunu söylüyordu.

Şimdi ise, ihtiyar kadar o da merak içindeydi. Madem istiyordu, o da karnını açıp ihtiyar bilgine göstermeliydi.

Hz. Ebû Bekir'in göbeği üstündeki siyah beni gören ihtiyar bilge, şaşkınlığını gizleyememiş ve daha bir dikkatle dönüp tekrar be tekrar Abdullah ibn Osmân'a bakıyordu. Gözleri, gördüğü benin üzerinde mahsur, ağzından şu cümleler döküldü;

– Kâbe'nin Rabbi'ne yemin olsun ki sen, olsun.

Bir anda ortam, derin bir sessizliğe bürünüverdi. İhtiyar da, bildiklerini doğrulatmanın sevinci hâkim iken Hz. Ebû Bekir'de, şahsıyla ilgili bir faziletin biliniyor olmasının mahcubiyeti seziliyordu. Gördüğü rüyayı yorumlayan rahibi çağrıştıran ve yine Şam yolu üzerindeki Busrâ'da, ziyaretine gittiği Rahib Bahîra'nın sözlerini hatırlatan ifadelerdi aynı zamanda bunlar. Sessizliği bozan, yine ihtiyar oldu;

– Ben seni bir konuda uyarayım da sen ondan uzak dur.

Ortamın sıcaklığı iki insanı bir birine o kadar yaklaştırmıştı ki, sanki kırk yıllık dost gibiydiler. Artık tecrübe konuşuyordu. Elbette bilen konuşacak ve Hz. Ebû Bekir de ona kulak verecekti. Bunun için;

– Nedir o? diye sordu. Artık ihtiyar daha rahat konuşuyordu;

– Hevâya tabi olmaktan uzak dur' dedi önce. Ardından da, gözlerini gözlerine kilitleyerek şunları söyledi tane tane;

– Orta ve sağlam olan yolu tut. Sana ihsan edilip verilen şeyler konusunda da Allah'tan kork.

Zaten o da, bunu yapmaya çalışıyordu. Nefsin arzu ve isteklerine 'hayır' demesini daha erken yaşlarda öğrenmiş ve seviyeli bir hayat yaşıyordu. Ancak bu, bundan sonrası için daha dikkatli davranmasını gerekli kılan bir durumdu. Bu güne kadar her nebinin muştusunu verdiği ve bilgelelerin dilinde tekrarlanıp duran Son Nebi'ye arkadaşlık yapmak, öyle kolay olmamalıydı. Elbette bu da, bir ihsandı ve şükürünü eda edebilmek, kendi cinsinden bir mukabele isterdi. Benlik ve hevânın öne geçtiği yerde ise, böyle bir şükürün yaşanmasına imkân yoktu.

Aynı zamanda peygamberlik yolu, orta yoldu ve onlarla birlikte olanlar da, sırat-ı müstakimden ayrılmamalı, verilen nimetlerin alınacağı konusunda endişe duyarak 'takva' sınırları içinde bir hayat sürmeliydi. Zira bütün bunlar, aynı zamanda birer mekir de olabilirdi.

Derken, muhabbet meclisi sona ermiş ve Hz. Ebû Bekir de, ticaretle ilgili işlerine geri dönmüştü. Ancak zihni, so-rular yumağına dönmüştü; bütün bunları alıp-veriyor ama bir türlü işin içinden çıkamıyordu. İçindeki bir ses, belli ki daha çok şeyler bilen bu kaynağa tekrar müracaat etmesi gerektiğini söylüyordu. O da, işlerini bitirince vedalaşmak için tekrar bu yaşlı adamın yanına geldi. Vedalaşma anı gelip oradan ayrılırken ihtiyar;

– İstersen o gelecek Nebi ile ilgili yazdığım şu beyitleri de sana vereyim, dedi ve beyit beyit kendi yazdığı şiirleri sıralamaya başladı. Şeyhe göre adres çok netti ve Hz. Ebû Bekir, o güne kadar dinledikleriyle şeyhin sözlerini birleştirdiğinde, bütün yolların Mekke’de ve en yakınındaki isim, Muhammedü’l-Emîn’de birleştiğini görüyordu.

O an için, sema ile yeryüzü arasında ondan daha bah-tiyar kimse yoktu; zira Yemen’e yaptığı bu yolculuk onun için, her yönüyle kâr anlamına geliyordu.

Derken, işlerini tamamlayarak Yemen’den ayrılmış ve Mekke’ye doğru yola koyulmuştu. Zihnini, sürekli ihtiyarın söyledikleri meşgul ediyordu. Bunları da Varaka ibn Nev-fel’le paylaşmak için can atıyor, yolun bir an önce bitmesi için olabildiğince süratle yürümeye çalışıyordu. Onun için, Yemen ile Mekke arası hiç bu kadar uzun olmamıştı.

Beri tarafta ise, Allah’ın en sevgili kulu Muhammedü’l-Emîn, kendini uzlete saldığı mağara Hira’da bir vuslat yaşamış ve Mekke’ye yeni haberlerle dönmüştü. Artık O (sallallahu aleyhi ve sellem), geleceği gözlenen Son Nebi idi. Vahiy meleği Cebrâil vasıtasıyla Allah’ın ilk emirlerini insanlığa

ulaştırmakla tavzif edilmiş ve bu haberleri duyan Mekke, anlamsız bir tepki ortaya koyuyordu.

Yeni haberle çalkalanan Mekke'ye doğru Ebû Bekir'in yolu yaklaşmış ve ulaşmak için artık saatler kalmıştı. Bir aralık gözü, kümelenip bekleyen bir grup insana takıldı. Yaklaşıp daha dikkatle baktığında bunların, Ukbe ibn Ebî Muayt, Şeybe, Rabîa, Ebû Cehil ve Ebu'l-Bahterî gibi Kureyş'in ileri gelenleri olduğunu gördü. Duruşları hayra alâmet değildi. Belli ki, yokluğunda önemli gelişmeler yaşanmıştı Mekke'de ve telaşla sordu;

– Ben yokken buralarda neler oldu? Yeni bir şey mi var?

Onlar da zaten bunu anlatmak için fırsat kolluyorlardı. Kin ve nefretle sıralamaya başladılar;

– Hem de ne olay yâ Ebâ Bekir! Ebû Tâlib'in yetimi, kendisinin nebi olduğunu sanıyor. Sen olmasaydın hiç beklemez, işini bitirirdik. Ancak sen geldin ya, artık meseleyi sen çözersin.

Bununla onlar, 'sürekli peşinde koştuğun adam bir garip oldu. Artık bu işten vazgeçersin herhalde' manasında Hz. Ebû Bekir'e bir mesaj ilettikleri gibi aynı zamanda, 'bu işin gerçek yönünü sen anlarsın' anlamında bir çözüm aradıkları da söylenebilirdi.

Niyetleri ne olursa olsun, sonuçta Mekke'de yeni bir gelişme vardı. Aslında bu gelişme, bugüne kadar beklenen türden bir gelişmeydi. Zihninde, bugüne kadar dinleyip müşahede ettikleri geçti birer sinema şeridi gibi.. Zeyd ibn Amr'ın sözleriyle Rahib Bahîra ve Yemen'li ihtiyarın

ifadeleri birbirini takip ediyordu. Evet ya, söylenenlerle yaşanılanlar hep aynı noktaya vurgu yapıyordu.

Kırk yıldır insanlara zerre kadar hilaf-ı vaki beyanda bulunmayan bir Emîn, tutup da Allah adına yalan söyleyecek değil di ya... Şüphesiz beklenen an gelmişti.

Hiç bir şey hissettirmeden onları, gönüllerini hoş ederek tatlılıkla yanından gönderdi. Ne de olsa kudretli adamdı ve meseleyi çözeceğine inançları tamdı. Bunun için onlar da problem çıkarmadılar. Belki de, zihinlerinde iz bırakacak ve düşüncelerini netice verecek böylesine bir işe bulaşmak istemiyorlardı.

Varaka ibn Nevfel'e gidip de zaman kaybedecek durumda bile değildi artık. Ve doğruca Hz. Hatice'nin evine yöneldi. Kader onu bir yola koymuş, o da bu yolda emin adımlarla yürüyordu.

Çok geçmeden Ebû Bekir, Hz. Hatice'nin kapısını çalıyordu. Kapıyı açan, aradığı insandı. Bu yüzde yalan olabilir miydi hiç.!? Meraktan çatlar gibiydi ama, emin olmak için önce mesafeli duruyordu;

– Yâ Muhammed! dedi. 'Sen, ehlinin geleneklerini bırakıp, atalarının dininden vaz mı geçtin.!?'

Yılların dostuna Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), nasıl davranacağını çok iyi biliyordu... Adamını tanıyordu zira,

– Ben Allah'ın Resûlüyüm yâ Ebâ Bekr!' dedi önce ve ilâve etti;

– Risaletini tebliğ etmem için beni, Sana ve bütün insanlara Nebi olarak Allah gönderdi. Seni de Hak ile O'na davet ediyorum. Vallahi yâ Ebâ Bekr; seni kendisine davet

ettiğim Allah, Hak'tır. O, benzeri olmayan yegâne Tek'tir. Biz O'ndan başkasına kul olamayız... Gel ve sen de iman et Allah'a..!

Ebû Bekir, hâlâ ihtiyatı elden bırakmıyor, kanaatinin pekişmesini istiyordu. Bunun için;

– Peki, bu konuda delilin ne? diye sordu.

Risaletle serfirâz kılınan Habîb-i Ekrem de, onun halini anlamıştı ve belli ki anladığı dilden konuşmak gerekiyordu. Şok bir çıkış yapmak gerekiyordu. Bunun için;

– Yemen'de karşılaştığın ihtiyar, cevabını verdi.

Yemen'e gittiğini duymuş olabilirdi ama Yemen'deki ihtiyar da nereden çıkmıştı.!? Yoksa aralarında geçen gelişmelere muttali miydi? Bu kadarını bilen, elbette kendi konumundan da haberdar demekti. Yine de temkinli olmalıydı. Kendini topladı ve ekledi;

– Yemen'de o kadar ihtiyarla karşılaştım ki.!?

'Hangisinden bahsediyorsun?' manasında bir zaman kazanma hamlesiydi bu onun için. Ancak karşısında, nabızlarındaki atışa muttali bir mürşid-i ekmel duruyordu ve sözü eğip bükmeden neticeye götürecek son vuruşunu yapacaktı. Dudaklarından şu kelimeler döküldü;

– Sana o beyitleri veren ihtiyar.

Bundan daha büyük bir emare olamazdı. Artık Ebû Bekir bitip tükenmiş, bir başka söz demeye de mecali kalmamıştı. Sadece;

– Bunu sana kim haber verdi ey Habîbim!?' diyebilirdi.

Gelen cevap;

– Benden öncekilere de gelen o büyük melek, şeklindeydi. Hz. Ebû Bekir için yapılacak tek şey kalmıştı. Ellerini uzatarak;

– Uzat ellerini, Sana bey’at edeceğim, dedi bütün samimiyetiyle. Ardından da, rikkat dolu bir ses tonuyla, gönlünün feyezânını haykırıyordu;

– Ben şehâdet ederim ki, Allah’tan başka ilâh yoktur ve Sen de şüphesiz, O’nun Resûlü’sün.²³

Evet.. Ebû Bekir teslim olmuştu..! Hem de bir daha hiç kopmamak üzere bir teslimiyetti bu ve yitiğini bulmanın sevinciyle gözlerine yaş yürümüş, göz pınarlarından da katre katre huzur damlıyordu.

Sevinçten ağlayan, elbette sadece Ebû Bekir değildi. Evinin gülü Hz. Hatice, azatlı delikanlı Zeyd ve amcasının oğlu Ali’den sonra, huzuruna gelip bir gönül daha Müslüman olmuştu ya, Mekke’nin dağları arasında Resûlullah’tan daha fazla sürûr içinde olan kimse yoktu, olamazdı da..!

O güne kadar imana zaten hazır hale gelen Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh), o kadar hızlı karar vermiş ve o denli kolay iman etmişti ki Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), bunu ifade sadedinde bir gün, şunları söyleyecekti;

– Ebû Bekir dışında kimi İslâm’a davet etmişsem, bir müddet çekinme, duraksama ve tereddüt yaşadı. O ise, kendisine arz eder etmez hiç tereddüt göstermeden kabul etti.²⁴

Ebû Ca’fer et-Taberî, *er-Riyâdû’n-Nadira*, 1/415²³

²⁴ Sahîhu 4/1701 (4364)

HAYATININ KAZANCI

Ebû Bekir gibi ticaretin zirvesinde yer edinen bir tüccar, normal şartlarda temkinli davranır ve çarşı-pazardaki konumunu riske atacak adımlar atmaktan endişe duyabilirdi. Zira o gün için iman edip Allah ve Resûlü'nün yanında yer almak, başta Mekke olmak üzere bütün dünyayı karşısına almayı ifade ediyordu.

Ancak o, Allah ve Resûlü'nü, bütün dünyaya tercih edecek kadar samimiyeti temsil ediyordu. Zira biliyordu ki, bugün inancından dolayı bazı mahrumiyetler yaşayacak olsa bile yarın, bütün bunların bedelini kat be kat alacaktı. Aynı zamanda, herkes başka bir tercihte bulunurken onun ortaya koyacağı böyle bir irade, gökler ötesinde de ayrı bir kıymet ifade edecek ve neticede onu, başkalarının yetişemeyeceği değerler üstüne ulaştıracaktı.

Kaldı ki O (celle celâluhû), kendisi için bedel ödeyenlere bu bedelin karşılığını hem burada hem de ölüm sonrası ha-

yatta vereceğini ifade ediyordu.²⁵ O'nun rızasını yakalayıp ebedî huzura kanat açmaktan daha büyük bir ticaret olabilir miydi hiç!?

Hz. Ebû Bekir'in sadece bu tercihi bile, ticaretin dilinden ne kadar anladığının ve riske girme nispetinde nasıl bir kazanç hedeflediğinin önemli bir emaresi olsa gerek!..

---

²⁵ Âli İmrân, 3/148 (Allâh da onlara hem dünyâ karşılığını, hem âhiret karşılığının en güzelini verdi. Çünkü Allah, güzel davrananları sever.)

KONUMUNU KREDİYE ÇEVİRME GAYRETLERİ

Müslüman olduktan sonra sadece kendi ticari hayatını ortaya koymakla yetinmeyen Hz. Ebû Bekir (radıyallahu anh), aynı zamanda o güne kadar edinmiş olduğu toplumdaki yerini de aynı istikamette değerlendirme gayreti içine girmiş ve böylelikle eski arkadaşlarından birçoğunun İslam'la tanışmasına vesile olmuştur. Huzura her gelişinde yanında, eski bir arkadaşı oluyordu. Bunlar arasında, Osman ibn Affân, Talha ibn Ubeydullah, Abdurrahman ibn Avf, Zübeyr ibn Avvâm ve Sa'd ibn Ebî Vakkâs (radıyallahu anhum ecmaîn) gibi önemli isimler de vardı ki her biri, onun vesilesiyle huzura gelmiş ve huzur bulmuşlardı.

Zira o, yıllardır bekleyip özlemini duyduğu huzuru Allah ve Resûlü'nün yanında bulmuştu. Dolayısıyla bu huzuru, başkalarına da taşımaya kararlıydı. Bunun için bütün imkânlarını ortaya koyacaktı: Malını da canını da bu dava adına tüketip ebedileştirmeye hazırdı. Zaten iman da, ina-

nan her gönüle önemli bir vazife yüklüyordu ve Ebû Bekir de, bulduğuyla yetinmeyecek, aynı kaynaktan başkalarının da beslenmesi için gayret gösterecekti.

Bunun için, önceki saygın konumunu bir kredi olarak kullanmayı denedi. Bilâller, Ammârlar maddî açıdan fakirlerdi ve Kureyş'in onları dinlemelerine imkân yoktu. Ancak Ebû Bekir (radıyallahu anh), sözü dinlenen bir liderdi ve teker teker zengin ve aristokrat geçinen Mekke önderlerini İslâm'a davet etmeye başladı. Daha perde yırtılmamıştı ve fakir ve güçsüzleri yanlarına bile yaklaştırmayan Kureyş'liler, ona bir şey diyemiyor ve o da, her fırsatta onları Allah ve Resûlü'ne davet ediyordu. Onun bu gayretleri neticesinde, 'Aşere-i Mübeşşere' olarak bilinen Cennet'le müjdelenmiş on sahâbîden beşi gelip Hakka teslim olmuşlardı ki, bu insanların her biri, etraflarında yüzlerce önemli ismi etkileyebilecek çapta insanlardı. Sonraki günlerin de göstereceği gibi Allah (celle celâluhû), böylelikle dinini geleceğe taşıyacak önemli isimleri Hz. Ebû Bekir'in eliyle Resûl-ü Kibriyâ ile tanıştıırıyor ve böylelikle geleceği inşa edecek mana kahramanları Mekke'de yeniden doğuyordu.

GARİPLERİ DE UNUTMAMIŞTI

Artık kıblesini tayin etmişti ya, Allah Resûlü'nün yanından hiç ayrılmıyor, âdeta O'nun eli-kolu oluyordu. Yufka yürekli bir insandı; imanlarından dolayı insanların işkence altında inletilmelerine gönlü hiç razı olmuyordu. Ebû Bekir gibi bir insan, sadece kendi çevresiyle ilgilenip garipleri unutacak değildi ve bu sebeple her fırsatta köle ve zayıfların elinden tutmaya çalışıyor, hürriyetlerine kavuşturup onları da işkenceden kurtarma mücadelesi veriyordu.

Artık, insanları çileden kurtarıp hürriyete kavuşturmada da onun bir benzeri yoktu. Bir gün, kulağını yırtarcasına bir sesin yankılandığını duydu Mekke'de. Daha dikkatle dinlemeye durdu; bu, 'Ehad.. Ehad..' diye müşriklerin işkencesine direnen Bilal'in sesiydi. Hiç vakit kaybetmeden, sesin geldiği yöne doğru yöneldi. Rikkatine dokunan bir manzaraydı gözlerine işişen. Önce;

– Şu garip hakkında Allah'tan da mı korkunuz yok!? dedi ve ilave etti;

– Peki ya, nereye kadar!?

Ar damarı çatlamış hayâsızlar ise, bunun faturasını da Ebû Bekir’e kesme gayretine girişmişler ve;

– Bunun aklını çelip ifsad eden sen değil misin? Madem öyle, gel de kendini kurtar!’ diyorlardı.

Hemen kabul etti. Kendisine ait müşrik bir köle vardı ve karşılık olarak onu teklif etti önce. İşkence altında inim inim inlettği halde yola getiremeyen (!) Ümeyye’nin, işin bu kadar uzaması zaten canına tak etmişti. Tereddüt etmeden;

– Peki kabul²⁶ dedi. Böylelikle Hz. Bilal için, hem işkenceden kurtuluş gerçekleşiyor hem de önüne, hürriyete giden yol açılmış oluyordu. Zira Hz. Ebû Bekir’in niyeti, onu elde edip köle olarak tutmak değil, Resûlullah katında polat yürekli bir mümin olmasını temin etmekte. Hz. Ömer’in şehâdetiyle, Ebû Bekir Efendimiz idi ve efendimizi hürriyete kavuşturuyordu.²⁷

Bir başka gün, Müslüman olduğu için bir kadın köleye işkence ettikleri haberini aldı ve yine doğruca yanlarına gitti. Dayanılacak gibi değildi; işkence altında o kadar acımasızca dövmüşlerdi ki, kadının bir gözü görmez olmuştu. Olup bitenleri gördükçe kenara kısıp büzülmüş küçük yavrusunun ise, ağlamaktan gözleri şişmiş, işkence altında inleyen annesine ağlamaktan sesi kısılmıştı. Bu manzaraya kimin yüreği dayanırdı ki!? Önce, hem annesini hem de küçük kızını satın alarak kurtardı, insan görü-

²⁶ Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, 1/148

²⁷ Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, 1/202 (260)

nümündeki vahşilerin ellerinden ve ardından da Allah için hürriyetlerini veriverdi ellerine, karşılık beklemeden.²⁸

Daha bunlar gibi yedi kimsesiz garibi işkenceden o almış, tabii hakları olduğu halde hürriyetlerini rüyalarına bile misafir edemeyecek durumda olanları bukağılarından o kurtarmıştı.

Onun bu hali, baba Ebû Kuhâfe'nin de nazarına çarpmış ve kendini, bir anlam veremediği bu tercihinden dolayı oğlunu uyarmak zorunda hissetmişti. Şöyle diyordu ihtiyar Ebû Kuhâfe;

– Ey oğulcuğum! Köleleri satın alıp da hürriyetlerine kavuşturmana bir şey demiyorum; ancak, hiç olmazsa zayıf olanlar yerine güç ve kuvvet sahibi olanları tercih et-sen de, ihtiyaç duyduğunda veya müşriklerden bir tehlike geldiğinde onlar da seni koruyup kollasalar.

Öyle ya, madem fakir ve gariplerin elinden tutuyordu; en azından kendisine fayda sağlayacak güç ve donanımda olanları tercih etmeliydi. Böylelikle, yaptığı işin, kendisine de faydası dokunur ve sonuçta daha anlamlı bir iş yapmış olurdu.

Ancak, Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh), böyle ucuz düşüncelerin peşinde değildi.. Olamazdı da... Henüz ukbâya dünyası açılmamış birisinin nazarında bu, bir yönüyle akıllı hareket etmemenin bir sonucu olsa da, onun gibi gözünü 'rıza' ufkuna dikmiş birisi için, gelecek günler adına yapılmış en büyük yatırım demektir. Aynı zamanda o, bütün bunları, kendi adına bir yatırım olması için değil,

²⁸ Ebû Ca'fer et-Taberî, *er-Rıyâdû'n-Nadira*, 2/22 (424)

elindeki imkânların hakkını verme adına birer vazife olarak yapıyordu. Israr eden babasına söylediği şu sözler ne kadar da manidardı;

– Ey babacığım! Şüphesiz ben, bana bir faydasının dokunmasını değil, sadece Allah rızasını hedefleyerek bunu yapıyorum.²⁹

Baba Ebû Kuhâfe bilmiyordu ki oğlu Ebû Bekir, bizzat Allah Resûlü tarafından iltifat üstüne iltifatlara nail olmuş ve;

– Ümmetim arasında ümmetime, Ebû Bekir’den daha merhametlisi olamaz³⁰ beyanıyla serfiraz kılınmıştı.

Sadece rıza ufkuna yönelmiş böylesine bir samimiyet, sema ötesinden de iltifat görüyordu. Çok geçmeden, Hz. Ebû Bekir başta olmak üzere aynı yolun yolcularının, bu gayretlerini bayraklaştıran âyetler indi ve böylelikle, takva ölçüleri içinde bir hayat yaşayıp, hep başkalarını düşünen ve onlara vermekten çekinmeyen, iyi ve güzelin peşinde olup sürekli doğruyu tasdik eden kimselere, sonunda mutlaka yüzlerinin güleceği aydınlık bir dünya vaat edilmiş olunuyordu.³¹

²⁹ Hâkim, *Müstedrek*, 2/572 (3942)

³⁰ *Sünenü't-Tirmizî*, 5/664 (3790)

³¹ Bkz. Leyl, 92/5–7

HİZMET YARIŞININ ÖNCÜSÜ

Ebû Bekir her fırsatı, inandığı değerler istikametinde kullanma yarışına girmişti. Önceki malumatını da bu istikamette kullanmak istiyordu. İnsanların soy ve şecereleriyle ilgili bir ilim dalı olan ‘neseb’ bilgisine vukûfiyeti sebebiyle, Mekke’ye dışarıdan gelip de Allah Resûlü’nden İslâmiyet hakkında bilgi almak isteyen insanlar konusunda Efendiler Efendisi’ni bilgilendiriyor ve böylelikle, her yönüyle tanınan muhataplara Kur’ânî hakikatler daha eslem bir zeminde sunulmuş olunuyordu. Onun bu gayretleri, hariçten gelenlerin imana daha yatkın olmalarını netice veriyor ve sonuçta Müslüman olmalarını kolaylaştırıyordu.

O günün Mekke’inde, bütün bu gayretlerin hoş karşılanması beklenemezdi. Zira teker teker zenginler İslam’a koşarken, birer birer de gariplere hürriyet yolları gösterilmeye başlanmıştı. Mekke, iki yönlü bir kuşatma altındaydı; bir taraftan itibarlı insanların kaybediyordu (!) diğer yandan da, hizmetçi ve kölelerinden mahrum oluyorlardı.

Kureys, Ebû Bekir’in kendilerinden adam kayırtmasına asla razı olamazdı, olmadı da..! Bir müddet sonra kendisi

de şiddete maruz kalmaya başladı. Zira Kureyş'in, açıktan tebliğe tahammülü yoktu. O ise, Kur'ân okuyor ve açıktan namaz kılıyordu. Ondaki bu yeni değişim, bazı insanların dikkatini çekiyor ve bu insanlar, onun etrafında toplanarak yanık yanık Kur'ân okuyuşunu dinliyor, okurken gözyaşlarına hâkim olamayışını hayretle seyre dalıyorlardı.

Küfrün insafı yoktu; Müslüman olmadan önce yedikleri ayrı gitmeyen can dostları bile, önünü kesmek için amansız bir mücadele başlatmıştı. Tek hedefleri, ortak düşman ilân ettikleri insanları ortadan kaldırmak ve canavarlıkta geride bıraktıkları sırtlanlarla sarmaş-dolaş bir hayat yaşamaya devam etmektir. Bu sebeple her geçen gün, şiddetin dozunu artırıyor, neticeye gitmek için sürekli fırsat kolluyorlardı.

Henüz 40 kişiye ulaşmadıkları günlerdi. Çıkıp açıktan insanlara Hakkı tebliğ etmek için Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi ve sellem) izin isteyip ısrar etti Hz. Ebû Bekir. Önce Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), güç dengesinin olmadığını vurgulayıp;

– Biz, adet itibariyle çok azız! dese de Hz. Ebû Bekir'i kırmadı ve beraberce Kâbe'ye geldiler. Herkes bir köşeye çekilmiş, insanları açıktan İslâm'a davet eden Hz. Ebû Bekir'i dinliyordu. Böylelikle o, aynı zamanda ilk hatip olma vasfını da ihraz etmiş oluyordu.

Ancak, kendi iradesi dışında bir başka gelişmeye asla tahammülü olmayan Kureyş, dört bir yandan üzerlerine çullanıverdi. Oradaki herkesi hedef almışlar ve ellerine ne geçirmişlerse önlerine gelen herkese, acımasızca vuruyorlardı. Bu arada, Hz. Ebû Bekir'i de ayakları altına almış çığnıyorlardı. Bilhassa Utbe ibn Rebîa'nın, tüken-

me bilmeyen bir hıncı vardı ve Hz. Ebû Bekir'i, ölümüne dövüyordu. O kadar ki, yüzü kanlar içinde kalmış, burnu âdeta yüzüne yapışmıştı. Tâkati tükenen Hz. Ebû Bekir'in bedeni, hareketsiz bir şekilde yerde yatıyordu. Nihayet, 'öldü' diye bir kenara bırakıp çekip gittiler.

Derken, konudan haberdar olan akrabaları gelip onu aldılar ve hareketsiz yatan Ebû Bekir'i evine götürdüler. Durumun ciddiyetini görünce de, yeniden Kâbe'ye dönerek, yemin billâh edip, oradakilere şunları söyleyeceklerdi;

– Vallahi! Şayet Ebû Bekir ölürse, Utbe'yi de biz öldürürüz.

Ardından tekrar Hz. Ebû Bekir'in evine döndüler. Bütün akrabalar toplanmış, yaşadığına dair bir tepki vermesini bekliyorlardı. 'Cevap versin' diye de sürekli konuşurmaya zorluyorlardı.

Akşama doğru bir ara kendine gelir gibi oldu.. Ebû Bekir hareket etmişti; evet.. yaşıyordu..! Etrafındaki akrabaları, böylelikle rahat bir nefes almışlar, yıllar boyu devam etmesi muhtemel bir kan davasını daha hafif atlatmışlardı.

Ebû Bekir, niçin yaşadığını çok iyi bilen bir insandı ve ufkunu hep O'nun sevgisi doldurmuştu. Malını da canını da, daha baştan feda ederken, bu günlere zaten hazırды. Güçlkle kendini toplamaya çalıştı; zorlasa da kendini, ayağa kalkamıyordu. Bir şeyler demeye çalışıyordu. Titrek dudaklarından dökülen ilk cümle şu oldu;

– Resûlullah ne durumda?

Etrafındakilerin bu heyecanı anlamalarına imkân yoktu ve ölüme ramak kala geri dönen bir adamın, ayılır ayılmaz ilk tepki olarak başkasını düşünüp O'nun hâlini sorması,

onlar için anlaşılır bir durum değildi. Hiç önemsemediler bile ve ardından ona yiyecek ve içecek vermeye çalıştılar.

Onun gıdasının, yeme ve içmeyle alâkası olmadığını bilemezlerdi. Beraber yola çıktıkları yerde Habîbi'nin başına bir şey gelmişse Ebû Bekir, nasıl yemek düşünebilir, hayır haberlerini almadığı sürece soğuk suyla nasıl serinleyebilirdi.!?

Yaşadığını görmüşlerdi ya, artık akrabaları da ayrılmış, Ebû Bekir annesiyle baş başa kalmıştı. Gözlerini yeniden açtığında, annesi başında elinde bir kâse çorbayla bekliyordu. O, yine güçlkle hareket ettirdiği dudaklarıyla aynı cümleleri tekrarladı;

– Resûlullah nasıl? O ne durumda?

– Vallahi, sahibin hakkında bir bilgim yok, diye cevapladı annesi, şaşkın bakışlarla. Bir anne olarak yüreği yanıyordu; yıllardır özlemine çektiği ve nice yalvarmalardan sonra Rabbisinin kendisine ihsan ettiği biricik oğlunun, kol ve kanadı kırılmış, kanlar içinde yatıyordu.

Çaresizdi... Ayağa kalkmak için kendini zorladıysa da buna imkân yoktu. Kendi başına çözemeyeceği bir problemle karşı karşıyaydı ve yalvardı âdetâ annesine;

– Ne olur, Hattab'ın kızı Ümmü Cemil'e bir gitsen de O'nun durumunu soruversen!

Anne yüreği, daha bir şefkatle atıyordu ve oğlunun bu isteğini yerine getirmek için Ümmü Cemil'in yanına gitti, çaresiz. Önce;

– Ebû Bekir, senden Abdullah'ın oğlu Muhammed'in durumunu soruyor, dedi.

Ancak o gün, iman ettiğini açıklamak bir insan için, belâ ve musibetlere kapılarını açmak anlamına geliyordu. Evet,

Ümmü Cemil de iman etmişti ama Kureyş'in şerrinden bir nebze emin olabilmek için imanını açıklamıyordu. Önce, ne Ebû Bekir'i ne de Abdullah'ın oğlu Muhammed'i tanıdığını söyledi. Ancak Ümmü'l-Hayr buraya kadar gelmişse mutlaka önemli bir durum söz konusuydu.

– Bu işte bir gariplik var' deyip birlikte eve geldiler. Hz. Ebû Bekir, evde baygın ve hareketsiz yatıyordu. Yanına yaklaşp hâlini görünce kendini tutamadı Ümmü Cemil. Ümmü'l-Hayr'a hissettirmemeye çalıştığı durumu da göz ardı ederek;

– Sana bunu reva görenler, şüphesiz ki ehl-i fisktır. Umuyorum ki Allah, çok geçmeden senin intikamını alır, de-yiverdi farkına varmadan. Ebû Bekir'in tepkisi yine farklı değildi;

– Resûlullah ne yaptı? O nerede?

Ümmü Cemil kendini toparlamış ve yeniden temkinli haline avdet etmişti;

– Annen burada, konuştuklarını duyuyor' dedi sessizce. Ebû Bekir, annesini tanıyordu ve:

– Ondan sana bir zarar gelmez. Ondan sır çıkmaz, diye teminat verince, Ebû Bekir'i rahatlatacak müjdeyi verdi;

– Sağ ve salim.

Ancak o, bununla yetinecek gibi gözüküyordu. Zaten sadakat de bunu gerektiriyordu. Tekrar sordu;

– Nerede O?

– Erkam'ın evinde, diye cevapladı Ümmü Cemil.

Dünya gözüyle görmeden acıları dincek gibi değildi ve son bir gayretle kendini toparlayıp;

– Allah'a andım olsun ki, Resûlullah'ın yanına gidip

O'nu görünceye kadar ne bir şey içer ne de bir lokma yerim, dedi etrafındakilere.

Başka çare yoktu ve ortalığın sakinleşmesini beklediler. Akşam olup ortalık sükûna erince, yatalak Ebû Bekir'in iki koluna girerek ibn Erkam'ın evine getirdiler.

Kapıdan girip Habîb-i Ekrem'inin nur cemâlini görür görmez üzerine kapandı Sıddîk-i Ekber ve yüzünü gözünü öpmeye başladı Habîb-i Zîşân'ın. Dünyalılar açısından en çok acınacak durumda olsa da onun için dünyalar kendisine bahşedilmiş gibiydi. Tarifi imkânsız bir haz yaşıyordu. Aynı zamanda bu, Allah'ın en sevgili kulunu, anne-babadan, yâr ve yârandan öte sevmenin, imanda kemal noktayı tutmanın bir neticesiydi. Zaten Resûlullah da öyle buyurmamış mıydı!?³²

Bu arada huzurdaki diğer sahâbîler de, bedeninin her bir yerine darbe alan Hz. Ebû Bekir'in hâline bakıp bakıp ağlaşıyorlardı. Gelişmeler karşısında Allah Resûlü de çok duygulanmıştı. O'nun bu halini de fark etmişti ibn Ebû Kuhâfe. Zaten, çok hassas bir yapısı vardı ve Habîbi'nin, kendi durumunu görüp üzülmesine de gönlü razı değildi, olamazdı..! Bir ara kendini toparlayıp hıçkırıklarına hâkim olan Ebû Bekir'in (radiyallahu anh) dudaklarından şunlar döküldü;

– Anam-babam sana feda olsun yâ Resûlallah! Bende önemli bir şey yok. Sadece o fâsıkın yüzüme basıp ezmesi biraz acı veriyor.

Bu ne sevgi ki, sevdiğinin kendi yaşadıklarına üzülmesine de ayrıca üzülüyor ve O'nu üzmemek için iyi olduğunu söylemeye çalışıyordu.

³² *Sahîhu Müslim*, 1/67 (44)

Resûlullah'a bu derece yakınlaşmıştı ya, bunu da imanı adına değerlendirmeli, fırsatı kaçırmamalıydı. Üzerinde tir tir titreyen annesini göstererek, içten yalvaran bir sesle, şu talepte bulundu;

– İşte bu annemdir yâ Resûlallah! Bana karşı sevgisi çok derin, anne-babasına karşı da çok iyidir. Sen mübareksin. Onu, bir de Sen Allah'a davet etsen. Onun için Allah'a dua etsen de Allah, Senin vesilenle onu Cehennem'den korusa!

Bu, ne samimiyet.. ve yine bu, ne fedâkarlıktı. Ve böylesine samimi talebe Allah Resûlü de hayır demeyecekti. Elleri açtı ve iman nasip etmesi için yalvardı Rabb-i Rahîm'ine.

Demek ki vakit gelmişti ve bu ne lütuftu ki, Hz. Ebû Bekir'in annesi Ümmü'l-Hayr daha oracıkta Müslüman oluverdi.³³

Ölümlerle burun buruna geldiği anlarda bile başkalarının dünya-âhiret saâdetini düşünen Hz. Ebû Bekir'in sevincine diyecek yoktu. Annesinin Müslüman oluşu, bütün ıstıraplarını unutturmuştu. Resûlullah'la birlikte ibn Erkam'ın evinde bir ay kadar kaldılar. O gün, henüz 39 kişilerdi. Hz. Hamza da, Ebû Bekir'in ölümüne dövüldüğü gün Müslüman olmuştu.³⁴

Bir başka gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Kâbe'ye gitmişti. Kureyş, yine karşısına dikildi ve;

– Yâ Muhammed! Atalarımızın ibadet ettiği ilâha ibadet etmekten bizi men eden Sen misin? diye sıkıştırmaya başladı.

³³ İbn Hacer, *el-İsâbe*, 8/200 (12006)

³⁴ Heysemî, *Mecmeu'z-Zevâid*, 9/267

– Evet, Ben O'yum! der demez de, aç kurtlar gibi üzerine üşüşüverdiler. İçinde buldukları çamurdan kendilerini çıkarıp kurtarmak isteyen en büyük kurtarıcıya yapıyorlardı bunu... Ukbe ibn Ebî Muayt, Efendimiz'in boğazına bir sarık dolamış, şiddetle sıkarak O'nu boğmaya çalışıyordu. Gördükleri karşısında çılgına dönen Hz. Ebû Bekir (radıyallahu anh), anında Ukbe'nin ensesinde bitiverdi ve bir taraftan Kureyşliler'i Efendimiz'den uzaklaştırmaya çalışıyor, diğer yandan da, mümin-i Âl-i Firavun'un dediği gibi şunları haykırıyordu;

– Rabbim Allah'tır, dediği için bir adamı, kalkıp öldürmek mi istiyorsunuz.!?'³⁵

Doğru ya, Rab tarafından açık mûcizeler ve ebedî mesajlarla gelen bir şahsa karşı böylesine bir başkaldırının ne mantığı olabilirdi.!? İşlerine gelmiyorsa, yolları zaten ayırıyordu ve herkes kendi yoluna devam ederdi. Bir de şayet kabul ederlerse, işte o zaman beraberce Cennet'e yürür ve kurtuluşa ererlerdi.

Allah davasının temsil edilmeye çalışıldığı her dönemde böylesi karşı koyuşlara meydan okuyacak Mümin-i Âl-i Firavun gibi, Habîbi'ne aşık gözü yaşlı Ebû Bekirler'e ne kadar da ihtiyaç var, değil mi.!?

O günün akşamında eve geldiğinde, başında büyük bir yaranın olduğunu fark etmişti. Müşriklerden birisi, onun saçlarından tutup savururken yaralanmış ve belli

³⁵ *Sahîhu ibn Hibbân*, 14/526; Mü'min, 40/28 "Fir'avn âlesinden imanını gizleyen mü'min bir adam (şöyle) dedi: "Rabbim Allah'tır dediği için bir adamı öldürüyor musunuz? Oysa o size Rabbinizden kanıtlar getirmiştir. Eğer yalancı ise yalanı kendi zararındır. Ve eğer doğru söylüyorsa, size va'dettiklerinin bir kısmı başınıza gelir. Şüphesiz Allah aşırı giden, yalancı kimseyi doğru yola iletmez."

ki, olayın sıcaklığıyla Hz. Ebû Bekir bu yaranın farkına varamamıştı.

Sohbet konuları, ilk günlere geldiği demlerde Hz. Ali, etrafındakilere şöyle soracaktı;

– Ey insanlar! İnsanlar arasında en kahraman ve cesaret sahibi kim?

Tereddütsüz cevap verdiler;

– Sen, ey müminlerin emiri!

Aldığı cevap karşısında önce başını salladı halife Hz. Ali. Ardından da şunları söyledi;

– Banagelince ben, düşmanla karşılaşıncı, karşılaşmanın hakkını verir ve onun işini bitiririm. Ancak, o işin sahibi Ebû Bekir'dir.

Ardından da, gözlerini ufka dikerek sözü mecrasına getirip şunları anlatmaya başladı;

– Biz, bir gün Resûlullah'a çadır kurmuş ve müşriklerden gelebilecek tehlikelere karşı O'nu kimin koruyacağını konuşuyorduk. Allah'a yemin olsun ki, aramızda Ebû Bekir'den başkası çıkıp da bu işe talip olamadı. O ise, kılıcını çektiği gibi Efendimiz'in başına gelip dikiliverdi. Yemin olsun ki en kahraman ve şecaat sahibimiz Ebû Bekir'dir.

Kapı kapıyı aralıyor ve hatıralar, başkalarına davetiye çıkarıyordu. Belli ki, böyle bir kahramanlık, zamanın belli behrelerinde ortaya konulmamıştı. Onun için Hz. Ali, sözünü bitirmemiş ve gözünü diktiği ufuklardan, yıllar öncesini seyre dalmışçasına anlatmaya devam ediyordu;

– Bir gün Resûlullah'ı müşrikler muhasara altına almışlar ve;

– Birçok ilahı, tek bir ilah konumuna sen mi getirdin? diye sıkıştırıp duruyorlardı. Vallahi o gün de, Ebû Bekir'den başkası aralarına dalıp Resûlullah'ı kurtarma cesareti gösteremedi. Kılıcını kapıldığı gibi müşriklerin arasına dalmış ve şöyle diyordu;

– Yazıklar olsun size! Rabbim Allah'tır dediği için bir adamı öldürmek mi istiyorsunuz!?

Bunları anlatırken Hz. Ali, o kadar duygulanmıştı ki, hıçkırıklar gırtlığında düğümlenmiş de kelimeler dudaklarından çıkamaz olmuştu. Hüznünü saklamak için yüzünü bir mendille kapatmaya çalışıyordu ama gözyaşlarıyla ıslanan sakalından dökülen damlalar, onun ne derece hüznlendiğini açık bir dille aktarıyordu. Bu kadar samimi bir duygu seline iştirak etmemek olur muydu hiç!? Çok geçmeden onun hüznüne cemaat de iştirak etmişti. Bir müddet öylece ağlaşıp durduktan sonra kendine gelir gibi oldu ve onlara şöyle sordu;

– Söyleyin bakalım; mümin-i âli firavun mu daha hayırlı, Ebû Bekir mi?

Sözün gelişindeki manayı sezen o güzide topluluk, sorunun gelişinden sezdikleri cevap karşısında yeniden hıçkırıklara boğulmuştu. Ağlamaktan kimse konuşamayınca, sorduğu sorunun cevabını vermek de yine Hz. Ali'ye düşmüştü;

– Allah'a yemin olsun ki, Ebû Bekir'le bir dakika beraber olmak, yeryüzündeki her şeyden de, mümin-i âli firavundan da daha hayırlıdır. Çünkü o, imanını gizleyendi, Ebû Bekir ise imanını açıktan ilan eden.³⁶

³⁶ Heysemî, *Mecmeu'z-Zevâid*, 9/47

HABEŞİSTAN'A YÖNELİŞ

Belli ki artık Mekke'de rahat yoktu. Hem, Habeşistan'a önceden gidenlerin hayır haberleri geliyordu. Çok geçmeden Hz. Ebû Bekir de, hicret için Efendiler Efendisi'nden izin istedi. Talep makuldü ve izin de verilmişti. Buldukları yerde şiddet ve baskı artsa da yeryüzü genişti ve o da, dayısının oğlu ile birlikte Habeşistan'a doğru hicret için yola çıktı. Kendisinden önce gidip Kureyş'in baskısından kurtulan ve böylelikle Kur'ân okuyup namaz kılmalarının önünde bir engel kalmayan diğer sahabîlere kavuşacak, içinden geldiği gibi dinini o da yaşayabilecekti.

Bir müddet yol aldıktan sonra karşlarına eski dostu ve Mekke'liler katındaki değeri büyük insan ibn Düğunne çıkageldi. Onun gibi saygın birisinin yola revan oluşunu görünce telaşla sordu;

– Nereye gidiyorsun?

– Beni kavmim vatanımdan çıkmaya zorladı. İşkence

ettiler ve maddi mudâyaka içine almaya çalıştılar' diye cevapladı Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh).

Şaşırmişti ibn Dügunne. Onun gibi faziletli, güzel ahlak sahibi ve herkesi kucaklayan tavırlarıyla meşhur birisi nasıl olur da böyle bir sonuca zorlanabilirdi.!? Bu şaşkınlığı kelimelerine de yansıdı;

– Niçin? dedi önce. Arkasından da;

Allah'a yemin olsun ki sen, yakınlarına iyilik konusunda hepimizden önde bulunuyorsun, ihtiyacı olanlara yardım ediyorsun, iyilik yapıyor ve yoksulları gözetip kolluyorsun. Hemen geri dön; çünkü artık sen, benim korumam altındasın' dedi.

Hz. Ebû Bekir'in zaten gönlü Mekke'de kalmıştı; Efendisi orada bulunurken Habeşistan hicretine nasıl tahammül edebilecekti..! Onun gibi birisi, hemen Mekke'ye geri dönmeli ve bir ihtiyacı olduğunda, Efendiler Efendisi'nin yanındaki yerini almalıydı. Zaten, maiyyetin mümtaz Sıddık'ine yakışan da bu değil miydi!? Şimdi ise, tarihi bir fırsat çıkmıştı karşısına ve severek bu teklifi kabul etti.

Berberce geri döndüler. Elinden tuttuğu Ebû Bekir'le birlikte Kâbe'ye gelen ibn Dügunne, Mekke halkına şöyle haykırdı;

– Ey Kureyş topluluğu! Şüphe yok ki ben, Ebû Kuhâfe'nin oğluna emân verdim. Bundan sonra ona kimse kötü niyet beslemesin.

İbn Dügunne'nin hatırını kıramayan Kureyş'in tek şartı vardı; Ebû Bekir, açıkta namaz kılıp Kur'ân okumayacak, insanları da dine davet etmeyecekti.

Evinin bir köşesini ibadet yeri olarak ayırmıştı; namazlarını burada kılar, yanık sesiyle Kur'ân okuyup gözyaşlarıyla Rabbine burada yalvarırdı. Onun yönelişlerindeki bu samimiyetin farkına varan bazı insanlar, etrafında toplanır ve okuduklarına kulak verip hareketlerini seyre daldardı. Bilhassa çocuklarla kadınlar ve köleler için artık burası, bir buluşma noktası haline gelmişti.

Tebliğdeki en etkin yoldu bu aynı zamanda ve Hz. Ebû Bekir de, bu yolu kullanarak farkında olmadan insanların gönlünü İslam adına kazanmaya başlamıştı.

Ancak bu durumun farkına çabuk vardı Kureyş. Hemen ibn Düğunne'ye gidip, durumdan haberdar ettiler;

– Şüphesiz sen Ebû Bekir'e, bize eziyet etsin diye eman vermedin. Hâlbuki o, Kur'ân okuyup namaz kılarırken öyle etkili, öyle güzel bir temsili var ki, çoluk çocuğumuzun, kadınlarımızın dinini değiştireceğinden korkuyoruz' diyorlardı.

Aslında bu halleriyle onlar, Hz. Ebû Bekir'in içinde bulunduğu halin güzelliğini de kabullenmiş oluyorlardı. Ancak inat ve taassup, her güzelliği elde etmenin önüne bazen engeller oluşturuyor ve bu durumda insan, bir türlü iyi ve güzel olana ulaşamıyordu. Onların esas endişe edip korktukları konu, hakikat karşısındaki zaaflarıydı ve bu sebeple, realiteyle yüz yüze gelmekten çekiniyor, etraflarındaki insanların da buna muttali olmasını istemiyorlardı.

Çok geçmeden yeniden geldiler ibn Düğunne'nin yanına;

– Git ona ve evine girmesini söyle. Evinde dilediği gibi

davransın, diyor ve başkalarının görebileceği yerde namaz kılıp Kur'ân okumaktan vazgeçmesini talep ediyorlardı.

İbn Düğunne'yi de etkilemişlerdi. Geldi Ebû Bekir'in yanına ve şunları söylemeye başladı;

– Ey Ebû Bekir! Ben sena, kavmine eziyet edesin diye eman vermedim. Onlar, senin Kur'ân okuyup namaz kıldığın mekândan rahatsızlık duyuyorlar. Bu halinle onlara eziyet ediyorsun. Evine gir ve orada istediğin gibi ibadetine devam et.

Zaten Hz. Ebû Bekir için, dini adına tebliğ yapamayıp insanların elinden tutamadığı, namazını kılıp Kur'ân'ını açıktan okuyamadığı yerde, bir müşrikin garantörlüğü altında yaşamaktansa Allah'ın inayetine sığınmak daha makuldü. Aslanı zincire vurup bağlamak gibi bir şeydi bu. Hâlbuki insanlık ondan hizmet bekliyordu ve Ebû Bekir de, zincirlerini bir kenara bırakıp, ardından meşakkat gelse de hizmet yolunu tercih edecekti.

Çok düşündü. Belki denileni yapsa, dinini yaşama konusunda bir problem yaşamayacaktı. Ancak, inandığı değerler, dinin bireysel bir inanç sistemi olmadığını haykırıyordu. Hem öyle olsaydı, Resûlü Ekrem (sallallahu aleyhi ve sellem) niye bu kadar sıkıntıya katlanıyordu ki!?! Ferdi mükellefiyetler arasında, başkalarının elinden tutup onları da gerçekte yüz yüze getirmek de vardı. Onun gibi birisinin, bu durumda nasıl davranması gerekiyorsa o da öyle hareket etti. Gitti İbn Düğunne'ye ve verdiği emanı iade edip Allah'ın hıfz ve koruması altına sığındığını ilân ederek geri döndü.³⁷

³⁷ *Sahîhu Buhârî*, 2/804 (2175)

Ne var ki, o günün Mekke'sinde böyle bir ilân, belâ ve musibetlerin sağanak olup yeniden yağması anlamına geliyordu.

Artık dar alandan çıkmış ve Rabbine kulluk vazifesini çoğunlukla Kâbe'de devam etmeye çalışıyordu. Ancak bu, belli ki kolay olmayacaktı. Kureyş'in eski hiddeti yeniden canlanmış ve artık güvencesi de kalmayan Ebû Bekir'i yakın takibe almışlardı.

Bir gün Kâbe'de durmuş namaz kılıyordu. Kureyş'in sefihlerinden birisi yanına yaklaştı ve yerden avuçladığı toz ve toprağı, hakaret dolu sözlerle secdede Rabbiyle baş başa olan Ebû Bekir'in üstünden boşaltıverdi.

Bu arada yanlarından, Kureyş'in ileri gelenlerinden bir başkası geçiyordu. Üstündeki toz ve toprağı temizlemeye çalışan Hz. Ebû Bekir'in gözleri de, kendisini istihzâî tavırlarla süzen bu adama takıldı.³⁸ Yaptığının kime ne zararı olabilirdi? Bu zulmü kim tasvip edebilirdi ki!? İnsanlık adına belki bir değer kalmış olabileceği ümidiyle seslendi ona;

– Şu sefihin yapıp durduğu şeye bir baksan!

Ne çare ki, hitap ettiği kimse ondan daha az sefih değildi;

– Bunu, başkası değil, sen yaptın kendine! diyordu. Sözde, ibn Dügunne'nin emanını bırakmak suretiyle bu duruma kendisinin davetiye çıkardığını söylemek istiyordu. Belki de, başka diyebileceği bir şey kalmamıştı ve bir şeyler demiş olmak için bu kelimeleri söylüyordu.

³⁸ Bu şahsın Âs ibn Vâil veya Velid ibnû'l-Muğîre olduğu söylenmektedir.

Rabbi dışında yöneldiği hiçbir kapıdan fayda yoktu Hz. Ebû Bekir'in. Ve kaldırdı ellerini, şöyle yalvarmaya başladı;

– Ne kadar da merhametlisin ey Rabbim! Ne kadar da merhametlisin ey Rabbim! Ne kadar da merhametlisin ey Rabbim!³⁹

Bununla o, beyazı siyah, gündüzü de gece gibi göstermeye alışkın bu sefihlere karşı gazabıyla muamele etmeyen Rabbinin merhametindeki enginliği ifade etmiş oluyor ve isyanlarına mukabil yine de engin rahmetiyle kucaklamasındaki azamete olan hayranlığını ilan etmiş oluyordu.

---

³⁹ İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, 2/218

BOYKOT

Kureyş'in kini bitip tükenmek bilmiyordu. Habeşistan'a gidenleri geri getirmek için arkalarından, kucak dolusu hediyelerle adamlar göndermiş ve meliki ikna ederek gidenleri geri getirmek istemişlerdi ama, aksi bir sonuçla karşılaşmış ve gönderdikleri adamları da, elleri boş geri dönmüşlerdi. Şüphesiz bu, Müslümanlığın kabuğunu kırması ve belde aşırı memleketlerde yaşanmaya başlaması demektir. Artık Kureyş, istediği gibi hareket edemeyecek ve dilediği zaman dilediği kişiye işkence uygulayamayacaktı.

Üstüne üstelik bir de, en güçlü adamları Hz. Hamza ve Hz. Ömer (r. anhümâ) gitmiş ve Müslüman olmuşlardı. Kureyş açısından gidişat iyi değildi ve hemen bir araya gelip müşterek bir karar aldılar; buna göre onları Mekke'den sürececek, bütün ilişkileri kesecek, alış-veriş yapmayacak ve yapmalarına da müsaade etmeyecek, yiyecek ve içecek yollarını da kapatarak hepsini çölde ölümlerle baş başa bırakacaklardı. Bunun adı, 'boykot'tu ve tam üç yıl sürecekti.

Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh) da, bu boykotu yaşayanlardandı. Ebû Tâlib'in şefkat dolu sinesi burada da kendini göstermiş ve yurtlarından kovulan bu insanlara, arazisini tahsis etmişti. Kıt kanaat bulduklarıyla kendilerini güneşten koruyacak çadır yapmaya başlayacak ve böylelikle ayakta kalmanın mücadelesini vereceklerdi.

Ancak, bu mihnet yılları, öncakilere inat daha çetin geçiyordu. Hastalıklar baş göstermiş, açlıktan insanlar kırılır hale gelmişti. Hemen her gün bir çadırdan feryâd ü figan yükseliyordu. Bu iniltileri dindirmek için, mal ve canıyla birlikte mücadele edenlerin başında yine Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh) vardı.

Üç yıl, hep iniltilerin gölgesinde geçti. Ve gün geldi, Efendimiz'in en büyük hâmisi ve öz amcası Ebû Tâlib vefat etti. Daha onun acısını yaşarken bu sefer de mükerrem zevcesi Hz. Hatice katıldı bu kervana. Seneler, hüznü yudumluyordu.

‘SIDDÎK’ PÂYESİ

Derken Yüce Mevla, Efendiler Efendisi’ni isra ve miraçla serfiraz kıldı. Böylelikle O (*celle celâluhû*), her ne kadar mihnet üstüne mihnet yaşasa da, inayetiyle Resûlü’nün arkasında zahîr olduğunu gösteriyordu. Gecenin çok kısa bir anında gidip geri dönmüş ve saniyelere seneler sıkışarak dünya ve ukba adına ulaşılmaz bilgiler, erişilmez iltifatlara nail olmuştu.

Ertesi gün, harikuladeliklerle dolu bu yolculuk da, Mekkelilerin dilindeydi. Kendilerince alaya alıyorlardı.

Ebû Cehil’in yolu da Kâbe’den geçiyordu. Kalabalığı görünce o da yaklaştı; kendince bir laf daha sokuşturacak ve Allah’ın Resûlü ile alay edecekti. Yaklaştı ve alayvârî bir eda ile;

– Bu gece yeni ne var? Yeni bir şey var mı? diye sordu. Efendiler Efendisi, yüzünü ona doğru çevirdi ve olanca vakarıyla;

– Evet, dedi önce ve arkasından ilave etti;

– Allah (celle celâluhû) beni, gecenin bir anında Beyt-i Makdis'e götürdü.

Ebû Cehil'in kafası karışmıştı ve;

– Sonra da aramıza geri geldin? diye tepkisini dile getirdi. Zira onlar bu yolculuğu, aylar süren yorucu ve meşakkatli seferler sonucu yapabiliyorlardı. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), tereddütsüz cevap verdi;

– Evet. Hem de, diğer peygamber kardeşlerimle namaz kıldım.

Duydukları karşısında önce, sevinçten bir çığlık kopardı Ebû Cehil. Onun için bu, bulunmaz bir fırsattı. Kendince bu işin sonu gelmişti. Alttan alan bir ses tonuyla Efendimiz'e yöneldi ve;

– Kavmini toplasam, bana anlattıklarını onlara da anlatır mısın? dedi.

Bunda gizlenecek bir durum yoktu ki..! Zaten, Allah'ın lutfettiği bir ikramı, insanlara anlatmamak olmazdı. Bunun için Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem);

– Evet, dedi.

Bu garantiyi de almıştı ya, Ebû Cehil'in keyfine diyecek yoktu. İnsanları toplamak için avazı çıktığı kadar bağı- rıyordu;

– Ey Ka'b oğulları! Hemen buraya gelin!

Artık bunu, Mekke'de duymayan kalmamıştı. Nihayet Hz. Ebû Bekir'in de yanına geldiler. Kanaatleri kesindi; artık Ebû Bekir'in yolu, Muhammedü'l-Emîn'den ebedi-

yen ayrılırdı. Çünkü bu, O'nun bitip tükenişi (!) anlamına geliyordu. Kapıyı açar açmaz şöyle diyorlardı;

– Ey Atîk! Senin arkadaşının bu güne kadar söyleyip durduğu meseleler, hem kolay hem de kısmen de olsa olması muhtemel şeylerdi. Ancak, gel de bugün olanlara bir kulak ver!

Hz. Ebû Bekir, yufka yürekli bir adamdı ve müşriklerin, Efendisine bir kötülük yapmış olabileceklerinin endişesiyle;

– Yazıklar olsun size! Ne oldu arkadaşşıma? Başına bir şey mi geldi? dedi.

– O, şu an Kâbe'de. İnsanlara, Beytü'l-Makdis'e nasıl gittiğini anlatıyor, diye cevapladılar, istihzâî bakışlarla. Aralarından birisi ileri çıkararak;

– Gecenin bir anında gitmiş ve yine aynı gece aramıza geri dönmüş! diye ilave etti.

Mesele şimdi anlaşılıyordu. Acı acı yüzlerine baktı Hz. Ebû Bekir. Ardından da;

– Ey cemaat! diye seslendi onlara. Duygularına seslenmek istiyordu ve şunları söyledi teker teker;

– Bunda ne var ki!? Ben, bundan öte ne meselelere inanmışım bir kere! O'na, sabah akşam gökler ötesinden haber gelip durduğuna inanıyor ve tasdik ediyorum ben.

Ne hayallerle kapısına gelmişlerdi ve şimdi ne ile karşılaşıyorlardı!? 'Şimdi işini bitirdik' dedikleri bir hamleleri daha boşa çıkıyordu. Zafer nârâları atmaya hazırlanırken yine hezimet yutkunmak düşmüştü paylarına. Ve, kinlerini

gayızla yutkunduracak son hamle geldi Hz. Ebû Bekir'den (radıyallahu anh);

– Şayet, bunları O söylüyorsa, mutlaka doğrudur.⁴⁰

Atalarından tevarüs ettiği yahut ta tesadüfen kendini içinde bulduğu bir gönülden çıkmayacak cümlelerdi bunlar; Hz. Ebû Bekir söylüyordu. Ona göre, bir şeyin doğru olup olmaması, bütün Hicaz ehlinin söylediklerinde değil, gözünün nûru ve gönlünün mimarı Muhammedü'l-Emîn'in dedikleriyle ölçülürdü. Bunun için, 'ne olmuş?', 'acaba öyle mi olmuş?', 'sizler yanlış anlamış olabilirsiniz' ve 'bu işte başka bir iş olmalı, siz böyle yorumluyorsunuz' gibi bir kapıyı asla açmamış ve bir anlık bile olsa tereddüt emaresi gösterip müşrikleri sevindirmemişti. İşte bu, 'siddîkiyet' makamıydı ve o günden sonra da Hz. Ebû Bekir'e, 'Siddîk' denilmeye başlanacaktı. Çünkü hemen akabinde Hz. Ebû Bekir, mescide koşacak ve işin gerçek yönünü bizzat Allah Resûlü'nden dinleyecek ve bir kez de huzurda şehadet edecekti. Buna mukabil gelen nebevî nişan ise;

– Sen yâ Ebâ Bekir! Siddîk'sin! şeklinde olacaktı.⁴¹

⁴⁰ Ebû Ca'fer et-Taberî, *er-Riyâdu'n-Nadrati*, 1/403(322)

⁴¹ Ebû Ca'fer et-Taberî, *er-Riyâdu'n-Nadrati*, 1/403(322)

MUKADDES GÖÇ VE MAİYYET UFKU

Allah Resûlü de ona o kadar yakınlık duyuyordu ki, sabah-akşam can yoldaşı Ebû Bekir'in evine gelip ziyaret eder oldular. Bu arada izin gelmiş ve Medine'ye mukaddes göç de başlamıştı. Önceden gidenler gibi Hz. Ebû Bekir de hicret için izin istedi, ancak Resûlullah, ona;

– Acele etme! Umulur ki Allah, yanına bir arkadaş bahşeder, buyurdu. Bu bir işaretti ve maksadını anlamıştı Ebû Bekir de. Ve böyle bir şerefi bahşeden Rabbine gönülden hamd etti önce. Ardından gitti ve iki kişilik yol hazırlığı için gayrete koyuldu. Çok geçmeden her şeyi hazırlamış, artık Habîbi'nden gelecek işareti beklemeye başlamıştı.

Derken bir gün, alışılmışın dışında bir vakit.. öğle vakti Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) gelip kapısını çaldı Hz. Ebû Bekir'in. Mutadın dışında bu saatte geldiğine göre, farklı bir gelişme olduğu anlaşılıyor ve Allah Resûlü'nden şeref-sudûr olacak sözler merak ediliyordu. Önce, yanındakileri buldukları yerden çıkarmasını talep etti Allah Resûlü;

– Endişe etme yâ Resûlallah! Onlar benim kızlarım. Anam-babam sana feda olsun. Bir şey mi var!? diye telaşlandı Hz. Ebû Bekir. Cevap gecikmedi;

– Gitmek için bana da izin verildi. Daha da heyecanlanmıştı Ebû Bekir ve;

– Birlikte mi yâ Resûlallah!? diye sordu. Merakla bekleyen yüze karşılık müjde dolu şu cümleler döküldü mübarek dudaklarından;

– Evet, birlikte.

Akışı değiştirecek bir adımın başlangıcıydı bu. Ve bu rihlette yol arkadaşlığı, yine Ebû Bekir'e nasip oluyordu. Bundan daha büyük bir lütuf olabilir miydi? Gerçi bunun emaresi daha önce verilmiş ve Hz. Ebû Bekir de bu günü iştiaqla bekliyordu. Ancak, beklediği tatlı sürpriz bile olsa bunu, Efendiler Efendisi'nin dudaklarından duymak kadar büyük bir sürur olamazdı. Sevinçten hıçkırığa hıçkırığa ağlıyordu Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh).

Kim bilir zihninde ne haberler uçuşuyordu.!? Varaka ibn Nevfel'den dinledikleri mi, Yemen'de duydukları mı, yoksa Rahib Bahîra'nın anlattıkları mı? Hangisi olursa olsun değişen bir şey yoktu; ilahi kader, hükmünü icra ediyor ve öncekiler gibi Son Nebi de, hicret kervanına katılarak memleketinden ayrı kalacak bir yola revân oluyordu.

Bu arada, tedbiri elden bırakmamak gerekiyordu. Zira develerle birlikte yol almak kolay olmayacaktı. Bunun için Abd ibn Adıyy oğullarından, yolu iyi bilen ve delillik ko-

nusunda mahir Abdullah ibn Uraykıt adında bir müşrikle anlaştılar.⁴²

Aynı zamanda bu adam, gitmek istedikleri yolu çok iyi bilen güvenilir bir adamdı. Anlaşılan, böyle riskli bir ortamda bile maharet prim yapıyordu. Üç gün sonra Sevr’de buluşacaklar, gelirken hicret için satın aldığı iki deveyi de getirecek ve böylelikle fiilen hicret yolu başlamış olacaktı.

Kızı Esmâ’ya da tembih etmişti; Sevr’de kalacakları günlerde arkadan azık taşıyacak ve bu arada Mekkelilerin haberlerini de ulaştırmış olacaktı. Hatta kız kardeşi Âişe validemizin ifadeleriyle Esmâ, yiyecek ve içecekleri taşıyabilmek için belindeki kuşağı ikiye ayırmış ve bir yanına su diğer yanına da yiyecek bağlayarak Sevr’e ulaştırmıştı. Bundan dolayı kendisine, iki kuşak sahibi manasında ‘zünnitakayn’ deniliyordu.⁴³

Bir başka tedbir ise, koyunlarını otlatan çoban Âmir’e söylediği sözlerdi. Yol alırlarken arkalarından koyunlarını sürecek ve böylelikle geride iz bırakmadan yol almış olacaktı.⁴⁴ Zira biliyordu ki Mekkeliler, iz sürmekte mahir idiler ve böyle bir tedbire müracaat edilmediği yerde, sebepler açısından fark edilmemeleri imkânsızdı.

Artık vakit tamamıydı. Hayatına kastetmek için tuzak kurup hane-i saâdetlerini kuşattıkları bir sırada Allah Resûlü, elindeki bir avuç kumu, tuzak sahiplerinin üzerine atarak, can yoldaşı Ebû Bekir’le birlikte yola çıktı. Mekke dışında bile hayat hakkı tanımayacaklarını, dolayısıyla köyünü

⁴² İbn Kayyim el-Cevziyye, *Zâdül-Meâd*, 3/52

⁴³ *Sahîhu Buhârî*, 3/1087 (2817)

⁴⁴ *Sahîhu Buhârî*, 3/1419 (3692)

terk ettiğini öğrenir öğrenmez izini takip edip maksadına ulaşmasına müsaade etmeyeceklerini biliyordu. Bunun için öncelikle, aksi istikametteki yüksek dağ ‘Sevr’ e tırmanacak, olup bitenleri zirveden görmek için burada beklemeye duracaktı bir müddet.

Zirvedeki mağaraya önce Ebû Bekir girmeliydi. Zira, karşılaşabilecekleri her türlü olumsuzluğu, önce kendi sinesinde söndürüp Habîbi’ne herhangi bir zararın gelmesinden korktuğu kadar bir başka endişesi yoktu onun. Bütün telâşı, İnsanlığın Emîni’ne bir tozun konmaması istikametinideydi. Bu yüzden üzerinde tir tir titiriyor ve eline ne geçirmişse onunla bütün delikleri tıkamaya çalışıyordu. Elbette maksadı, olası yılan-çıyanın zararından, Allah Resûlü’nü korumaktı.

Üç gün kaldılar burada. Sık sık dışarı çıkıp etrafı gözlüyordu Ebû Bekir (radiyallahu anh). el-etek çekilince, oğlu Abdullah yanlarına geliyor ve Mekke’de olup-bitenlerin haberini getiriyordu.

Beri tarafta ise, hane-i saadetlerine baskın yapanlar, öldürmek için yatağına yöneldiklerinde, delikanlı Ali ile karşılaşmışlar ve elleri boş geri dönmek zorunda kalmışlardı. Elllerinden kaçırmanın hıncıyla sağa-sola koşturup duran Kureyş’in, artık kin ve nefretine diyecek yoktu. Ölü ya da diri getirenlere cazip vaatlerde bulunmaya başladılar ardı ardına. Elinde imkânı olan her kin tüccarı, bütününü seferber ediyor ve bu fırsatı (!) kaçırmak istemiyorlardı.

Ebû Cehil, aklını kullanmasını bilmese de zeki bir insandı. Mekke’den ayrıldığını duyar duymaz Ebû Bekir’in

evine geldi. Karşısında kızı Esmâ vardı. Babasının neredede olduğunu sordu önce. Bilmediğini söyledi Esmâ. Ona göre, bilmemesine imkân yoktu ve aldığı cevapla küplere binen Ebû Cehil, Esmâ'nın yüzüne öyle bir tokat indirdi ki, şiddetinden kulağındaki küpe yere düşecekti. Hâlbuki onun gibi küçük bir kıza, böyle bir hareket, normal şartlarda da ayıp karşılanırdı. Ama bu, Ebû Cehil'di. Hz. Esmâ bu olayı hatırladığında, onun için;

– Pis ve haddi aşmış bir adam, derdi.⁴⁵

Bu arada, iyi iz sürenlerin bir kısmı, Sevr'e kadar tırmanmış ancak, üçüncüleri Allah olan iki kişiyi bir türlü görememişlerdi. Mağaranın önünde konuşmalarını duyan ve deli danalar gibi burnundan soluyan bu gözü dönmüşlerin ayaklarını gören Ebû Bekir (radiyallahu anh), Habîbi'ne bir kötülük yapacaklarından korkup telâşlanınca, 'sen benim kardeşimsin' dediği mağara arkadaşını teselli de yine Allah Resûlü'ne kalmıştı;

– Üçüncüleri Allah olan iki kişi hakkında zannın ne ki (endişeye ne gerek), yâ Ebâ Bekir!⁴⁶

Bunu diyen Resûlullah'tı. Allah'ın en sevgili kuluydu ve O'nu, insanlardan gelecek zararlara karşı koruyacağını bizzat

⁴⁵ Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, 2/56

⁴⁶ *Sahîhu Buhârî*, 3/1337(3453) Bu husus, bir Kur'an âyetinde şöyle aktarılmaktadır: "Eğer siz o(Hak elçisi)ne yardım etmezseniz, iyi bilin ki, Allah ona yardım etmişti: Hani yalnız iki kişiden biri olduğu halde, inkâr edenler kendisini (Mekke'den) çıkardıkları sırada ikisi mağarada iken arkadaşına "Üzülme, Allah bizimle beraberdir!" diyordu. (İşte o zaman) Allah (ona yardım etti) onun üzerine sekine(huzur ve güven duygusu)sunu indirdi ve onu, sizin görmediğiniz askerlerle destekledi; inanmayanların sözünü alçalttı. Yüce olan, yalnız Allah'ın sözüdür. Allah dâimâ üstündür, hüküm ve hikmet sâhibidir." (Tevbe, 9/40)

O (*celle celâluhû*) bildirmişti.⁴⁷ Kendinden emin konuşuyordu; zira biliyordu ki, Kureyş anlamayıp O'na yardımcı olmasa da Allah (*celle celâluhû*), vaktiyle bütün elçilerine yardım ettiği gibi Son Nebi'sine de yardımcı olacak ve üzerine indirdiği sekine ve huzurla destekleyip gözlerin göremeyeceği ordularla inayette bulunacaktı.

Nihayet, mağara önüne gelenler de geri dönmüşler ve artık yol, bir nebze olsun emniyet vaat ediyordu. Bu arada, Âmir ile birlikte Abd ibn Adiyy oğullarından anlaşlıkları delil de gelmiş, develeri getirmişti.

Develeri teslim alan Hz. Ebû Bekir (*radiyallahu anh*), en güzel ve bakımlı olanı Efendimiz'e takdim edip;

– Anam-babam sana feda olsun! Bin yâ Resûlallah! dedi. Beklemediği bir tepkiyle karşılaşıyordu;

– Ben, bana ait olmayan deveye binmem.

Böyle bir durumda o ne yapardı? İşte, yine bunu yapmak istedi;

– Anam-babam sana feda olsun! O senindir yâ Resûlallah!

Fakat bu da çözüm olmamıştı. Allah Resûlü (*sallallahu aleyhi ve sellem*), ısrarlıydı;

– Hayır. Ancak, satın aldığın değeri sana ödemek şartıyla.

Mecburen anlattı Ebû Bekir. Bunun üzerine Habîb-i Zîşan;

⁴⁷ “Ey Peygamber! Rabbinden sana indirileni tebliğ et, eğer bunu yapmazsan O'nun elçiliğini yapmamış olursun. Allah seni insanlardan korur. Doğrusu Allah kâfirlerle yol göstermez.” (Mâide, 5/67)

– Ben de onu, bu bedele senden aldım, buyurdu ve böylelikle, hicret gibi önemli bir dönemde ümmete kalıcı bir mesaj daha sunulmuş oluyordu.

Derken, mağaradan ayrılıp, asıl hedeflerine.. Medine istikametine doğru yol almaya başladılar. Günler sürecektir bu çileli yolda Allah Resûlü'nün yanında, bir müşrik delil bir de sâdık yâr Hz. Ebû Bekir bulunuyordu.

Beri tarafta, başlarına konulan ödüle nail olabilmek için takibe koyulanların çoğu, eli boş geri dönse de, inadına peşini bırakmayanlar da yok değildi. Sevr'den inip Medine istikametine yola revan olduklarında, arkalarından bir toz bulutunun hızla yaklaştığını gördüler. Ebû Bekir'de, yine Sevr'deki aynı telâş vardı. Bu sefer, ne sığınacak bir mağara ne de müdafaa edecek ellerinde bir imkân vardı;

– Yâ Resûlallah! Peşimizdeki adam yetişmek üzere! dedi telaşla. Aynı temkin ve tevekkül çağlıyordu;

– Mahzun olma! Allah bizimle beraberdir.

Tabii ki, vazifesini ifa ile gelen birine, kim ne düşünürse düşünsün kötülük yapamayacaklardı ve onlar için ilâhi inayet, sığınabilecek en emin yerdii.

İyice yaklaştığında, gelenin Sürâka olduğu anlaşılımişti. Hz. Ebû Bekir'de aynı endişe ve telâş devam ede dursun, önce arkasını dönüp dikkatlice Sürâka'ya baktı Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem)..! Belli ki, gözleriyle esir alıp terssiz hâle getirmek istiyordu. Hasım olarak arkasına düşen Sürâka'yı, âdeta nazarıyla tutacak ve yere çalıp 'tuş' edecekti.

Bir de, ilahi dergâha yöneliş vardı ortada. Allah Resû-

lü'nün dudakları hareket ediyordu; belli ki, duaya durmuştu. Peygamberî nazarın kendisine ilişmesiyle birlikte ve çok geçmeden, hem de hiç beklenmedik bir anda, Sürâka'yı taşıyan atın ayakları kumlara saplandı ve metrelerce ileriye savurdu Sürâka'yı... Bulunduğu yerden bir toz bulutu yükseldi semaya doğru.

O, önce bunun bir kaza olduğunu düşündü. Ancak, öyle kazaya benzer yanı yoktu. Sebepler açısından, böyle bir sonuçla karşılaşmasını gerektiren bir unsur göremiyordu. Acaba anlatılanlar doğru muydu? Muhammed bir peygamber miydi gerçekten? Ya doğruysa!? Bir müddet zihninde alıp verdi bütün bunları. Başka çıkış yolu gözükmüyordu ve yalvaran bakışlarla süzmeye başladı İnsanlığın Emîni'ni. Aynı zamanda;

– Benim için Allah'a dua et de buradan kurtulayım. Söz, senin peşini bırakacağım, diyordu.

O (sallallahu aleyhi ve sellem), peygamberdi; kendisine bir talep gelir de hiç boş çevirir miydi!? Velev ki can düşmanı bile olsa!

Sanki hiçbir şey olmamış gibi kurtuldu Sürâka. Başlarına konulan mükâfatın büyüklüğü duygularını esir almış gözükmüyordu ve toparlanır toparlanmaz yeniden atına binip mahmuzlamak istedi. Yine aynı nazarlar vardı üzerinde ve atın ön ayakları tekrar saplanmıştı kuma hiç sebep yokken, hem de öncekinden daha derinlere..!

Olanlara bir mânâ veremiyordu... Bunca yıldır burarlarda at koşturuyordu ama ilk defa böyle bir olayla karşı karşıya kalmıştı. Yok.. yok.. Ebû Cehil değil, Ebû Bekir hak-

lıydı. İlahi inayet altında yoluna râm olan bu insanlara kötülük yapmaya çalışmak beyhûdeydi. Bu sefer, yürekten sesleniyordu;

– Yâ Muhammed! Anladım ki, bu başıma gelenler, Senin duan sebebiyledir. Benim falan yerde develerim var; onlardan istediğini al ama ne olur, bir kez daha dua et ki buradan kurtulayım. Artık, kesinlikle peşini bırakacağım.

Önce;

– Develerine benim ihtiyacım yok, diye cevapladı Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem). Ardından da, kurtulması için duada bulundu. Sürâka, atıyla birlikte yeniden ayaktaydı.⁴⁸

Toz-toprak içinde yerden kalkarken, kim bilir ruh dünyasında neler alıp-verdi ki, ayaklarının üstüne doğrulduğunda halindeki değişikliği sezmek zor değildi artık. Hz. Ebû Bekir, gelişmeleri hayret ve dehşetle seyrediyor, Resûlü Kibriyâ'nın bir kez daha korunmasına şahit olmanın hazzıyla Rabbine şükrediyordu. Zira, Sürâka da, tökezleyen atının ardından Allah Resûlü'nün önünde diz çökmek üzereydi;

– Sen de mi? dercesine mânâ yüklü bakışlara;

– Evet, ben de yâ Resûlallah! diye mukabelede bulundu önce. Ardından da, söz verdi O'na; geri dönecek ve arkadan gelen bütün düşmanlarını başka istikamete sevk edecekti.⁴⁹ Ne de olsa, herkes, kendi alanında fedakârlık ve feragatte bulunmalı ve ihtiyaç olduğu yerde Hak adına maharetini ortaya koymalıydı. Artık O da, Allah yoluna

⁴⁸ *Sahîhu ibn Hibbân*, 14/190

⁴⁹ *Sahîhu Müslim*, 4/2309(2009)

râm olmuş, Resûl-i Kibriyâ'nın biricik müdâfilerindendi. Arkasından şu müjdeyi yetiştirdi Efendiler Efendisi;

– Kısra'nın iki bilekliğine malik olacağın gün, nasıl olursun acaba ey Sürâka!⁵⁰

Kurtuluş karşılığında herhangi bir bedel ödemediği gibi aynı zamanda İslam'la şerefleşmiş, şimdi de istikballe ilgili bir müjdeye tanıklık yapıyordu. Bunun anlamı, o günkü en büyük iki devletten birisi yakın zamanda dize gelecek demektir ve gücün temsili olan kralın bilekliklerini de Sürâka'nın sahip olacağı manasına geliyordu. Önce inanmadı ve;

– Hüzmü'ün oğlu Kısra mı? diye sordu. Efendimiz;

– Evet, diyordu.

Aynı zamanda bu, Sürâka başta olmak üzere bütün ümmetine, yeni bir hedef anlamına geliyordu. Öldürme niyetiyle takibine başladığı insanın dizinin dibinde İslam'la şereflenen Sürâka da, ödevini almış ve artık Mekke'ye dönüyordu.

Aradan yıllar geçecek ve Hz. Ömer'in hilafeti zamanında bu haber gerçekleşecektir. İran'ı dize getiren Hz. Ömer, Kısra'nın bilekliklerini alacak ve Sürâka'ya getirerek yüksek sesle şunları söyleyecektir;

– Ellerini kaldır ve şöyle de; 'Allahü Ekber! Bunları, 'ben, insanların rabbiyim' diye büyüklük taslayan dirayetli Hüzmü oğlu Kısra'dan selbedip de arap çöllerindeki Müdlic oğullarından Sürâka'ya giydiren Allah'a hamd olsun!'⁵¹

⁵⁰ İbn Abdilberr, *el-İstîâb*, 2/581(916)

⁵¹ *Sünenü'l-Beyhâkî*, 6/357(12812)

Bunca olayın bir de, baba Ebû Kuhâfe'ye bakan yanı vardı; yaşlı adam, evine geldiğinde oğlunun yokluğunu fark etti ve nerede olduğunu sordu. Aldığı cevapların bütünü, oğlunun gittiğini söylüyordu. Bu işin şakası yoktu; Mekke.. ticaret.. çoluk-çocuk, akraba ve eski arkadaşlar, anne ve baba bırakılmış ve bu yaştan sonra yeni bir mekan vatan olarak seçilmişti. Henüz imanla tanışmamış bir gönülün bunu anlamasına imkan olamazdı. Zira bir kalbe iman girmişse, imanının gücü nispetinde sahibine inanılması güç işler yaptırırdı ve bunları, ondan mahrum olanlar asla anlayamazdı. Gerekirse onun için ana-babadan geçilir, evlâd ü iyalden de vazgeçilirdi.

Şüphesiz, Resûlü Kibriyâ ile Medine'ye hicret söz konusu olduğunda, Ebû Bekir'in aklına ana-baba ve çoluk-çocuk belki de hiç gelmemiş, yıllar sonra Tebûk'e hazırlanırken diyeceği gibi onları Allah ve Resûlü'ne bırakmıştı.

Beri tarafta Ebû Kuhâfe, oğlunun gitmesini aklına sığıştıramıyor ve karşılaştığı herkese şunu soruyordu;

– Bunu da yaptı mı? Evlâd ü iyalini burada, arkada bırakıp gerçekten de çekip gitti mi?⁵²

Evet, gitmişti.. hem de arkasına bile bakmadan..! Zaten Ebû Kuhâfe'nin oğlu Abdullah ibn Osman'ı Ebû Bekir kılan da bu değil miydi.!?

Torunu Esmâ'yı soru yağmuruna tutan Ebû Kuhâfe, oğlunun servetini merak ediyor ve soruyordu;

– Allah'a yemin olsun ki o, büyük ihtimalle servetini de götürdü, değil mi?

⁵² İbn Hişâm, *es-Siret'ü'n-Nebeviyye*, 3/15

Esmâ, temkinle cevapladı;

– Hayır, ey babacığım! Şüphesiz o bize, çok büyük imkânlar bıraktı.

Hatta, Ebû Kuhâfe'nin gözleri, yaşlılığın da tesiriyle az görmekteydi ve bu durumu da değerlendirmek isteyen Esmâ, küçük küçük taşları bir arada toplayarak üzerine bir örtü örtecek ve elinden tuttuğu dedesini böylelikle, babasının kendilerine servet bıraktığı konusunda ikna etmeye çalışacak, elini taşların üzerinde gezdiren Ebû Kuhâfe de böylelikle tatmin olacaktı.⁵³ Yıllar sonra bu durumu anlatırken Esmâ, aslında o gün için babasından geriye kalan mal olmadığını, sadece dedesini teskin etmek için böyle bir yola başvurduğunu ifade edecektir.⁵⁴

---

⁵³ Hâkim, *Müstedrek*, 3/6(4267)

⁵⁴ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 6/350(27006)

MEDİNE’NİN İLK YILLARI

Mukaddes göç Medine’de noktalanınca, Efendiler Efendisi Ebâ Eyyûb el-Ensârî’nin evinde misafir olmuş, onu da Hârice ibn Zeyd ağırlamaya başlamıştı. Onun gibi birisi, işin merkezine yakınlığını asla kendi adına bir kredi olarak kullanmayı düşünemezdi. Onun için, hanesine misafir olduğu Hârice’in, diğer Ensâr gibi kendi servetini paylaşma teklifine, bu yüzden ‘evet’ dememiş ve elinde kalan beş bin dirhemi sermaye yapıp, Medine pazarının yolunu tutmuştu. Yılların tüccarı Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh), Medine’de de yine ticaretle uğraşüyor ve böylelikle, yakında bulunanların daha hassas bir hayat yaşamaları gerektiğini fiilen etrafındakilere göstermiş oluyordu.

Bir müddet sonra oğlu Abdullah’a haber gönderip ailesiyle birlikte onların da gelmesini istedi Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh). Çünkü hava değişimi kendisini olumsuz etkilemiş ve Medine’de hastalanmış, ateşler içinde kıvranıyordu. Zaten onlar da hicret etmek için fırsat kolluyorlardı. Çok geçmeden Abdullah, kardeşleri Esmâ ile Âişe ve annesi Ümmü Rûmân ile Hz. Peygamber’in (sallallahu aleyhi ve sellem) kızları Fâtıma ve

Ümmü Gülsüm'ü alarak Medine'ye getirdi. Baba Ebû Kuhâfe ise, anlam veremediği bu yolda sadece arkadan bakakalmış, yalnız kalma pahasına Mekke'de kalmayı yeğlemiştir.

Aslında Mekke, mecburiyet olmasaydı ayrılanacak bir belde değildi. Hicretin başlangıcında Efendiler Efendisi de, arkasını dönmüş ve Mekke'ye hitaben;

– Allah'a yemin olsun ki sen, Allah'a en sevimli ve en hayırlı beldesin. Şüphesiz ben, senden çıkarılmak zorunda kalmasaydım, asla senden ayrılmazdım,⁵⁵ demiştir.

Aynı zamanda Medine, hicretle kendilerine gelenler açısından alışılması zor bir beldeydi ve bu sebeple, başta Hz. Ebû Bekir olmak üzere intibakta zorlanan bir çok sahabe hastalık geçirdiler. Ateşler içinde yatıyorlardı. Efendimiz'den izin isteyen Hz. Âişe validemiz, babasını ziyarete gelmişti. Âmir ibn Führeyre ve Bilal-i Habeşî ile birlikte aynı odada yatıyorlardı.

Henüz, hicab âyeti gelmemişti ve doğruca babasına yöneldi. Ateşler içinde kıvranıyor ve kendinden geçmiş öylesine baygın yatıyordu. Yaklaştı ve;

– Ey babacığım! Nasılsın, kendini nasıl buluyorsun? diye sordu.

Belli ki, sorudan da sorulandan da uzak bir ruh haleti vardı üzerinde. Şunları söyledi güçlkle;

– Herkes evinde sabahlıyor ama ölüm insana, ayağındaki bağdan daha yakın!⁵⁶

Âişe validemiz de şaşırmişti. Kendinde olmadığına karar verdi ve bu sefer de Âmir, sordu;

⁵⁵ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 5/393(18364)

⁵⁶ *Sahîhu Buhârî*, 2/667 (1790)

– Sen nasılsın ey Âmir!?

O da farklı değildi. O da, ölümden bahsediyor, yaşadığı ayrılıklardan dem vurup hicranını dile getiriyordu. Onun da kendinde olmadığına karar verip Hz. Bilal'in halini sormak istedi. En azından ayakta duruyor ve diğerlerine nispetle hastalığı biraz olsun atlatmış gözüküyordu. Biraz dikkat kesilince, Bilal'in de bir şeyler mırıldandığını anladı. Şöyle diyordu;

– Ah ne olur! Acaba imkan bulur muyum!? Bir gece olsun, etrafımda izhir ve celîl otlarının kokusunu alarak Mekke vadilerinde sabahlayıversem!

Acaba bir gün Mecinne suyuna uğrayıp içmek bana nasip olur da, Şâme ve Tafil dağlarına nazar etme fırsatı bulabilir miyim!?

Üçünün de birbirinden farkı yoktu. Belli ki, dâussıla yürüklerinde kalıcı izler bırakmış, yeni yerleştikleri şehirdeki bu sürpriz de işin tuzu biberi oluvermişti.

Döner dönmez gördüklerini Allah Resûlü'ne anlattı. Bunun üzerine şefkat peygamberi, ellerini açtı ve şöyle yalvarmaya başladı;

– Allah'ım! Bize Mekke'yi sevdirdiğin gibi Medine'yi de, hatta daha fazla sevimli kıl. Ölçü ve tartısına bereket ihسان et ve humma denilen bu hastalıktan da kurtar onu.⁵⁷

Nebevî dua da kabul görmüş ve artık bu hastalık, Cûfe taraflarına kaymıştı. Bundan sonra Medine, medeniyete beşiklik edecek bir zemin oluşturacak ve gerçek bir vatan halini alacaktı.

Sahîhu Buhârî, 2/667 (1790)⁵⁷

FÜNHÂS VE HZ. EBÛ BEKİR

Bir mümin için tebliğ ve irşad vazifesi, sürekli olmalıydı ve tabii olarak Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh), bu vazifeye Medine’de de devam ediyordu. İnsanlarla sohbet ediyor, ilahi mesajın enginliklerini onlarla paylaşıp hakka davet ediyordu.

Zaman zaman yanına uğradığı Funhâs adında birisi vardı. Bu adam, Tevrat ve İncil’i iyi bilen alim bir zattı; havrada, çocuklara Hz. Musa kıssaları anlatır ve onlara, geleceğin bilgeleri olmaları konusunda uyarılarda bulunurdu. Bu adam bir Müslüman olurse, etrafındaki bir çok insan da İslam’la tanışır ve kitleler halinde dine dehaletler yaşanırdı. Gitti bir gün yanına ve iman hakikatlerinden bahisler açtı uzun uzun. Ahiretten bahsetti defalarca ve bile bile gerçeği gizlemenin vebaline değindi. Ardından da;

– Yazık sana ey Funhâs! Allah’tan kork ve gel de Müslüman ol. Sen de biliyorsun ki Muhammed, Allah tarafından

hak ile gönderilmiş bir elçidir. Zaten bu, elinizdeki Tevrat ve İncil’de de yazılı, dedi.

Funhâs’ın bu tarakta pek bezi yok gibiydi. Tuttu bir de, en temel meseleleri alaya almaya başladı. Kendisini hakka davet eden Ebû Bekir’e şunları söylüyordu;

– Vallahi de ey Ebû Bekir! Bizim Allah’a ihtiyacımız yok! O bize muhtaç! Onun bize olan talepleri kadar biz ondan istekte bulunmuyoruz. O bizden değil, biz ondan daha zenginiz. Baksana, şayet bizden daha zengin olsaydı, Sahibinizin de dediği gibi mallarımızdan borç istemezdi; si-ze faizi yasaklıyor ama bize faiz veriyor! Şayet bizden daha zengin olsaydı, bize faiz vermezdi.

Ebû Bekir gibi birisini çileden çıkaracak sözlerdi bunlar. Şeytanca bir zeka ile, kömürü elmas gösterme gayreti içine girmiş, yetmiyormuş gibi bir de Zât-ı Ulûhiyete karşı hakaret ediyordu.

Daha sözünü bitirmeden, suratına öyle bir tokat inmişti ki adam, neye uğradığını şaşırды. Belli ki hiç beklemediği bir tepkiydi bu. Ardından, şunları söylüyordu Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh);

– Ey Allah düşmanı! Nefsim yed-i kudretinde olana and olsun ki, şayet sizinle bizim aramızdaki anlaşma olmamış olsaydı, senin kelleni koparırdım.

Hâlbuki Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh), narin yapılı ve yumuşak huylu bir adamdı. Ancak, Allah ve Resûl’ün alaya alındığı yerdeki duruşunu, en babayiğit adamların yanında bulmaya da imkân yoktu.

Dil belasına Hz. Ebû Bekir’den dayak yiyen Funhâs, da-

ha sonra şikâyet için Efendimiz'in yanına geldi. Hırpalandığı her halinden belliydi. Ancak o, olanlardan ders almışa da benzemiyordu ve kendi yaptıklarından hiç bahis açmadan Ebû Bekir'in kendisine saldırıp dövdüğünü söyledi Efendiler Efendisi'ne. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Hz. Ebû Bekir'i yanına çağırdı ve sordu;

– Niçin böyle bir şey yaptın?

Ebû Bekir mahcuptu. Ancak, yanı başında duran bu alçağa haddi bildirilmeliydi. Söyledikleri yetmiyormuş gibi bir de gelmiş, aleyhinde konuştuğu yerden imdat dileniyordu. Normal şartlarda kendini müdafaa etmekten hoşlanmazdı ama burada meseleyi, olduğu gibi aktarmak gerekiyordu. Bunun için şunları söyledi Hz. Ebû Bekir (radıyallahu anh);

– Yâ Resûlallah! Bu, Allah düşmanı adam, çok büyük bir günah işledi. Zât-ı Bâri hakkında ağza alınmayacak şeyler söyledi; -haşa- Allah'ın fakir, kendilerinin ise zengin olduğunu sanıyor. Ben de kızdım ve dediklerinden dolayı Allah için dövdüm onu.

Realitenin dile geldiğini duyunca Fünhâs, rahatsız olmuştu ama çareyi, Ebû Bekir'in anlattıklarını inkarda buldu ve;

– Ben bunları demedim, diye söylenmeye başladı. Ne yüz­süz adamdı; bunca yaptıkları yetmiyormuş gibi bir de Ebû Bekir'i yalanla itham ediyordu. Bir kez perde yırtılınca insanda, demek bütün bunlar olabiliyordu.

Çok geçmeden, Sıddîk-i Ekber'in sadakatini haykıran Kur'ân âyetleri inmeye başladı; semâ dile gelmiş ve Cibril-i

Emîn, İnsanlığın Emîni'ne vahiy indiriyordu. İnen âyetlerde, aynen Funhâs'ın söylediklerine yer veriliyor ve böyle iki yüzlü ve sahtekâr kimselerin, yakıcı bir azaba dûçâr kalacakları anlatılıyordu.⁵⁸

Gerçi çok geçmeden Funhâs ve onun gibi düşünenler, tek taraflı olarak anlaşmayı feshedecek ve buna mukabil de, önce Kaynuka oğulları, ardından da Nadîr oğulları yurdundan çıkarılıp Medine dışında bir yere gitmek zorunda kalacaklardı.

---

⁵⁸ İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, 3/96-97

BEDİR'E DOĞRU

Gönülleri Kâbe'de kalsa da Mekke.. Utbe.. Ukbe.. Şeybe.. Ebû Leheb.. Ebû Cehil hepsi de geride kalmıştı. Artık, başta Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) olmak üzere, medenî bir Medine'de beraberce kulluktaki hazzı yaşıyorlardı. Ancak küfrün kini buralara da ulaşacak ve Mekke'de ellerinden kaçırdıkları ortak düşmanlarını Medine'de de rahat bırakmayacaklardı.

Nihayet yollar Bedir'de birleşmişti; bu, er meydanına çıkılan ilk gündü ve tedbir de o ölçüde yerine getirilmeliydi. Zira, yılların emeği bir noktaya gelmiş ve yeryüzünde Allah için atan yürekler bugün ilk kez, kendilerinden en az üç kat daha büyük bir düşmanla karşı karşıya geliyordu. Onun için Allah Resûlü, kol ve kanatlarını olabildiğince kaldırmış Rabbine şöyle yalvarıyordu;

– Allah'ım! Şu cemaat burada helâk olursa, artık sana yeryüzünde kulluk olmaz. Va'dettiğin nusretin, Allah'ım!

Efendiler Efendisi'nin bu şekildeki yalvarışlarına muka-

bil Hz. Ebû Bekir ise, bir taraftan, Resûlullah'ın üzerinden düşen ridâsını omuzlarına atarken diğer yandan da şu ifadeleriyle Allah Resûlü'ne destek veriyordu;

– Endişe etme yâ Resûlallah! Ve müjdeler olsun Sana ki, mutlaka Allah, Sana vaat ettiği nusretini hiç şüphesiz ulaştıracaktır.

Bunda şüphe yoktu; zira Resûlullah da biliyordu. Az önce, hangi müşrikin nerede öleceğinin haberini vermiş ve;

– Allah bana, nusret vadetti, buyurmuştu.⁵⁹

Demek ki mesele, başkasının ne yaptığından ziyade, her bir müminin ne yapması gerektiğinde düğümleniyordu. Onun için Ebû Bekir de, kendine düşeni yerine getiriyor ve kuvve-i maneviyeyi takviye adına yapması gerekeni yapıyordu.

İşin burasında, çadırın içinde hafifçe kendinden geçen Allah Resûlü, yerinden sıçradı ve yeniden yöneldi Hz. Ebû Bekir'e. Ardından da, beşaret yüklü şu cümleleri söylemeye başladı;

– Müjdeler olsun ey Ebû Bekir! Şüphesiz Allah'ın sana olan yardımını geldi. İşte Cibril, burnundan soluyan atını mahmuzlamış emir bekliyor.⁶⁰

Artık, her şey tamamlanmış ve sıra kılıçlara sarılmaya gelmişti. Bunun için Efendiler Efendisi çadırından çıktı ve cemaatini teşvik ederek ilk işaretini vermiş oldu.

Nihayet savaş başlamış ve vaat edilen nusret de gelmiş, meseleyi temelinden çözme niyetiyle gelen Kureyş de, inti-

⁵⁹ *Sahîhu ibn Hibbân*, 11/114(4793)

⁶⁰ Ebû Ca'fer et-Taberî, *er-Riyâdu'n-Nadrati*, 2/35

kam yeminleri ederek eli boş geri dönmek zorunda kalmıştı; hem de ölüp gidenler yanında bir de geride yetmiş kadar esir bırakarak.

Her kararında sırat-ı müstakim hâkimdi. Bedir sonrası esirlere nasıl muamele edilmesi gerektiği konusunu açtı Resûlü Ekrem Efendimiz ashabına. Hz. Ömer gibi bazı sahabîler, kılıçtan geçirilmelerini söylüyorlardı. Ancak Ebû Bekir (radiyallahu anh), farklı düşünüyor, onları belli bir bedel karşılığında serbest bırakıp geliriyle de askeri güç elde etmek gerektiğini söylüyordu. Efendimiz de aynı kanaatteydi ve sonuçta onun teklifi tercih edilmişti. Buna göre, okuma-yazma bilenler, on sahabîye öğretme, bilmeyenler de fidye karşılığında serbest bırakılacaklardı.⁶¹

Kaderin cilvesine bakın ki, Hz. Ebû Bekir'in büyük oğlu Abdurrahman da, babasına karşı savaştan Kureyş ordusunun içindeydi. Kureyş'le birlikte Bedir'e kadar gelmiş, babasına karşı savaş için dış biliyordu.

Savaş başlayınca Hz. Ebû Bekir'in, kendi öz oğlunun karşısına dikilip onunla savaşma isteğine Allah Resûlü (sal-lallahu aleyhi ve sellem) müsaade etmeyecekti. Belki de, Abdurrahman'ın da gelip Hakk'a teslim olacağını bilen Allah Resûlü, onun hak olandan uzaklaşması için eline mazeret vermek istemiyordu.

Gerçekten gün gelip de, Abdurrahman da teslim olduğunda,⁶² aralarında Bedir konusunu konuşmaya başlaya-

⁶¹ Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, 1/43

⁶² Uhud savaşında da müşriklerin safında gelen Abdurrahman, ancak Hudeybiye musâlahası içinde Müslüman olmuştur. Bundan sonra, imrenilecek bir hayat yaşayan Abdurrahman, Halid ibnü'l-Velid ile birlikte Yemâme'de bulunmuş ve burada da büyük kahramanlıklar göstermiştir. Siyasetin ağır bastığı dönemlerde, halife Yezid'e beyat et-

caklardı. O günkü ruh haletini anlatan Abdurrahman, şayet o gün babası karşısına çıkmış olsaydı ona bir şey yapmayacağını söylerken öz babası Ebû Bekir, aynı kanaatte değildi; onun için hak yolda, kendi oğlu da olsa mücadele etmek gerekiyordu ve şayet o gün karşısına öz oğlu da çıksaydı mutlaka işini bitireceğini ifade edecekti.⁶³

---

me hususundaki bütün gayretlere rağmen direnmiş, yüklü hediyeler karşısında, 'dinimi dünya karşısında satamam' diyerek teklifleri geri çevirmiş ve Mekke'ye gelerek, hicretten 55 yıl sonra burada vefat etmiştir.

⁶³ Halebî, *Sîretü'l-Halebiyye*, 2/374

ER MEYDANLARININ ADAMI

Bedir'in hakkını veren Hz. Ebû Bekir (radıyallahu anh), bundan sonraki bütün savaşlara Allah Resûlü'yle birlikte çıkacak ve her birinde, katlanılmaz fedakarlıklar ortaya koyarak nasıl bir kahraman olduğunu ispat edecekti.

Uhud günü, ortamın kızıştığı demlerde Efendimiz'in yanında kalan ender insanlardan birisi de o idi. Kılıcını çekip tek başına düşman saflarına dalan Ebû Bekir'i görünce Allah Resûlü şunları söyleyecekti;

– Kılıcını koy yerine yâ Ebâ Bekir! Kendini feda edip de öyle bizi mahzun edecek bir şey yapma!⁶⁴

O kadar kendini vermişti ki, Efendimiz'in sesini duymadı bile. O kadar ki, Efendiler Efendisi, sözlerini tekrarlamak zorunda kalmıştı. Mübarek sesler kulağına gelince hemen geri dönecek ve çok sevip özlediği şehadet bile olsa, onu bırakıp huzura gelecekti.

---

⁶⁴ Ebû Ca'fer et-Taberî ,*er-Rıyâdü'n-Nadira*, 2/46

Tebük günü Efendiler Efendisi, siyah büyük sancağı Hz. Ebû Bekir'e vermiş ve Bizans gibi bir düşmanla karşılaştığı yerde bayraktarlık görevini onun yürütmesini istemişti.

Tam bir denge insanıydı; Bedir, Uhud, Hendek, Hudeybiye ve Hudeybiye gibi dönüm noktalarında hep onun bu yönü ön plâna çıkmakta ve ashâbını dengeleme adına Allah Resûlü'nün elini güçlendirmekteydi. Her savaşta ortaya koyduğu gayret, bütün takdirlerin üstündeydi. Savaş meydanlarında Resûlullah'ı ölümüne müdafaa ediyor ve meydana olmanın hakkını tereddütsüz veriyordu.

Duyguların doruk noktaya ulaştığı er meydanlarında bile itidalden taviz vermez ve hep istikamet soluklardı. Günler süren anlaşmazlık neticesinde, zahir itibariyle şartlar aleyhinde gibi gözükse bile, Hudeybiye'de bir fethin altına imza atılırken kendini kaybeden Hz. Ömer'i teskin eden de yine o idi. Elinden tutup şiddetle kendine çektikten sonra şöyle diyordu ona;

– Ey adam! Şüphesiz yok ki O, Resûlullah'tır; Allah'a isyan etmez O! Allah da O'nun yardımcısıdır. O'nun peşinden ayrılma ve asla dediğinden çıkma! Vallahi de O, hak üzeredir.⁶⁵

Efendiler Efendisi'nden hiç ayrılmayan Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh), bunlardan başka Huneyn ve Tebük gibi dönüm noktalarında da bulunarak hep Allah Resûlü'nün biricik destekçisi olagelmıştır. Tebük günüyle ilgili olarak Hz. Ömer (radiyallahu anh) şunları anlatmaktadır;

– Biz, ortamın çok gergin olduğu bir dönemde Tebük

⁶⁵ *Sahîhu Müslim*, 3/1411 (1785)

için yola çıkmıştık. Uzun ve yorucu bir yolculuktan sonra, nihayet bir yerde konakladık. Öyle susamıştık ki, susuzluktan helak noktasına gelmiştik. Aramızda, devesini kesip de içindeki sıvıyı yüzüne gözüne sürerek serinlemeye çalışanlar, sonra da onu içenler vardı. Bu durum karşısında Hz. Ebû Bekir, Efendimiz'in yanına gelerek şöyle bir talepte bulundu;

– Yâ Resûlallah! Şüphe yok ki Allah senin duana hayırla mukabelede bulunur; bizim için O'na dua etmez misin!?

Sebeplerin tükendiği yerde, sebepleri de yaratana yönelmekten tabii ne olabilirdi ki! Onun için Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), önce nabız tutmak istedi ve;

– Bunu gerçekten istiyor musun? diye sordu. Talep, gerçekten gönülden geliyordu ve Hz. Ebû Bekir, hiç tereddüt etmeden;

– Evet, cevabını verdi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), ellerini kaldırdı ve dua etmeye başladı. Daha ellerini indirmemişti ki, ortalıkta bir rüzgâr belirdi ve onu takip eden bulutlar da beklenen serinliği taşımaya başladılar, buldukları mekâna kadar.

Duanın bereketiyle serinleyen ve açıktan bir mucize yaşayan İslam ordusu, yerinden hareket ettiğinde, başka bir mucizeyle daha karşı karşıyaydı. Zira yağan yağmur, sadece askerlerin bulunduğu mekânla sınırlıydı ve onun dışında yine kuraklık, olanca kavuruculuğuyla devam ediyordu.

EFENDİMİZ (S.A.S.) KATINDAKİ YERİ

Herkesin karşı çıktığı yerde davaya sahip çıkmanın ayrı bir yeri vardı ve Allah (celle celâluhû) da, böylesi bir önceliğe ayrı bir değer veriyordu. Bunu ifade ederken Yüce Mevlâ;

– Sizden, fetihten önce infak eden ve savaştan kimse ile bunları yapmayan, elbette bir olmaz.

İşte onlar, bundan sonra infak edip savaştan, derece bakımından daha yüksektirler.

Bununla beraber Allah, her birine de cennet vaad eder. Allah, yaptığınız her şeyden haberdardır⁶⁶ buyuracaktı.

Şüphesiz Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) da farklı davranamazdı ve O'nun katında da ilklerin ayrı bir değeri olacaktı.

Evet, belâların musibet olup yağdığı dönemlerde Allah davasına öncülük edenlerin, Allah katındaki mükâfatını takdire kimsenin gücü yetmezdi. Ahlâk-ı ilâhînin müces-

---

⁶⁶ Bkz. Hadid, 57/10

sem timsali olan Allah Resûlü de farklı olamazdı.. olmadı da..! Hirâ'daki vuslatla başlayan süreçte kendisine ilk sahip çıkan Yâr-ı Gâr'ına her defasında sahip çıkan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), başka ilkler söz konusu olduğu yerlerde bile, ilklerin ilkinde daha ayrı bir vefa gösterecek ve büyülelikle, herkesin karşı çıktığı zamanlarda destek vermenin ne anlama geldiğini herkese fiilen de göstermiş olacaktı.

Bir gün ashâbıyla birlikte oturuyordu. Uzaktan sadık dostunun gelişini gördü; belli ki üzüntülüydü. Uzaktan şöyle bir süzdükten sonra;

– Arkadaşınızın başına bir şey gelmiş!' buyurdu. Zira, adamını iyi tanıyordu. Kolu-kanadı kırılmış gibiydi; mahcubiyetten süzölmüş ve yüzünün rengi solmuştu.

Nihayet selâm verip yanına oturduğunda Ebû Bekir (radiyallahu anh), boynunu büktü ve mahcup bir eda ile şunları söyledi Habîb-i Zîşân Hazretlerine;

– Benimle Ömer ibn Hattâb arasında bir şey oldu. Biraz aceleci davrandım ve üzdüm onu. Gerçi sonra pişman oldum ve beni affetmesini söyledim. Ancak o, buna yanaşmadı. Ben de, Sana geldim yâ Resûlallah!'

Sadık dostunun üzülmüne O da üzüldü ve sıkıntı çekmesine gönlü razı olamazdı. Önce dua sadedinde;

– Allah Ebû Bekir'e mağfiret etsin! buyurdu Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem). Belli ki, sevdiklerin sevinciyle huzur buluyor, üzüntülerinden de olabildiğince mahzun kalıyordu. Bir anda ortamın havası değişmiş, sanki sema bulutlarla kaplanıvermişti..

Diğer tarafta, Hz. Ömer de pişman olmuş ve gönlünü

alıp helallik dilemek için Ebû Bekir'in evine gitmişti. O'nu orada bulamayınca da, bulabileceği yere yönelip doğruca mescidin yolunu tutacaktı. O da üzgündü. Huzura girip selâm verdiğinde, Allah Resûlü'nün yüzünden havayı okumuş, semada ne türden şimşeklerin çaktığını da hemen fark etmişti. Pişman olmuştu ama olanları geri getirmeye de imkân yoktu. Tükenmişti adeta orada koca Ömer..! O kadar ki, nahif Ebû Bekir'in yüreği bu manzaraya dayanamadı ve Efendiler Efendisi'nin ayaklarına kapanarak şöyle yalvarmaya başladı;

– Vallahi yâ Resûlallah! Zulme sebep olan bendim. Kusur bende..!

O kadar ki, cümlesini ardı ardına tekrarlıyor ve yalvaran ses tonuyla affını talep ediyordu.

Yağmur yüklü bulutlardan rahmet çağlamak üzereydi. Bütün cemaati hedefleyerek Allah Resûlü şunları söyledi teker teker;

– Allah (*celle celâluhû*), beni size peygamber olarak gönderdiğinde hepiniz, 'Yalan söylüyorsun, dediniz. 'Doğru söyledin' diyen sadece Ebû Bekir idi. Malı ve canıyla bana sahip çıkıp destek veren de O idi. Sahibimi bana bırakmalı değil misiniz?'⁶⁷

Doğru söze ne denilebilirdi ki.!? Boyunlar bükülmüş, başlar da öne eğilmişti. Sükut kesilmiş meclis, mücessem bir koro halinde adeta bu söze 'sadakte' (doğru söyledin) diye mukabele ediyordu.

Üzüldüğü yerde bile başkasını üzmüş olmanın muhase-

⁶⁷ *Sahîhu Buhârî*, 4/1701 (4364)

besini yapıyor ve muhatabının duyduğu acıyı vicdanında hissedip sonuçtan kendisini sorumlu tutuyordu. Onun için meclisten ayrılırken Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh), içten içe hayıflanarak yaşananların üzerine gözyaşı döküyordu.

Ona düşen de zaten bu idi. Ancak, zaman zaman benzeri olaylar yaşanabiliyordu. Bir başka zaman da Rabîa-tü'l-Esemî ile arasında bir ihtilaf zuhûr etmiş ve mesele yine Allah Resûlü'ne intikal etmişti. Ağzından, Rabîa'yı kıracak bir söz çıkmış ne kadar dil dökmüşse Rabîa'yı razı edememişti. Bir gönüllü kırdığı için kolu kanadı kırılmış gibiydi ve sonunda;

– Benim söylediğimi sen de bana söyle ki, böylelikle ödeşmiş olalım! teklifinde bulundu. Rabîa, bunu da kabul etmemişti. Son sözünü söyledi Hz. Ebû Bekir;

– Ya benden hakkını alırsın, ya da meseleyi Resûlullah'a götürürüm.

Yine olumlu cevap yoktu ve belli ki çözüm mercii olarak, yine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) gözüktüyordu. Ve çok geçmeden beraberce huzura geldiler.

Bu arada meseleden haberdar olan Eslem kabilesinden bir grup da huzura gelmişler ve Hz. Ebû Bekir'i, yaptığından dolayı kınıyorlardı. Devreye Rabîa girdi ve;

– Aman ha, susun! O, herhangi birisi değil, Ebû Bekir'dir. Allah (celle celâluhû) ondan, 'mağarada iki kişinin ikincisi' diye bahsetmektedir. Sakın ola ki, ona karşı bana yarım etmeye çalışmayın! Onun üzülmesi, Resûlullah'ı da üzecektir. Resûlullah'ın üzülmesi de şüphesiz, gazab-ı ilahiye açıktan davetiye demektir. Bu durumda ise, Rabîa'nın işi bitiktir.'

Derken Hz. Ebû Bekir, baştan sona anlattı başlarından geçenleri. Belli ki anlatılanlardan hoşlanmıyordu Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem). Nihayet, biraz sitem biraz da iltifat dolu bir ses tonuyla Rabîa'ya dönerek şunları söyledi;

– Ey Rabia'! Senin Ebû Bekir'le ne alıp veremediğin var!?

Rabîa da üzülmüştü; ancak meselenin çözümü adına atlanan bir detayın daha bilinmesi gerekiyordu. Bunun için Rabîa;

– Yâ Resûlallah! O bana hoşlanmadığım bir şey söyledi; doğru. Ancak, ödeşmek için aynı kelimeyi benim de kendisine söylememi teklif etti ve ben de bunu kabul etmedim' buyurdu. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem);

– Güzel yapmışsın ey Rabîa! Sen ona söyleme! Fakat, istersen şöyle de ona;

– Allah seni mağfiretiyle kucaklasın ey Ebû Bekir!

Belli ki Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), ilk günden bu yana maiyetindeki sultanın üzülmesini istemiyordu ve bunun için de Rabîa'dan, onun adına duada bulunmasını talep ediyordu. O'nun, kendince haksız olduğunu düşündüğü bir yerde bile, kendi yanında yerini alması karşısında o kadar mahcup olmuştu ki Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh), olayın şahidi Hz. Rabîa'nın da şehadetiyle bir kenara çekilmiş hıçkırığa hıçkırığa ağlıyordu.⁶⁸

⁶⁸ Hâkim, *Müstedrek*, 2/189 (2718)

KAVRAYIŞINDAKİ ENGİNLİK

Ümmetin en âlimlerinden biriydi ama bunu hiç mi hiç iftihar vesilesi yapmazdı. Vahyin neredeyse tamamına şahit olmuş, şeref-sudûr olan hadislerin çoğuna da vakıf bulunmuştu. Belki de bu sebeple, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) hayatta iken insanlara fetva veren iki kişiden biri Hz. Ebû Bekir idi.

Ancak ilmini edeple öylesine kamufle etmişti ki, sorulmadan konuşmaz; sormak istediklerini de başkasının gündeme getirmesini ve böylelikle konuyu herkesin öğrenmesini yeğlerdi. Zira Efendiler Efendisi'nin huzurunda bulunurken onlar, adeta başlarının üzerinde kuşlar varmışçasına bir hassasiyet kesbeder, huzura muhalif bir hareketlerinin olacağı korkusuyla tir tir titrerlerdi. Bunu ifâde ederken bir gün şunları söyleyecekti;

– Şayet, Allah'ın kitabına muhalif ve O'nun irade etmediği yanlış bir beyanda bulunursam, beni hangi yer ka-

bul eder ve hangi semanın altında barınma imkanı bulabilirim ki!?'⁶⁹

Bir gün, 'ümniye ve kuruntuların değil de içten yönelişle eda edilen amellerin bir mana ifade ettiği, ortaya konulan her yanlış ve hatanın da mutlaka karşılığının görüleceğini' (Nisâ, 4/123) bildiren âyet nâzil olmuştu. Âyeti duyar duymaz, derin bir hüznün içine girmişti. Zihninde alıp veriyor ve bir türlü işin içinden çıkamıyordu. Bu halde iken ibn Ebî Kuhâfe'nin gözüne uyku girmezdi ve çareyi huzura gelmekte buldu. Solgun yüzüyle geldiği huzurda kalbi duracak gibiydi. Titreyen sesiyle ve güçlkle Allah Resûlü'ne şunları söylüyordu;

– Yâ Resûlallah! Belimizi büküp kıran bir âyet geldi; hangimiz hata işlemiyoruz ki!

Yine teselli, Efendiler Efendisi'ne düşmüştü. Karşısına aldı ve şunları söyledi ona;

– Ey Ebû Bekir! Sen, bir konuda gayret gösterip yorgun düşüyor, başına gelen sıkıntılar karşısında da üzülüyor musun!? Senin başına da hastalık, hüznün, musibet, çile ve mihnet nevinden çeşitli sıkıntılar gelmiyor mu!? İşte, öbür tarafta karşılığını alacağınız hususlar bunlardır.⁷⁰

Yine huzurda bulunduğu bir gün, birisi gelip de Hz. Ebû Bekir'e sövüp saymaya başlamıştı. Utancından yerin dibine girecek gibi olmuştu. Bir taraftan, olup bitenlere bir mana veremiyor diğer yandan da, Efendimiz'in huzurunda gerçekleşen böyle bir olaydan dolayı mahcubiyetten iki

⁶⁹ İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, 6/136 (30103)

⁷⁰ *Sahihu ibn Hibbân*, 7/170 (2910)

büklüm oluyordu. Gözünün ucuyla süzmeye çalıştığı Allah Resûlü'nü mütebessim ve olup bitenler karşısında emin halini görünce bir nebze rahat nefes almıştı.

Adamın durma niyeti yok gibiydi ve sustukça onun üstüne gidiyor ve sesini daha da yükselterek konuşmaya çalışıyordu. Nihayet, Hz. Ebû Bekir de dayanamadı ve bu adamın bazı sözlerine karşılık cevap vermek istedi. Daha ilk cümlelerini bitirmemişti ki, Allah Resûlü'nün yüzündeki tebessüm anında gıdiverdi. Hemen ardından da Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), oradan kalktı ve meclisi terk etti. Belli ki Allah Resûlü celallenmişti. O'nun üzülmüne tahammülü olmayan Hz. Ebû Bekir durur muydu!? Hemen yerinden kalktı ve yetiştii Efendiler Efendisi'ne;

– Yâ Resûlallah! dedi, olanca saygısıyla ve devam etti;

– O adam bana sövüp sayarken Siz de orada bulunuyordunuz. Çok üzerime gelince bazı sözlerine cevap vermeye çalışınca celallendiniz ve kalkıp meclisi terk ettiniz!

O kadar mahcup ve çekingen haliyle Efendimiz'i takip ediyor ve hal diliyle verdiği dersi eksiksiz almanın gayretini gösteriyordu. Döndü Efendiler Efendisi ve her bir müminin kulağına küpe şu cümleleri sıralamaya başladı;

– Şüphesiz, senin sessiz durduğun demlerde mecliste bir melek vardı ve senin yerine o gereken cevabı veriyordu. Ne zaman ki sen, bazı sözlerine cevap vermeye başladın, işte o zaman orada şeytan beliriverdi. Ben de, şeytanla aynı meclisi paylaşmak istemedim.

Ayrılış gerekçesini böylece ortaya koyduktan sonra Allah

Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), konuyu genelleyerek şunları ilave edecekti;

– Ey Ebû Bekir! Şu üç şeyin tamamı da bir haktır;

1. Her kim, bir zulme maruz kalır ve buna mukabil sükûtu tercih edip Allah için sabrederse şüphesiz Allah, o kişiyi aziz kılar ve nusretiyle mükâfatlandırır.

2. Her kim de, hayır adına bir çığır açar ve yakınlarına verme konusunda cömert davranırsa Allah ona bereket ih-san eder ve malını çoğaltır.

3. Ve her kim de, daha fazla mala nail olmak için eli-ni açıp istekte bulunursa Allah (celle celâluhû), onun sadece yokluğunu artırır.⁷¹

---

⁷¹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 2/436 (9622)

GURÛBUN İLK EMÂRESİ

İlimdeki enginliği gibi feraset ve basiret konusunda da ulaşılmazdı. Daha sözün başında, sonunun nereye varacağını hesap eder ve ana maksadı hemen kavırdı. Gurubun yaklaştığı günlerden birinde Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), insanlara hitab ediyordu. Hutbesinin bir yerinde;

– Allah, bir adamı dünya veya katındakini tercih konumunda muhayyer bıraktı; O da Allah katındakini tercih etti, buyurmuştu.

Belki bu sözden neyin kastedildiği konusunda kimse bir şey anlamamıştı. Hz. Ebû Bekir ise, daha bu sözleri duyar duymaz, ellerini yüzüne kapatmış, bir kenarda hıçkırığa hıçkırığa ağlıyordu. Onun bu hâlini görenler, şaşkınlıklarını gizleyememiş ve ‘Allah bir kulu muhayyer bırakmış ve o da Allah katında olanı tercih etmişken ağlamanın sebebi ne ola ki!?’ diyerek bunu ifade ediyorlardı. Hâlbuki Ebû Bekir’e göre muhayyer bırakılan, Allah Resûlü’nün bizzat kendisiydi. Bu beyandan o, vaktin tamamlandığını,

artık ayrılık vaktinin geldiğini hemen fark etmiş ve yılların beraberliğinden sonra O'nsuz bir dünyanın dayanılmazlığı karşısında göz yaşı döküyordu.

Onu bu halde mahzun görünce, teselli de yine Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) düşecekti. Neyi kastettiğini anladığını gördüğü sâdik yârini önce;

– Ağlama yâ Ebâ Bekir! Ağlama! diye teselli edecek, arkasından da, herkesin duyacağı şekilde şunları söyleyecekti;

– İnsanların, mal ve arkadaşlık yönüyle en emini Ebû Bekir'dir. Şayet ben bir dost edinecek olsaydım, Ebû Bekir'i 'Halîl' ittihaz ederdim. Ancak bundan böyle, İslâm kardeşliği ve sevgisi var. Mescide açılan bütün kapılar kapatılsın; ancak Ebû Bekir'in kapısı sürekli açık olsun.⁷²

Resûlullah katındaki değerine bakın ki, ayrılık vaktiyle ilgili ip ucu verdiği yerde üzülen dostunu teselli ederken bile ona iltifatlar yağdırıyor ve herkesin kapısı kapatılırken, mescide açılan Ebû Bekir kapısının, açık kalacağını ilan ile tescil etmiş oluyordu. Belli ki o kapının içi de, mescid ruhunu yansıtmakta açıldığı mekândan farklı değildi.

⁷² *Sahîhu Buhârî*, 1/77 (454)

İTİMAT VE GÜVEN İNSANI

Derin bilgisi yanında aynı zamanda Allah ve Resûlullah'a karşı tam bir güven içindeydi; bir meselede Allah veya Resûlullah'a ait bir beyan var ise, onun için artık başkalarının ne dediğinin hiç önemi yoktu ve mutlaka Allah ve Resûlü'nün dediği olurdu.

O günün iki süper devleti olan Bizans ile Fars imparatorlukları arasında büyük bir savaş çıkmış ve ateşperest bir anlayışa sahip olan Sa'sânî'ler, dinî inanış itibariyle semâvî bir geleneğe sahip olan Rûm'ları büyük bir bozguna uğratmışlardı. Bu öyle bir bozgundu ki, bir daha Rûm'ların toparlanıp yeniden Sa'sânî'lere üstünlük sağlayacaklarına kimse ihtimal bile vermiyordu.

Bu durumun, Hicaz'la ne alakası vardı denilemezdi. Çünkü o gün Mekke müşrikleri, esen her rüzgardan, uçan her kuştan ve kımıldayan her yapraktan bir mana çıkarıyor ve bunlarla Müslümanları baskı altında tutmaya çalışıyordu. Aynı zamanda bu, dinle dinsizliğin bir savaşı-

dı ve tabii olarak Kureyş, Hıristiyan olan Rûmlar'a karşılık, ateşperest olan Sa'sânîler'i tutuyor ve 'Onlar nasıl Hıristiyanlar'ı yenmişlerse biz de sizi perişan edeceğiz' tehditleri savuruyorlardı. Onlara göre bu, büyük bir fırsattı; zira arzî olan, semâvî olana galip gelmişti. Arzî olan kendileri de, çok geçmeden semâvî olan Müslümanlara galip gelecekler ve pek yakında işlerini bitireceklerdi.(!)

Bu arada, Rûm sûresi inmiş ve 3 ila 9 yıl içinde Rûmlar'ın yeniden Sa'sânîlere galip geleceklerini bildiriyordu. Dillerine dolayıp alay etmek için bulunmaz bir fırsattı bu. Zira onlara göre Kur'ân, imkânsız anlatıyor ve gerçekleşmesi mümkün olmayan bir haber veriyordu. Übeyy ibn Halef, Hz. Ebû Bekir'le karşılaştığında konuyu, hemen bu âyete getirdi ve kendince alay etmeye başladı. İbn Kuhâfe'nin, Allah beyanına itimadında zerre kadar şüphe olamazdı ve onun bu tavrına karşılık davasını müdafaa etmeye başladı fütursuzca. Her ikisi de, savundukları düşüncelerinde iddialıydı ve sonunda, on deve mukabilinde iddiaya girdiler. Buna göre, üç yıl içinde kimin dediği olursa, muhatabından on deve mükafata nail olacaktı.

Olayı haber vermek için Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh), doğruca Efendiler Efendisi'nin huzuruna geldi. Übeyy ile aralarında geçen hadiseyi anlattı bir bir. Gelişmeleri dikkatlice dinleyen Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Hz. Ebû Bekir'e, müddeti uzatıp develerin sayısını artırmasını tavsiye edecekti. Zira, âyetteki bir ifade, üç ila dokuz yıl arasındaki bir rakamı ifade ediyordu. Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh) bu kelimeyi üç yıl olarak algılamış, Efendimiz (sal-

lallahu aleyhi ve sellem) ise, bu sürenin dokuz yıla kadar ihtimali olduğunu beyan ediyordu.

Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) tavsiyelerini aldıktan sonra doğruca Übeyy'in yanına giden Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh), Efendisi'nin tavsiyelerini teklif etti ona. Onun için değişen bir şey olmayacaktı. Zira, o gün için ne Übeyy, ne de Cezîretü'l-Arab'da herhangi bir insan buna ihtimal vermiyordu ve böylelikle, iki taraf açısından da tereddütsüz bir akit yapılmış olunuyordu.

Aradan tam dokuz yıl geçmişti ki, Rûm diyarından gelen bir haberle sarsıldı Cezîretü'l-Arab. Zira 627 yılında tekrar karşı karşıya gelen iki ordudan Rûm tarafı zaferle çıkmış ve Ninovâ savaşında Kur'ân'ın bir mûcizesi daha gerçekleşmişti. Hemen hemen aynı günlerde yaşanan bir de Bedir vardı ki, aynen Kur'ân'ın dediği gibi o gün, müminler de sevinç yaşıyor, ilk defa karşılaştıkları küfür ordusuna karşı Allah'ın inayetine mazhariyetin şükürünü edaya çalışıyorlardı. Aynı zamanda bu haber, 'size gününüzü gösteririz' diye Sa'sânî örneğine sarılan Mekke'liler için iki defa yıkım demektir; zira, bekledikleri gibi gelişmediği yetmiyormuş gibi bir de Bedir'de hezimet yaşamışlar ve beklentilerinin aksine yine Kur'ân'ın dediği olmuştur.⁷³

Übeyy çoktan ait olduğu yere gitmişti. Onun için Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh), onun varislerine giderek 100 deve

⁷³ Zikri geçen âyette aynı gün mü'minlerin de sevinç yaşayacakları net bir şekilde ifade edilmektedir. Bkz. Rûm, 30/2-5 (Rumlar en yakın bir yerde yenildiler. Onlar bu yenilgilerinden bir kac yıl sonra galip geleceklerdir. İş, eninde sonunda Allah'a aittir. İşte o gün, inananlar, istediğine yardım eden Allah'ın yardımına sevineceklerdir. O güçlüdür, merhametlidir.)

alacağını talep etti. Gelenek, babalarının verdiği sözü yerine getirmelerini gerektiriyordu ve onlar da Hz. Ebû Bekir'e 100 deveyi teslim ettiler. Hz. Ebû Bekir gibi âlicenap bir yüce kamet, aldığı develeri ne yapacaktı? Elbette, yapması gerekeni yapacaktı ve hiçbirisine dokunmadan hepsini fakirlere dağıtıverdi.⁷⁴

---

⁷⁴ *Tefsîru İbn-i Kesîr*, 3/405

İHLÂS VE TEVAZUU

Çok yönlü bir insandı ve bir alanda önde bulunması hiçbir zaman başka alanlarda geride kalmasını gerektirmiyordu. İnsan-ı kamil olmak da zaten bu değil miydi!?

Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), insanlara hitab ediyordu. Konuşmasının bir yerinde cemaate döndü ve şöyle sordu;

– Bugün aranızda oruç tutan var mı?

Kısa süren sessizliği Ebû Bekir'in kısık sesi bozdu. Konuşmak zorunda olduğu için belli ki mahcuptu. Hafif bir ses tonuyla;

– Ben, diyebildi.

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), tekrar soruyordu;

– Tasaddukta bulunan?

Derin sessizlik devam ediyordu ve kimseden ses çıkmayınca yine aynı kısık sestten cevap geldi;

– Ben.

Sorular peşi peşine geliyordu;

– Cenazeye iştirak eden?

Adeta cemaat arasında Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), sadece bir şahsa hitap ediyor ve sorduğu bütün sorulara da sadece o şahıs cevap veriyordu. Yine onun sesi yükseldi;

– Ben.

– Peki, bir miskinın karnını doyuran?

Değişen bir şey yoktu. Belli ki Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), sâdık yârini nazara verecek ve kendine kalsa söyleyemeyeceği faziletlerini cemaat önünde ikrar ettirdikten sonra, bunların üzerine bir hüküm bina edecekti. Tekrar aynı ses yankılandı;

– Ben.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), son noktayı koymak için istediği zemini bulmuştu ve herkesi şahit tutarak şunları söyledi bir bir;

– Bütün bunları bir günde yapan birisinin günahları affolur ve onun için Cennet vacip olur.⁷⁵

---

⁷⁵ *Sahîhu Müslim*, 2/713 (1028)

HİMMETLERİYLE HZ. EBÛ BEKİR (R.A.)

Mal ve canıyla kendini Allah yoluna adayanların başında geliyordu. Hem canını ortaya koyarken hem de malını can pazarına dökerken asla, ‘acaba yarın ne olacak?’ şeklinde bir endişe içinde değildi. Korkmadan veriyordu. O verdikçe, Allah da malına bereket ihsan ediyor ve o da, bir şükür nişanesi olarak yine veriyordu. Şahsi hayatı adına Hicaz’ın en fakiri gibi yaşıyor, ancak davası adına elindeki her şeyi Resûlullah’ın önüne koyuveriyordu.

Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) insanlarla konuşuyordu. Bir ara konu, ilk günler ve o günlerde yaşanan sıkıntılara geldi. O günlerin Ebû Bekir’i, zengin ve sosyal konumu itibariyle en öndeki isimlerden biriydi. Elinde 40 bin dirhemlik malı vardı. Müslüman olunca bunların hepsini davası adına kullanma yarışına girmişti. O kadar ki, sıra Medine’ye hicrete gelince elinde sadece 5 bin dirhemi kalmıştı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem), onun ilk günden itibaren gösterdiği fedakârlığı anlatma babında, şunları söyleyiverdi;

– Ebû Bekir’in malı gibi hiç kimsenin malı bana fayda vermedi.

Onun gibi bir insan, kendine ait bir faziletin bilinmesinden hoşlanmazdı ve bir kenara çekilip, adeta günah işlemişçesine ağlamaya başladı. Zira o, daha baştan, malı ve canıyla birlikte sahip olduğu her şeyi bu yolda feda etmeye söz vermişti. Bir müddet sonra kendini toparlayınca Efendiler Efendisi’ne yöneldi; yine aynı mahcup eda vardı yüzünde ve bu mahcubiyet, sözlerine de yansıyordu;

– Ben de malım da Sana feda olsun, hepsi Senin’dir yâ Resûlallah!⁷⁶

Zira o, başkalarının en çok verdikleri ve ‘artık Ebû Bekir’i geçmişizdir’ dedikleri yerde bile ulaşılmaz bir fedakârlık örneği ortaya koymuş, ‘ihtiyaç var’ denildiği yerde ve zamanında malının tamamını getirip teslim etmişti. Elindeki bütün imkânları, Hak adına kullanma yarışında onun önüne geçecek kimse olamazdı.. olmadı da..! Gelecek kaygısı taşııyordu ve Allah’a olan güven ve teslimiyeti, üzerinde sorumluluğu bulunan aile fertlerini O’nun ve Resûlü’nün hıfz ve kelâetine bırakacak kadar net ve duru idi.

Çoğu zaman açlıktan kıvranır, ama hâlinden kimseyi haberdar edip ‘ah’ etmezdi. Çaresiz kaldığı zamanlarda, bir şeyler bulma ümidiyle yola koyulduğunda çoklukla Allah Resûlü ile karşılaşır ve O’nun çektiklerini görünce de kendi acılarını unuttur, Habîbi’nin derdine düşerdi.

Başka bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ashâbıyla oturmuş yine sohbet ediyorlardı. Ebû Bekir de orada, bir kenara oturmuş çağlayan hikmete kulak veriyordu. Üzerinde

⁷⁶ Halebî, *es-Sîretü'l-Halebiyye*, 2/200

de, yakasını dikenle bağlayıp bir araya getirdiği eski bir aba vardı. Bir zamanların Mekke'sindeki zengin tüccar Hz. Ebû Bekir (radıyallahu anh), fakr u zarurettten üzerine giyecek elbise bulamıyordu. Ancak bu bir imkansızlık değil, imkânını imkânı olmayanlara adamanın neticesiydi ve Allah katında bunun ayrı bir değeri vardı. Derken Cibrîl-i Emîn nüzûl etti ve Resûlullah'a, Allah'ın selâmını ilettikten sonra, Ebû Bekir'e yönelerek O'na şunları sordu;

– Yâ Resûlallah! Ebû Bekir'in üzerindeki, yakaları dikenle birbirine tutturulmuş bu aba da ne?

Bildiğini biliyordu ama belli ki, verilecek cevaba bina edilecek hükümler vardı. Cevap verdi Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem);

– Yâ Cibrîl! Bu adam Mekke'nin fethinden önce bütün malını benim yolumda feda edip harcadı.

Cibrîl de aradığı zemini bulmuş ve vazifesini yerine getirme fırsatını yakalamıştı. Şu müjdeli haberi paylaştı O'nunla;

– Cenâb-ı Hak tarafından kendisine selâm söyle ve Allah'ın şöyle sorduğunu söyle ona; Ebû Bekir, bu fakir hâli ile Ben'den memnun mudur, değil midir?

Böyle bir fazilet tescilinde Hz. Ebû Bekir gibi birisi ne yapabilirdi!? Tabii olarak, gözleri ceyhûna dönmüş, hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Rabbinden kendisine selâm gelen ve içinde bulunduğu halden memnun olup olmadığı sorulan Hz. Ebû Bekir, cevap bekleyen yüzlere zorlukla şunları söyleyebildi;

– Ben Rabbinden nasıl razı olmam, O'na nasıl darılı-

rım. Ben Rabbimden hoşnudum.. ben Rabbimden hoşnudum.⁷⁷

İşte, belki de bunun için o, semadaki Cebrâil ve Mikâil benzeri Hz. Ömer'le birlikte Resûlullah'ın yerdeki iki vezirinden birincisiydi.

Resûlullah'la birlikte olmadığı gün yok gibiydi ve maiyyet yanında sürekli peygamberî iltifata mazhariyet yaşıyordu. Uhud'a çıktıkları bir gün dağ sarsılınca Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), gaybî bir ihbarda bulunacak, onun sükûn bulmasını söyleyerek üzerinde bir Nebi, bir 'Sıddîk' ve iki de şehid olduğunu söyleyecekti.

Ebû Bekir'i defalarca Cennet'le müjdeleyen Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem);

– Ey insanlar! Şunu bilin ki Ebû Bekir beni hiçbir zaman üzmedi,⁷⁸ buyuracak ve 'itaat'le 'sıddîkiyet' arasındaki münasebete dikkat çekecekti. Genelde ilkleri temsil eden 'Aşere-i Mübeşşere'nin, zaten Allah Resûlü katında ayrı bir yeri vardı ve bu sosyal hayatta da kendini gösteriyordu. Savaşlarda Allah Resûlü'nün önünde yer alan bu Sahâbîler, namazda da hemen arkasında saf tutuyor ve diğer insanlar da bunu oldukça tabii karşılıyorlardı.

Erkekler arasında en çok sevdiği insandı. Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) veziri gibiydi. Yeri geldiğinde vahiy kâtipliği yapıyor, ihtiyaç duyulduğunda da dışarıdan gelenlere âdab ve erkân öğretip, huzur-u risâlette nasıl davranacakları konusunda rehberlik ediyordu. Onun için Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem);

⁷⁷ İsbahânî, *Hilyetü'l-Evliyâ*, 7/105

⁷⁸ Ebû Ca'fer et-Taberî *er-Riyâdû'n-Nadira*, 1/227

– Mağarada arkadaşım olduğun gibi Havzımın başında da sahibim sensin,⁷⁹ buyuracak ve iltifat üstüne iltifatta bulunacaktı.

İyilik yapıp, bunun karşılığını insanlardan asla beklemez, mükâfatını sadece Allah'tan dilerdi. Kimsenin başına kakmaz, insanların gururunu rencide etmeyi asla düşünmezdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) de onun bu hâlini bilir ve her defasında takdir buyururdu.

Kızını Allah Resûlü'ne zevce olarak vermişti. Kızı bile olsa Hz. Âişe validemiz, inanan her gönül için olduğu gibi O'nun için de bir anne idi ve öz annesinden öte bir saygı duyardı. Çünkü o, artık kendi kızı değil, 'müminlerin annesi' idi.

Münafıkların fırsat kolladığı bir dönemde iftira ile ortalığı karıştırdıkları ifk hadisesi münasebetiyle duyduklarına aldananlardan birisi de Mistah ibn Üsâse idi. Halbuki bu şahıs, içinde bulunduğu fakr u zaruretinden dolayı, Hz. Ebû Bekir tarafından bakılıp görülüyor ve böylelikle elinden tutuluyordu.

Kızı ve müminlerin annesi Hz. Âişe validemiz hakkında olumsuz kanaat belirttiği kulağına gelince, duydukları karşısında üzülen ve dininden dolayı hassasiyet gösteren Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh), Mistah'a olan nafakasını kesmişti. Çok geçmeden, her türlü durumda ihtiyaç sahiplerine infak etmenin daha uygun olacağını, hataların görmezden gelinerek insanları affetmenin, aynı zamanda ilahi affa çıkarılmış en büyük davetiye olduğunu bildiren⁸⁰ âyetler

⁷⁹ *Sünenü't-Tirmizî*, 5/613(3670)

⁸⁰ Bkz. Nûr, 24/22

geldi. Duruşunu, ilahi beyan istikametinde şekillendiren Hz. Ebû Bekir, hemen istiğfarda bulundu ve;

– Allah'a yemin olsun ki ben, elbette Allah'ın beni affetmesini isterim' diyerek, yeniden Mistah'a nafakasını vermeye başladı. Kendi kendine şu sözü vermişti;

– Allah'a yemin olsun ki, hiç aksatmadan ona bunu vermeye devam edeceğim!⁸¹

Belki de, bütün bu ve benzeri hususiyetlerinden dolayı cennetin bütün kapılarının kendisine açıldığı isimdi o. Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), her bir ameli icra eden şahsın, cennetin farklı bir kapısından çağrılacağını ilan edince Hz. Ebû Bekir;

– Acaba, bu kapıların bütününden çağrılacak birisi de olur mu? diye sorunca Efendiler Efendisi, ona dönmüş ve;

– Evet, senin o insanlardan olacağını umuyorum ey Ebû Bekir'⁸² buyurmuştu.

Huzur-u Risalette, daha Efendimiz hayattayken rüya tabiri yapan ender insanlardan biriydi.

Onun müstesna kâmetini takdir etme sadedinde tabiînin büyüklüğünden Saîd ibn Müseyyeb, şunları söyleyecekti:

– Ebû Bekir, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) yanında vezir mesabesindeydi. Bütün işlerini onunla istişare ederdi. İslâm'da ikincisi, mağarada ikincisi, Bedir günü arîşinde ikincisi, kabirde ikincisi idi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), onun önüne kimseyi geçirmezdi.⁸³

⁸¹ *Sahîhu Müslim*, 4/2136

⁸² *Sünenü'n-Nesâî*, 5/9 (2439)

⁸³ *Hâkim, Müstedrek*, 3/66 (4408)

FETİH GÜNÜ HZ. EBÛ BEKİR (R.A.)

Tek taraflı olarak müşrikler, Hudeybiye’de yapılan anlaşmayı feshetmiş ve gece vakti bir köye saldırarak kan dökmüşlerdi. Zaten Hudeybiye günü gelen sure,⁸⁴ çok geçmeden Mekke’ye gireceklerinin müjdesini vermiş bulunuyordu. Demek ki vakit tamamdı. Bunun için Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), yol hazırlığı yapması için Hz. Âişe validemize talimat verdi ve o da yol için azık hazırlamaya başlamıştı. Ancak bu bir sırdı ve kimseye söylememesi gerekiyordu.

Tam yol hazırlıkları devam ederken eve, babası Ebû Bekir geldi. Ferâset insanı, hemen yeni bir gelişme olduğunu fark etmişti ve üst üste sormaya başladı. Ancak, ne sorarsa sorsun kızı.. müminlerin annesi Âişe validemizden bir cevap yoktu. Her soruya mukabil susmayı tercih ediyordu.

---

⁸⁴ “Andolsun, Allah, Elçisinin rüyâsını doğru çıkardı. Allah dilerse, başlarınızı (kökten) traş ederek ve(ya) saçlarınızı kısaltarak, korkmadan, güven içinde Mescid-i Harâm'a gireceksiniz. Allah sizin bilmediğinizi bildi, bundan önce size yakın bir fetih verdi.” (Fetih, 48/27)

Onungibi en önde olan birisi, önemli gelişmelerin dışında olamazdı ve hemen Resûlullah'ın yanına koştu. Kızından cevabını alamadığı sorularını sıraladı Allah Resûlü'ne. Bu sefer, sorduğu her sorunun cevabını alıyordu;

– Yeni bir fethe mi yâ Resûlallah?

– Evet.

– Asfar oğullarına mı?

– Hayır.

– Necid ehline mi?

– Hayır.

– Öyleyse Kureyş'e!?

– Evet.

– Peki, yâ Resûlallah! Onlarla aramızda anlaşma yokmu?

–Evet, ama onların Ka'boğulları diyarında yaptıklarınının haberi sana ulaşmadı anlaşılan.

Artık mesele aydınlanmıştı ve hemen o da hazırlıklara başladı.

Derken, on bin kişilik bir güçle Medine'den yola çıkmıştı. Nihayet, Mekke'yi tam karşıdan gören bir mekânda mola verilmiş ve Efendimiz'in emriyle her bir mümin, gecenin karanlığına inat bir ateş yakmıştı.

Karşıdan bu manzarayı gören Kureyş, hazırlıksız yakalanmanın hüznü ve telaşı içindeydi. Bu kadar büyük bir orduya cevap verecek güçleri yoktu. Zira gelenlerin adedi ni, en az elli bin olarak tahmin ediyorlardı. Çünkü o günün

geleneğinde, böylesine yolculuklar esnasında konaklamak icap ettiğinde beş ila onar kişilik gruplara ayrılarak insanlar ateş yakar ve ihtiyaçlarını bu ateşten giderirlerdi. Öyleyse gelenlerin adedi yüz bin de olabilirdi.

Mekke'nin reisi konumundaki Ebû Süfyan, güç dengesinin olmadığı yerde ona baş vurmanın beyhüdeliğinin farkına varmış ve gelenleri söz ile ikna yolunu tercih etmişti. Onun için öncelikle, tanıdıklarının yanına uğruyor ve böylelikle Müslümanları geri çevirmeye çalışıyordu. Uğradıkları arasında Hz. Ebû Bekir de vardı. Yanına geldi ve sözleşmeyi yenileyip anlaşma süresini uzatma teklifinde bulundu ısrar ederek. Ancak Hz. Ebû Bekir, böylesine stratejik bir yolda, kendi başına karar verip de Efendimiz'i zor durumda bırakacak bir şahsiyet değildi ve;

– Benim emanım, Resûlullah'ınkinden farklı değildir, dedi ve ilave etti;

– Vallahi de şayet, duysam ki sizinle tane ve tohumlar savaşa başlamış, tutar size karşı onlara yardım ederim.⁸⁵

Bu bir fetânet örneğiydi ve fütursuzca düşmanınin yüzüne söylenen bu söze mukabil, artık denilecek bir söz olamazdı. Dolayısıyla Ebû Süfyan, onun yanından da eli boş olarak geri dönmek zorunda kalıyordu.

Nihayet Mekke fethedilmiş ve haksız yere yurtlarından kovulan muhacirler, eski hatıralarına yeniden kavuşmuşlardı.

Hz. Ebû Bekir için Mekke'de yapılacak çok önemli bir

⁸⁵ Sallâbî, *el-İnşirâhu ve Ref'u'd-dîki bi Sîreti Ebî Bekr es-Siddîk*, 96

vazife vardı; doğruca yaşlı babasının yanına gitti ve yalvarırcasına bir hassasiyetle gönlüne hitap etti onun. Artık iş âşikârdı ve babası adına da artık vakit tamamıdı. Sevincine diyecek yoktu ve yaşlı Ebû Kuhâfe'nin elinden tutarak onu, doğruca huzur-u risalete getirdi.

Yaşlı babasıyla birlikte gelişini görünce Efendiler Efendisi, tazimle ayağa kalktı ve şunları söyledi ona;

– Yâ Ebâ Bekir! Ne zahmet edip de onu buraya getirdin; onun ayağına keşke biz gitseydik.

Aynı zamanda bu, akıl ve muhakemeden sonra gönüllerin de fethi anlamına geliyordu. Yolların ayrımında hakikatle buluşan ak saçlı bir ihtiyar, böyle bir iltifatı hak etmez miydi hiç!? Bu iltifat karşısında, babası kadar Hz. Ebû Bekir de duygulandı ve bir tarafta, Mekke'nin fethi gibi bir hadise gerçekleşirken Efendimiz'in içinde bulunduğu şartları da düşünerek, minnet hisleriyle arkasından şunları söyledi;

– Onun, sizin huzurunuzda gelmesi daha uygun yâ Resûlallah!

Duygu seline dökülen son damlalar ise, Ebû Kuhâfe'nin dilinden dökülen şu cümleler oldu;

– Ben şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur. Ve yine ben şehadet ederim ki Muhammed de Allah'ın Resûlü'dür.

Babasının Müslüman oluşundan dolayı kendisini tebrik eden Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem)'in de sevincine diyecek yoktu; zira, her şeyden önce bir kul daha Rabbini tanıır hale gelmişti. Üstelik bu kul, en yakın arkadaşı Ebû Bekir'in

babasıydı. Onun için Hz. Ebû Bekir'e tembihte bulunarak, babasına daha fazla zaman ayırmasını ve saç şeklini de değiştirip boyamasını talep etti.⁸⁶

Artık babası da Müslüman olmuştu ya, dünyanın en bahtiyar insanı, Hz. Ebû Bekir'di o gün. Şu da bir gerçek ki, anne ve babasıyla çocukları ve torunları hep beraber sahabe olma şerefine nail olan yegâne sahâbî Hz. Ebû Bekir olacaktı.

---

⁸⁶ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, 24/88(236)

HAC EMİRLİĞİ

Hicretin sekizinci senesiydi. Hac ibadeti farz kılınmış ve Efendiler Efendisi, kendisinin ilk seferinde katılmadığı bu vazifeyi deruhte etmek için ‘emir’ olarak Hz. Ebû Bekir’i görevlendirmişti. Yaklaşık üç yüz kişilik bir sahabe ile birlikte yola çıktılar ve İslam adına ilk kez hac vazifesini yerine getirmeye başladılar.

Onlar yola çıktıktan sonra gelen âyetler vardı ve bunları ulaştırmak için de, arkalarından Hz. Ali’yi görevlendirmiş, böylelikle artık Kâbe’ye, müşrik ve kâfirlerin giremeyecekleri, Allah için yeryüzünde ilk inşa edilen binanın bundan böyle uryan tavaf edilemeyeceği de, kesin bir ifade ile tebliğ edilmiş olunuyordu.

VEDA HACCI

Haccın farz kılınışının ikinci yılında, artık ümmetinin başında bizzat Allah Resûlü vardı. İlk haccıydı, ama belli ki aynı zamanda bu, O'nun son haccı olacaktı. Zira Arafat'a çıktıklarında ümmetine hitap ederken adeta herkesle vedalaşır gibi bir hali vardı;

– Şüphesiz Allah (*celle celâluhû*), kendi katında hazırladıklarıyla dünya arasında kulunu muhayyer bıraktı ve o da, Allah katındakini tercih etti, buyuruyordu. Aynı zamanda, zaman zaman cemaate dönüyor ve;

– Vazifemi yaptım mı? diye soruyor, vazifesini yaptığına dair yükselen ve Arafat'ı inleyen sese mukabil de, parmaklarını kaldırıp;

– Allah'ım! Sen şahid ol! diyordu.

Bir de, Arafat'a noktayı koyan âyet gelmiş ve 'dinin artık tamam olduğunu,⁸⁷ söylüyordu.

⁸⁷ "... Bugün kâfirler, sizin dininizden (onu yok etmekten) ümit kesmişlerdir. Artık onlardan korkmayın, benden korkun. Bugün size dininizi ikmal ettim, üzerinize nimetimi

Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh) gibi hassas ruhları derinden vuran bir manzaraydı bu. Önce;

– Ana-babalarımız Sana feda olsun yâ Resûlallah! diye mukabelede bulundu. İçine, tarifi imkânsız bir sızı düşmüştü; zira biliyordu ki, Allah katındakiyle dünya arasında muhayyer bırakılan, bizzat Efendiler Efendisi’ydi. Havada bir sıklet vardı; belli ki, günler gurûba kaymış, artık ayrılık vakti gelmişti. Zaten din tamam olmuşsa, vazife bitmiş demektir; vazifenin bittiği yerde de yolculuk kaçınılmazdı.

Bütün bu duyguların yoğunluğu altında Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh), bir kenara çekilmiş, hıçkıra hıçkıra ağlıyordu.⁸⁸

---

tamamladım ve sizin için din olarak İslâm'ı beğendim. Kim, göntülden günaha yönelmiş olmamak üzere açlık halinde dara düşerse (haram etlerden yiyebilir). Çünkü Allah çok bağışlayıcı ve yarlıgayıcıdır.” (Mâide, 5/3)

⁸⁸ *Sahihu Müslim*, 4/1854 (2382)

VUSLAT ZAMANI VE HZ. EBÛ BEKİR

Her Şeye rağmen, ebedî dostluk için dũnya kifayetsiz bir verdi ve Resũlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) için artık Refik-i A'lâ ile vuslat zamanı gelmişti. Dũnya ve dũnyadakilere veda zamanı iyice yaklaşıp hastalığı Őiddetlenince, Allah Resũlũ (sallallahu aleyhi ve sellem) kendinden geçmiş ve bayılmıŐtı. Bir mũddet sonra kendine geldiğinde;

– Bilâl'e emredin; ezan okusun. Ebũ Bekir'e de emredin; insanlara namaz kıldırın, buyurdu ve ardından tekrar bayıldı. Kendine gelir gelmez de;

– Namaz kılınıdı mı? diye sordu. Namaz kılınmamıŐtı ve herkes, ilk defa karşılaştıkları bu durumun Şaşkınlığını yaşıyordu. Hz. Âişe validemiz;

– Babam, yufka yũrekli bir insandır; dayanamaz. Keşke başkasına emretsen yâ Resũlallah! deyip bu isteğinde ısrar edince, Allah Resũlũ celallendi ve tekrar;

– Bilâl'e emredin; ezan okusun. Ebũ Bekir'e de emredin; insanlara namaz kıldırın, diye ilk isteğini tekrarladı.

Belli ki, bu bir tavzifti ve mutlaka emri yerine getirilmeliydi. Aynı zamanda O,

– İçinde Ebû Bekir olduğu sürece ümmetime bir başkasının imamlık yapması yakışmaz,⁸⁹ buyurmamış mıydı!? Mescide açılan bütün kapıları kapattırdığı halde sadece Ebû Bekir'in kapısını bundan istisna tutup zamanında bu mesajı veren de O değil miydi?

Kendine geldiği anlar artık çok kısalmıştı ve çok geçmeden yine bayıldı. Ayıldığında;

– Namaza duruldu mu? diye tekrar sordu.

Evet, bu sefer namaza durulmuştu ve Hz. Ebû Bekir, emrettiği gibi insanlara namaz kıldırıyordu.

Koltuğuna giren iki sahâbî yardımıyla ayağa kalktı. Ayakları yerde sürüklene sürüklene yaklaştı ve perdeyi aralayıp cemaatine baktı son kez. Kâmer misal yüzü, mushaf sayfası gibi parlıyordu... Cemaatinin önünde imamını görünce, nur yüzünde tarifi imkânsız bir tebessüm belirdi. Görenler, sevinçlerinden neredeyse namazlarını bozacaklardı; 'yerinizde kalın ve namazınızı tamamlayın' mânâsında bir işarette bulundu. Ardından geldi ve Ebû Bekir'in yanına durdu. İnsanlığın Güneşinin, yanında yeniden zuhûr ettiğini hisseden Hz. Ebû Bekir, geri geri gelmek istese de 'yerinde kalmasını' emrediyordu. Bu namaz, beraber kıldıkları son namaz olacaktı...!⁹⁰

Derken perde, bir daha açılmamak üzere kapanmıştı.

Namaz sonrasında Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh), Efen-dimiz'in kısmen de olsa rahatladığını düşünerek, Medine

⁸⁹ *Sünenü'l-Beyhakî*, 8/152

⁹⁰ *Nesâî, es-Sünenü'l-Kübrâ*, 1/280 (859)

kenarındaki Senah mahallesine gitmiş, akrabalarını ziyaret ediyordu. İşte, onun olmadığı bu esnada güneş de gurûb etmiş ve Mekke'yi siyah bulutlar bürümüşü.

Yokluğunu düşünemeyen ve O'nsuz bir dünyanın mâ-nâsızlığında birleşen Hz. Ömer gibi bir kısım sahâbî, kılıçlarını çekmiş, etraflarına;

– Kim öldü derse şu kılıcımla kellesini koparırım, tehdidi savuruyorlardı.⁹¹

Onlara göre Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), Hz. Musa'nın Tûr dağına gidip geri geldiği gibi dönecek ve yeneden aralarına katılacaktı. Bunun için de, 'öldü' diyen herkesi şiddetle kınıyor ve münafık olarak telakki ediyorlardı.

Nihayet, birileri gelip Ebû Bekir'i durumdan haberdar ettiler. Ayakları yerden kesilmiş, uçarcasına geliyor, onun gelişini gören kalabalık da, ortadan açılıp ona yol veriyordu.

Adımını içeri atarken, gurûbun ıstırabından iki büklümdü. Heyecanla inip kalkan sinesinden kalbi çıkacak gibiydi. Tutamadı kendini ve üzerine kapandı Allah Resûlü'nün. Nikâbını kaldırıp alnından öptü doyasıya. Yüzünü, nur yüzüne koydu ve hayat veren nefesini dinlemek istedi defalarca. Hiç hareket yoktu; evet, O da bir beşerdi ve mukadder yolculuk O'nun için de kaçınılmazdı ve gün bugündür... Artık Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), bedenen insanların arasından ayrılmış, bu manada yaşamıyordu.

Her zaman olduğu gibi yine vazife başa düşmüştü. Bugüne kadar hep, başkalarının şaşkınlıktan ne yapacaklarını

⁹¹ Heysemî, *Mecmeu'z-Zevâid*, 9/38

bilemedikleri yerde o, insanları dengeye çağırmiş ve hemen herkes için bir mi'yar olmuştu. Bugün de kendisinden böyle bir vazife bekleniyordu. Resûlü Ekrem Efendimiz'in bedenine bakarak önce;

– Anam-babam Sana feda olsun! Yaşarken olduğun gibi şimdi, ölümünle de ne kadar güzelsin! Ancak belli ki, Allah'ın yazmış olduğu ölümü Sen de tattın!,⁹² dedi ve hemen ardından da;

– Sen de ölümlü bir beşersin onlar da ölecekler,⁹³ meâlindeki âyeti okudu. Şaşkın bakışlar, yılların dostu Ebû Bekir'in üzerindeydi;

– Ey Allah Resûlü'nün sahibi! Resûlullah gerçekten vefat etti mi? diye sormaya başladılar. Hüzünle başını salladı ve;

– Evet, dedi. Ebû Bekir ne diyorsa, o doğruyu temsil ederdi ve anladılar ki, dünya ve ukbâlarını aydın kılan Güneş gerçekten gurûb etmişti. Sorularına devam ettiler;

– Ey Allah Resûlü'nün yârânı! Nebi üzerine namaz kılınır mı?

– Evet' cevabını verdi yine. Ardından da;

– Sizden her biriniz grup grup gelin ve namazını kılarak O'na duada bulunun ve sonra da ayrılın. Ardından, diğerleri gelsin ve bütün insanlar aynı şekilde hareket etsinler' diye ne yapmaları gerektiğini tarif etti teker teker.

O kadar itimatları vardı ki, Ebû Bekir'in dediğini yapacak ve hiç tereddüt yaşamayacaklardı. Her aşamada ayrı bir soru geliyordu;

⁹² *Sahîhu Buhârî*, 3/1341 (3467)

⁹³ Bkz. Zümer, 39/30

– Ey Resûlullah'ın sahibi! Nebi de, toprağa gömülüp defnedilir mi?

– Evet, dedi tereddütsüz. Tekrar sordular;

– Peki nereye?

– Ruhunu, Allah'ın kabzettiği yere, diye cevapladı. Ardından da;

– Zira O (celle celâluhû) Resûlü'nü, mutlaka tertemiz ve tayyib bir mekânda kabzetmiştir.

Ancak insanlar, sadece etrafındaki üç-beş fertten ibaret değildi ve böyle bir günde, herkesi aynı itidale çağırarak onun gibilerin bir göreviydi. Daha sonra mescide çıkıp herkese şöyle hitap etti;

– Ey insanlar! Bakın ve iyi dinleyin! Kim Muhammed'e kullukta bulunuyor idiyse, bilsin ki Muhammed vefat etmiştir. Her kim de Allah'a kullukta samimi ise, Allah Hayy'dır ve asla ölümlü değildir.

Ardından da, şu mealdeki âyeti okumaya başladı;

– Muhammed, mutlak surette bir Resûl'dür. Nitekim O'ndan önce de nice Resûller gelip geçmiştir. Şayet O, ölür veya öldürülürse, siz hemen gerisin geriye dinden mi döneceksiniz? Kim geri döner, dinden çıkarsa, bilsin ki Allah'a asla zarar veremez. Ama Allah, hidayetini kadrini bilip şükredenleri bol bol mükâfatlandıracaktır.⁹⁴

Onun bu hitabını dinlerken birçok sahâbî, âdeta bu âyeti ilk defa duyar gibiydiler.⁹⁵ Hâlbuki daha önce kim bilir kaç defa okumuşlar, namazlarında kaç defa kıraat etmişlerdi..!

⁹⁴ Bkz. Âli İmran, 3/144

⁹⁵ *Sahîhu ibn Hibbân*, 14/589 (6620)

HİLAFETE GİDEN YOL

Bütün bunlar olup biterken, diğer yanda Ensâr ve Muhâcirîn'in ileri gelenleri toplanmış, Resûlullah sonrasında kime itaat edileceğini konuşuyorlardı. Başlangıç itibariyle, 'bizden bir emir, sizden de bir emir' anlayışı ön plâna çıkmış olsa da, Hz. Ömer gibi bir ferasetin delâletiyle ve kargaşaya zemin hazırlamamak için bir halifede karar kılınması kararlaştırılmıştı. Zira 'Kınından çıkan iki kılıç bir daha geri dönmezdi' ve böyle bir zemine asla müsaade edilmemeliydi.

Derken olup bitenlerden Hz. Ebû Bekir haberdar edilmiş ve o da, ısrarlı davet neticesinde meclise gelmişti. Onun gelişiyse Hz. Ömer ileri atılarak şunları söyledi;

– Ey Ensâr topluluğu! Allah Resûlü'nün, insanlara namaz kılmak için Ebû Bekir'i öne geçirdiğini bilmiyor musunuz? Ebû Bekir'in önüne geçmek, Resûlullah'ın koyduğu makamdan onu geri çekmek hanginizin hoşuna gider?

Hak beyan karşısında doğru olanı ikrarda kararlı topluluk bir ağızdan;

– Ebû Bekir’in önüne geçmekten Allah’a sığınır, O’ndan istiğfar dileniriz,⁹⁶ diyordu.

Ne garip hadiseydi; bir tarafta, henüz yeni Hakk’a yürümüş Allah Resûlü’nün bedeni, diğer yanda ise, O’ndan geri kalan makama hilafet vazifesini kimi yürüteceği meselesi. Bir tarafta yokluğun verdiği ıstırap, diğer yanda ise, gurûba niyabet edecek ve vahdet-i ruhiyeyi zedeleden gemiyi sahil-i selamete ulaştırma gayretleri... Belli ki o günün kültüründe, ortada herhangi bir boşluğa meydan verilmemesi gerekiyordu. Fıtrat boşluk kabul etmezdi ve ehiller tarafından doldurulmayan her boşluk, nâ-ehillerin elinde kalır ve sonrasında ‘tüh’ demenin de artık bir faydası olmazdı.

Gelişmeler Hz. Ebû Bekir için sürprizdi ve güçlükle araya girip, bu işin erinin Ömer veya ümmetin emini Ebû Ubeyde olduğunu söylemeye çalışsa da Hz. Ömer daha atikti. Hemen ileri atıldı ve;

– Ayrıca, ‘hani o ikisi mağarada idiler ve arkadaşına O, ‘üzülüp endişelenme! Allah bizimle beraberdir’ diyordu’ âyeti kimin hakkında indi ve kimden bahsediyor? Maiyyete mazhar kimdi? dedi.

Bu arada etraftan, Hz. Ömer’i destekleyen daha başka sesler de yükseliyordu;

– Aranızda Sıddîk ve ‘ikinin ikincisi’ dururken başkasına bey’at edilir mi hiç? diyorlardı.

Ayrıca Allah Resûlü’nün (sallallahu aleyhi ve sellem);

– Benden sonra şu iki kişiye iktida edin: Ebû Bekir ve

⁹⁶ Hâkim, *Müstedrek*, 3/70(4423)

Ömer,⁹⁷ şeklindeki beyanı, hâlâ zihinlerdeki yerini koruyordu.

İş, öyle bir kerteğe gelmişti ki, artık kimse farklı düşünmüyordu. İhtilafların üzerine hızlı ve kararlı adımlarla gidilmiş ve daha o günün güneşi batmadan bütünü izale edilerek ortadan kaldırılmıştı.

Derken, Hz. Ebû Bekir'in elinden tuttu Hz. Ömer... Elini elinin üstüne koydu ve böylelikle, Allah Resûlü'ne halife olacak zâtı tayin etmiş oluyordu.

Ardından herkes gelip bu bey'ata iştirak ettiler ve böylelikle Hz. Ebû Bekir için yeni, ama oldukça meşakkatli bir dönem daha başlamış oluyordu. Artık, halifeydi; müminlerin ve Resûlullah'ın halifesi...

Bu bey'atın ardından Ebû Bekir (radıyallahu anh), minbere yöneldi. Bu minber, Resûlullah'ın insanlara hitap ettiği minberdi. Ancak Ebû Bekir, basamaklara parmaklarının ucuyla basıyor ve Efendimiz'in hatırasına saygı gösteriyordu. Onun için, basamakların yarısında kaldı ve insanlara hitap etmeye başladı. Aynı zamanda bu, onun ilk hutbesiydi. Şunları söylüyordu;

– Ey insanlar! Sizin en hayırlınız olmadığım halde bugün, başınıza imam kabul edildim. Öyleyse siz de, doğru ve güzel olanı yaptığım sürece bana yardım edip, kötü ve çirkin olana yöneldiğim noktada ise hemen beni doğruya davet edin.

Şüphesiz doğruluk, emanet, yalan ise, hıyanettir.

İnşâallah, sizin aranızdaki en zayıf kimse, hakkını alıp

⁹⁷ Sünenü't-Tirmizî, 5/609 (3662)

kendisine teslim edeceğim ana kadar benim yanımdaki en güçlü insan, en güçlü de, ondan başkasının hakkını alıp teslim edeceğim zamana kadar en zayıf insandır.

Sakin sizden hiçbiriniz, Allah yolunda cihaddan geri durmayın! Şunu iyi bilin ki, bugüne kadar kim bu noktada tekâsül göstermişse Allah, onlara zillet tokadını indirmiştir.

Hangi topluluk arasında fuhşiyat yaygın hale gelirse bilin ki oraya Allah, umumi bir musibet verir.

Ben, Allah'a itaat ettiğim sürece siz de bana itaat edin ve ne zaman ki ben O'na ve Resûlü'ne itaatte kusur edersem sizler de bana itaatten vazgeçin!'⁹⁸

Bu cümlelerin sahibi, Kısra ve Kayser'leri dize getirecek adamdı. Makam ve mevki, sadece tevazuunun artmasını netice vermiş ve omuzlarında ümmete ait davanın ağırlığıyla daha da hassas hale gelmişti. Zira, ona göre hükmetme, bir tasallut vesilesi değil, yerine getirilmesi gereken bir görevdi.

Bir tarafta böylesine bir hassasiyet ve tevazu sahibi olmakla birlikte yeni halife Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh), o kadar büyük bir dehanın adamıydı ki, dört bir yandan çatırtıların sükün ettiği böyle bir dönemde ve iki yıl gibi kısa bir sürede, öyle bir sistem kuracaktı ki, kendisinden sonra hilafet yükünü omuzlayan Hz. Ömer'in de şehadetiyle, arkada kalanlara yürünmesi kolay bir yol bırakacaktı.

⁹⁸ İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, 6/82

SONUÇSUZ KALAN MUHALEFET ÇALIŞMALARI

Ancak bulanık suda balık avına çıkanlar da yok değildi. Hilâfetin, Hz. Ebû Bekir'e kalmasını hazmedemeyen bazı insanlar, alternatif isimler aramaya çoktan başlamış ve bunun için de Hz. Ali'nin kapısını aşındırır olmuşlardı. Şunları söylüyorlardı:

– Nasıl oluyor da bu iş, Kureyş'in en zayıf ve zelillerinin elinde kalıyor!?⁹⁹

Böylelikle, muhalefet yapabilecek kapıları aşındırıyor, bunlar arasında en önde olan Hz. Ali gibi isimleri tahrik etmek için uğraşüyor ve böylelikle potansiyeli olanları kullanarak maksatlarına ulaşmak istiyorlardı. Hatta bunun için birileri gelecek ve Hz. Ali'ye şunları söyleyecekti;

– İstedğin takdirde, Medine'yi yaya ve atlılardan oluşan büyük bir ordu ile doldurur ve sonuna kadar sana destek çıkarım.¹⁰⁰

⁹⁹ Taberî, *Târihu't-Taberî*, 2/237

¹⁰⁰ Taberî, *Târihu't-Taberî*, 2/237

Bütün bunlar İslâm'a fitne sokup onu içerden yıkmamanın unsurlarıydı ve kesinlikle prim verilmemeliydi. İstekler bittikten sonra sözü Hz. Ali aldı ortamı sakinleştirecek ve aleyhte cereyan eden bütün çabalara son noktayı koyacak şu açıklamayı yaptı;

– Biz Ebû Bekir'i bu işe ehil bulduk ve öyle gördük.¹⁰¹

Böylelikle, daha aralanmadan muhtemel fitnelerin önünü de kapatmış oluyordu.

Benzeri talepler karşısında bunaldığı bir dönemde, yanına yaklaşip hilâfet konusunda hak iddia etmesi gerektiğini söyleyenlere karşılık Hz. Ali, şunları haykıracaktı;

– Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), namaz kılmaya Ebû Bekir'i geçirdi. Hâlbuki ben de oradaydım; yok değildim. Sihatliydim; hasta da değildim. Beni geçirmek isteseydi mutlaka bunu yapardı. Biz, dinimiz yönüyle Allah ve Resûlü'nün razı olduğu insandan, dünyamız itibariyle de razıyız.¹⁰²

Bu hitap, hâlâ muhalefet virüsü taşıyan bazı insanlar için artık kapının kapandığını gösteriyordu. Ardından kendisi de geldi ve herkesin önünde fiilen beyatını tamamlayıp bu işe son noktayı koyuverdi.

¹⁰¹ Taberî, *Târihu't-Taberî*, 2/237

¹⁰² Ebû Ca'fer et-Taberî, *er-Riyâdü'n-Nadira*, 2/177

MİRAS TALEPLERİ KARŞISINDAKİ TAVRI

Bu arada, Efendimiz'in kızı Hz. Fâtıma validemiz ve amcası Hz. Abbas, halifenin yanına gelip miras talebinde bulunmuşlardı. Onlara göre Efendimiz'e ait küçük bir toprak parçası vardı ve sağ olduğu sürece onun gelirinden kendilerine pay veriliyordu.

Allah ve Resûlü'nün sevdiklerini Hz. Ebû Bekir de severdi; kendisinden isteselerdi elindeki her şeyi karşılıksız ve hiç beklentiye girmeden verirdi. Ancak ortada, dini bir mesele vardı ve 'peygamberlerin miras bırakmayacakları, onların bıraktıklarının sadaka olduğunu' bizzat Efendimiz'den duyduğunu ifade ederek her ikisini de tereddütsüz geri çevirdi.¹⁰³

Daha sonra da, sahabenin ilklerinden Hz. Ömer, Talha, Zübeyr, Sa'd ibn Ebî Vakkâs ve Abdurrahman ibn Avf gibi önemli isimlere haber gönderip ilgili hadisi sordu. Her bi-

---

¹⁰³ *Sahîhu Müslim*, 3/1381 (1759)

ri de, Ebû Bekir'i tasdik ediyorlardı. Belli ki, Resûlullah'ın mirası olamazdı.

Miras mümkün olmadığına göre acaba 'hibe' meseleyi çözer miydi? Bunun için Fâtıma validemiz Hz. Ebû Bekir'e;

– Sen de biliyorsun ki Resûlullah, hayatta iken onu bana hibe etmişti. Öyleyse bu, miras değil de hibe hükmündedir, dedi. Halifenin cevabı şu şekildeydi;

– Evet, ben de biliyorum. Ancak ben Resûlullah'ı, size yetecek miktarı verdikten sonra onu, fakir, miskin ve yolda kalmışlar arasında taksim ederken gördüm. Demek ki burada, fakir ve fukara için devamlı bir hak söz konusudur.

Bu kapı da kapalıydı. Son bir talep geldi Fâtıma validemizden;

– Madem öyle, bırak onu da bizde kalsın ve Resûlullah zamanında olduğu haliyle ondan faydalanmaya devam edelim.

Bu teklif karşısında da Hz. Ebû Bekir şunları söyleyecekti;

– Böyle bir uygulamanın da doğru olduğu kanaatinde değilim. Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi ve sellem) sonra müminlerin işlerini deruhte işi benim uhdemde. Bu konuda ben, sizlerden daha çok hak sahibiyim ve onu, Resûlullah'ın tasarruf ettiği istikamette kullanacağım.¹⁰⁴

Elbette burada Hz. Ebû Bekir'in bir kastı yoktu; Allah Resûlü'ne yakın insanların, onun katında çok ayrı bir ye-

¹⁰⁴ *Sahîhu Buhârî*, 3/1126(2926)

ri vardı. Ancak burada, insanî ilişkilerden ziyade dinî meseleler söz konusuydu ve bütün bunları yaparken onun hedefi, dine ait meselelerin, dinî naslar çerçevesinde ele alınmasıydı. Aksi halde, şahıslara göre hükümler değişmeye başlar ve din adına ortada belli başlı prensiplerden bahsetmek imkânsız hale gelirdi.

HİCAZ ÇALKALANMAYA DURMUŞTU

Kızı ve Ümmü'l-müminîn Hz. Âişe validemizin de şehâdetiyle, hilâfetle birlikte Hz. Ebû Bekir'in başına öyle gâileler açılmıştı ki, şayet bunlar dağların başına gelmiş olsaydı, onlar da bu yükün altından kalkamaz ve tuz-buz olurdu.¹⁰⁵ Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) yokluğunu fırsat bilen yalancı peygamberler, dört bir yanda zuhûr etmeye başlamış, imanın gönüllerinde oturaklaşmadığı bazı insanlar, namaz kılmakla birlikte İslâm'ın bir diğer farzı zekâtı vermeyeceklerini beyan eder olmuşlardı. Farklı dini ve etnik unsurlar harekete geçmiş ve dört bir yanda ortalığı, nifak rüzgarları kasıp kavuruyordu. Daha ayrılığının ilk gününde, Resûlullah'ın kendi eliyle hazırladığı Üsâme ordusuyla ilgili olmadık şeyler söyleniyor ve vahdet-i ruhiye sarsıldıkça sarsılıyordu.

Ancak o, bu günlerin insanıydı. Kader plânında Allah (celle celâlühû), Resûlü'nün akabinde İslâm vahdetini temin

¹⁰⁵ İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, 6/304

edecek ve sonrakiler için sağlam bir sistem oturtacak olan kulunu, Habîbi'nin dizinin dibinde adeta bu günler için yetiştirmişti. O kadar ki, yıllar sonra bir gün Hz. Ömer (radıyallahu anh), şunları söyleme lüzumu hissedecekti;

– İrtidat hâdiseleri karşısında ben, Ebû Bekir'in benden daha kararlı, azimkâr ve sert olduğunu gördüm. Halifeliği süresince insanları, İslâm ahlâkına o kadar alıştırmıştı ki, ben başa geçtiğimde, idarecilikte hiç zorlanmadım.

Anlaşılan, Resûlullah'ın vefatını ganimet bilen farklı tiplerin zuhûr etmeye başladığı ve etrafta mantar gibi fitnenin zuhûr etmeye çalıştığı böyle dönemlerde, onun gibi kararlı, temel değerlerinden asla taviz vermeyen bir lidere ihtiyaç vardı ve bu dönem de onun kiyaset ve feraseti sayesinde aşılmış olacaktı. Onun hakkını ibn Mes'ûd (radıyallahu anh), şu cümlelerle teslim edecekti;

– Resûlullah sonrasında öyle hadiselerle karşılaştık ki, şayet Allah bize Ebû Bekir gibi birisini ihsan etmemiş olsaydı şüphesiz helak olurduk.¹⁰⁶

¹⁰⁶ Hâlid Muhammed, *Ve Cae Ebû Bekr*, 89

ZEKATTAN KAÇIŞA KALICI NEŞTER

Bu arada, Efendimiz'in yokluğunu fırsat bilen bazı mal düşkünleri, namaz kılmakla birlikte zekat mükellefiyetini yerine getirmeyeceklerini ilan etmişlerdi. Ortam, karmaşık bir görünüm arz ediyordu; 'lâ ilâhe illallah, Muhammedün Resûlullah' diyor ve namaz da kılıyorlardı ama iş, mali mükellefiyetlerini yerine getirmeye gelince geri duruyor ve bu noktada inat ediyorlardı. Belki farziyetini de açıktan inkar etmiyorlar, sadece Efendimiz'in yokluğunu ileri sürerek, zekat toplama mahallinin artık olmadığını, dolayısıyla da zekat vermelerinin gerekmediğini savunuyorlardı.

Hz. Ebû Bekir gibi bir feraset insanının, böyle sinsî bir çıbanı fark etmemesi düşünülemezdi. Burada verilecek küçük bir taviz, arkası gelmeyen talepler oluşturur ve İslam adına, önceki ümmetlerden daha seri bir çözülme yaşanırdı. Onun için kararlılık gösterip bu insanlarla savaş ilan etti.

Hz. Ömer gibi önemli sahâbilerin;

– ‘Lâ ilâhe illallah’ dedikleri hâlde insanlarla nasıl savaşırsın? şeklindeki itirazlarına rağmen Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh), onlarla savaşta kararlıydı. Zira Hakk’ın hatırı her şeyin üstündeydi ve âlî tutulmalıydı. Hz. Ebû Bekir tam bu günlerin adamıydı ve;

– Resûlullah döneminde verilip de bugün verilmeyen bir yular bile olsa alırım,¹⁰⁷ diyordu.

Böylelikle o, dört bir yanda çatlama emareleri beliren vahdet-i ruhiyeyi yeniden tesis etme kararlılığını ilan etmiş oluyordu. Hatta O’nu, ilk çıkışında yanlış yaptığı zehabıyla uyarmak isteyen en yakın arkadaşları, geçen zamanla hakikat aşikâr olunca yanıldıklarını anlayacak ve Hz. Ebû Bekir’e hak verecek, o gün yaşanan kargaşa ortamının akabinde Hz. Ebû Bekir’in kararlılığını gören Ebû Hureyre gibi bazı sahâbiler de şunları söyleyeceklerdi;

– Ebû Bekir olmasaydı, böylesi bir karışıklık ortamında ortalık keşmekeşe döner ve bir daha da asla toparlanamazdı.¹⁰⁸

¹⁰⁷ *Sahîhu Müslim*, 1/51(20)

¹⁰⁸ Ebû Ca’fer et-Taberî, *er-Riyâdü’n-Nadira*, 2/47

İRTİDAT HÂDİSELERİ

Henüz imanı bir bütün halinde hissedemeyen bazı insanlar, bu durumu fırsat bilerek ayaklanmaya başlamış ve Medine dışında Zü'l-Kıssa denilen yerde toplanmaya başlamışlardı. Böylesi durumlarda onların bir araya gelmesini fırsat bilecek çok kimse olurdu. Hatta kulağına, Medine'ye saldırı hazırlığı yaptıkları bilgisi de gelmişti.

Hiç vakit geçirmeden kılıcını kaptığı gibi atının üstüne atladı ve bu cihete doğru yöneldi. O kadar hiddetliydi ki, karşısına çıkanları gözü bile görmüyordu. Onun bu gidişini hayra yormayan Hz. Ali arkadan yetişip atının yularını yakaladı ve durdurdu halife Ebû Bekir'i. Ardından hiddetle şunları söylüyordu;

– Nereye gidiyorsun ey Resûlullah'ın halifesi!? Sana, yine Resûlullah'ın sana Uhud'da söylediği sözü hatırlatmak isterim: 'Kendini tehlikeye atarak bizi de üzme!' Allah'a yemin olsun ki, bugün sana bir olumsuzluk erişirse İslam adına ortalıkta ne nizam kalır ne de intizam.¹⁰⁹

¹⁰⁹ Ebû Ca'fer et-Taberî, *er-Rıyâdû'n-Nadira*, 2/46

PEYGAMBERLİK İDDİASINDA BULUNANLAR

Ortam, bir kısım yalancılara türemesine müsait hale gelmişti. Kendilerince nübüvvet iddia ediyorlar ve böylece, Efendimiz sonrasında idarede söz sahibi olmayı hedefliyorlardı. Tuleyhâ adında Esed kabilesinden birisi, yalan yere peygamberlik iddia etmiş ve kabilesi arasından birçok taraftar da bulmuştu. Sonra bu, Âmir oğulları, Hevâzin ve Süleym'e kadar ulaşmış ve karakteri bozuk bir çok insanı peşine takar olmuştu.

Çok geçmeden Temîm oğullarından ses geldi; Secâh adında bir kadın ortaya çıkmış ve o da nübüvvet iddia ediyordu.

Yemâme tarafından gelen ses, daha gürdü; burada da Müseyleme adında bir benlik pazarcısı, peygamberliğini ilan etmiş ve vahiy diye uydurduğu müzahrefatla peşine bir çok sempatizan takmıştı.

Hemen hepsinin dillerinde;

– Aramızda olduğu sürece biz, Resûlullah’a itaat ettik. Ancak O’ndan sonra, ne Ebû Bekir’e ne de bir başka Allah kuluna itaat ederiz,¹¹⁰ cümlesi pelesenk olmuş, burunlarının dikine gidiyor ve kimseyi de dinlemiyorlardı.

Ancak, Allah’ın öyle kulları vardı ki, böylesine ucuz iddialara pabuç bırakmayacak ve kararlılıkla ayakta durmasını bileceklerdi; Hz. Ebû Bekir de bu insanlardan birisiydi ve hemen ordular teşkil ederek her bir köstebek yuvasına, haklarından gelecek çapta askerler sevk etti.

Hz. Ebû Bekir’in bu kararlılığını ve gelen askerlerin ciddiyetini gören, ortalıktan kayboluyordu. Çok geçmeden bu kapı da kapanacak ve ortam, böyle zayıf fitratların çıkıp da peygamberlik iddia edebilecekleri zeminden uzaklaşmış oluyordu.

110

Hâlid Muhammed, *Ve Câe Ebû Bekr*, 94

ÜSÂME ORDUSU

Halife tayin edilmişti ama diğer tarafta da, kendisinden emir bekleyen bir ordu hazır bekliyordu. Bu orduyu, bizzat Allah Resûlü hazırlamış ve başlarına da, henüz yirmi sekiz yaşlarındaki genç Üsâme'yi kumandan tayin etmişti. Belli ki, dünyaya veda ederken bile, Allah'ın vadini verdiği hedefi gerçekleştirme adına fiili bir duada bulunuyor, Allah davasının sancağını dört bir yana ulaştırma ve güneşin ulaştığı her yere ulaşma adına yeni bir ordu daha hazırlıyordu. Bu ordunun başına tayin ettiği isme bakılınca anlaşılıyor ki, O'nun bu hedefini ancak, Üsâme gibi fütüvvet ruhunu temsil eden civanmertler gerçekleştirecekti.

Ordunun hedefi de belliydi; babası Zeyd ibn Hârise'yi Mûte'de şehid edenlere karşıydı bütün bu hazırlıklar.

Kendisine yaklaşıp, 'Resûlullah'ın ayrılığıyla insanlar mahmurken bu ordunun hareketini geciktirmesinin daha uygun olacağını; zira dinden dönmelerin yaşandığını ve bu

gücün Medine’de lâzım olacağını¹¹¹ söyleyenler, hatta bazıları itibariyle ‘Üsâme’nin yaşının gençliği ve azatlı bir kölenin oğlu olmasını ileri sürenler’¹¹² olsa da o, Resûlullah’ın teşkil ettiği ve hazırladığı bir orduyu geri bırakamayacağını ifade ederek bütün teklifleri geri çevirecekti. Şunları söylüyordu onlara;

– Üsâme ordusuna yol verin! Allah’a yemin olsun ki, şayet kurtlar gelip beni burada parçalasa bile yine de ben, Resûlullah’ın tayin ettiği orduyu gönderir, O’nun hüküm verdiği hususta asla geri adım atmam,¹¹³ diyordu.

Evet, Allah Resûlü’nün hazırladığı bir ordu, hazırlandığı veçhile mutlaka sefere gitmeli ve böylelikle O’nun istekleri mutlaka yerine getirmeliydi.

Hiz. Ömer’i ikna etmişler ve onun vesilesiyle Üsâme konusundaki endişelerini dile getirmek istemişlerdi. Onlara göre Üsâme, genç ve tecrübesizdi ve askerleri arasında tecrübe sahibi olgun sahabîler de vardı.

Daha Hiz. Ömer sözünü bitirmemişti ki, o halim ve selim Ebû Bekir, bir arslan çevikliğiyle ayağa sıçrayıverdi. Sakalından tutup çektiği Hiz. Ömer’e şöyle haykırıyordu;

– Yazıklar olsun sana ey Hattab oğlu! Onu Resûlullah tayin edip görevlendirdiği halde sen benden, nasıl olur da onu azletmemi talep edebiliyorsun?¹¹⁴

Onun bu kararlılığı sayesinde bir fitnenin daha kapısı kapatılmış, Hiz. Ömer de sükûn bulmuştu.

¹¹¹ Taberî, *Târihu’t-Taberî*, 2/246

¹¹² Taberî, *Târihu’t-Taberî*, 2/246

¹¹³ Taberî, *Târihu’t-Taberî*, 2/246

¹¹⁴ Taberî, *Târihu’t-Taberî*, 2/246

Ordusuyla birlikte Üsâme'yi uğurlarken Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh), yaya olarak onları teşyi' ediyordu. Onun bu hali karşısında genç Üsâme de, mahcubiyetten ayrı bir şaşkınlık yaşıyordu; zira atına binmesi için ısrar etmiş, ancak Hz. Ebû Bekir bunu kabul etmemişti. Eliyle işaret etmiş ve;

– Vallahi de ne sen ineceksin ne de ben binerim. Bırak da Allah yolunda bir müddet benim ayaklarım da toz olsun' demişti.¹¹⁵

Evet, sırtına böylesine ağır bir mesuliyet yüklenmiş olmasaydı, o da Resûlullah'ın gösterdiği hedefte bu ordunun bir neferi olarak gidecek ve cephede göğüs göğse çarpışacaktı. Bizzat gidemiyorsa en azından, Allah yolunda ayaklarının toz ve toprağa bulaşmasını teselli kaynağı olarak telâkki ediyor ve böylelikle, gönlünün, ordu ile birlikte olduğu mesajını veriyordu.

Bir de ricası vardı genç kumandanın: kendine yardımcı olması için Ömer'i yanında tutmak istiyordu. Bunun için izin istedi Üsâme'den;

– Eğer uygun görürsen, Hattab oğlu Ömer'i bana yardımcı olarak bırakmanı talep ediyorum. Şu şartlarda onun benimle olmasında büyük maslahat ve hayır görüyorum' diyordu. Hâlbuki o gün o, ordunun da, baştaki kumandanın da halifesiydi. İsteseydi, istediğini yapar ve buna da kimse karşı çıkıp bir şey diyemezdi. Ancak o, bu kadar çetin şartlar altında kendisine yardımcı olması için, yanında kalmasını istediği Hz. Ömer'i bile talep ederken, kendi komutanı genç Üsâme'den izin istiyordu! Ve bunu

¹¹⁵ Taberî, *Târihu't-Taberî*, 2/246

yaparken de, hücrelerine kadar ciddiyet içindeydi. Şayet Üsâme, bu talebe karşılık olumsuz cevap vermiş olsaydı, belli ki mesele orada kapanacak ve Hz. Ömer de Üsâme ordusuyla birlikte savaşa gidecekti.

Ancak Üsâme de, saadet tüten bir hanede terbiye görmüştü ve halifenin talebine, yine hayâ içinde müspet cevap verecekti.

Artık, ayrılık vaktiydi. Ancak insanların, hedef ve stratejileri itibariyle mesajlarını, bizzat halifeden alma beklentileri vardı. Bu noktada durdu ve bütün askerlere şöyle seslendi;

– Ey insanlar! Olduğunuz yerde durun ve benden on nasihat dinleyin;

Hiyanet etmeyin.

Kimseyi aldatmayın.

Kimseye gadretmeyin.

Ölülere işkence edip uzuvlarını kesmeyin.

Ne küçük çocukları, ne yaşlı ve ihtiyarı ve ne de kadınları öldürün.

Ağaçları kesip yakmayın.

Meyveli ağaçlara zarar vermeyin.

Yeme ihtiyacınız dışında ne bir koyun, ne bir sığır ne de bir deveyi boğazlayın.

Umulur ki, kendilerini ibadethanelerde uzlete vermiş kimselerle karşılaşacaksınız; onları kendi hallerine bırakın ve asla rahatsız etmeyin.

Yine öyle insanlarla karşılaşacaksınız ki, onlar size, kâse-

ler içinde çeşit çeşit yemekler ikram edecekler; Allah'ın adını anmadan sakın onlardan yemeyin.

Bunları talim eden Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh), ardından şu tembihte bulundu;

– Karşılaşacağınız öyle insanlar olacak ki onlar, bakışlarıyla sizin aranızda gibi olacaklar ama derûnlarında sizi nasıl alt edeceklerinin planlarını saklayacaklar; işte siz, bunlara yönelin ve kökünden kazırcasına savaşın onlarla!

Artık, nasihat de tamamı ve zaman, vedalaşma zamanıydı. Önce;

– Haydi, Allah'ın adıyla düşün yollara! dedi ve arkasından da;

– Allah sizi, düşmanın şerrinden ve tâundan muhafaza buyursun! diye dua ederek uğurladı onları.¹¹⁶

Resûlullah'ın dizinin dibinde talimini tamamlamış bir müslümanın diğer insanlardan farkıydı bu. Savaş şartları bile olsa, insanlara insanca muamele etmek gerekiyordu. Er meydanında bile prensipleri, insanların benlik, nefis ve nefretleri değil, insanlık zemininde dinin ortaya koyduğu kriterler belirlemeliydi. Bugün, dünyaya medeniyet taşıma iddialarıyla ortaya çıkanların izlerini biraz takip eden herkes, insanlığın hâlâ Hz. Ebû Bekir ufkundan ne kadar uzakta olduğunu anlamakta hiç güçlük çekmeyecektir.

Ve Hz. Ebû Bekir, Efendiler Efendisi'nin teşkil ettiği son orduya el sallayarak veda edip Hicaz'da yaşanan çalkantıları durdurmak için yeniden Medine'ye döndü.

¹¹⁶ Taberî, *Târihu't-Taberî*, 2/246

SULH VE SÜKÛN

Çok geçmeden baş kaldırma yarışına giren bütün problemlerin üzerine gidilmiş ve genel manada bir nizam sağlanmıştı. Bundan sonra artık, Resûlü Ekrem (sallallahu aleyhi ve sellem)'in bıraktığı yerden meseleyi alıp, yakın, orta ve uzun vadede hedefini çizdiği noktalara kadar ulaştırmak gerekiyordu. Bunun için Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh), bütün himmetini bu gaye etrafında teksif etmiş ve gece-gündüz demeden koşturuyordu.

Onun bu yoldaki en büyük destekçisi, şüphesiz Hz. Ömer'di. Aynı zamanda onu, insanlar arasında olması muhtemel anlaşmazlıkların çözümünde 'kadı' olarak görevlendirmişti; sürekli adaleti nazara verecek ve insanlar arasında adalet dağıtacaktı. Zaten onun bir sıfatı da, hakla batılı, iyi ile kötüyü birbirinden ayıran anlamında 'Fârûk' değil miydi?!

Bu vazifeyle tanzim edileli bir yılı aşkın zaman geçmişti ki Hz. Ömer (radiyallahu anh), halifenin huzuruna çıktı ve bu görevi kendisinden almasını talep etti.

Elbette bunun bir sebebi olmalıydı ve halife Ebû Bekir de bunu sordu. Cevaben Hz. Ömer, bir yıldır bu görevde bulunduğunu; ancak, bu süre içinde kendisine, iki kişinin bile gelip de, aralarını bulma konusunda müracaat etmediğini şikâyet ediyordu.¹¹⁷

Aynı zamanda onun bu şehadeti, Allah ve Resûlü'ne gönülden bağlanan bir cemaat içinde, öyle büyük problemlerin olmayacağını da gösteriyordu. Çünkü onlar, Habîb-i Zîşân Hazretlerinin şehadetiyle en hayırlı asrın içinde bulunmuşlar ve arkasından da hayır sıralamasında ikinci sırayı alan çağın içinde yaşıyorlardı. Çünkü Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem);

– İnsanların en hayırlısı, benim içinde bulunduğum çağda yaşayanlarıdır. Sonra da ondan sonraki.. sonra da ondan sonraki,¹¹⁸ buyurmuştu.

¹¹⁷ Muhammed Sâbit, *Ebû Bekir es-Siddik*, 96

¹¹⁸ *Sahîhu Müslim*, 4/1962 (2533)

GEÇİM DERDİ

Hilafetin ilk günlerinde Hz. Ömer ile Hz. Ebû Ubeyde, ziyaret maksadıyla yola çıkmışlar ve halifenin evine doğru geliyorlardı. Karşılardan, sırtında bir top kumaşla ve eski elbiseler içinde bir zatın geldiğini gördüler; hiç ihtimal vermemiş ve dikkatlice bakmamışlardı. ‘esselamü aleyküm..’ sesiyle irkildiler; zira bu ses, yeni halife Ebû Bekir’e aitti. İkisi bir ağızdan sordular;

– Ey Resûlullah’ın halifesi! Nereye böyle! Hz. Ebû Bekir;

– Pazara, diye cevapladı kısık sesiyle. Meğer çoluk çocuğunun maişetini helal yolla tedarik edebilmek için eski tüccar Hz. Ebû Bekir, sırtına bir top kumaş yüklenmiş ve pazara gidiyordu. Hz. Ömer ileri atıldı;

– Bütün Müslümanların yükü senin omuzlarında iken pazarda senin ne işin var!? diye çıktı önce. Yolunu kesenlere, bırakın da yoluma devam edeyim dercesine;

– Peki ben, çoluk çocuğumu nasıl geçindireceğim!? diye sordu. Hz. Ömer feraseti meseleye el koyacaktı;

– Gel bizimle. Sana ‘beytülmâl’den bir maaş takdir edelim, dedi önce ve ardından gidip, önde gelen ashabı topladı mescidde.

Önce durumu anlattı onlara ve ardından da kendi görüşünü söyledi açıkça. Kimse farklı düşünmüyordu ve böylelikle, bütün zamanını müminlerin işlerine ayırması için halifeye sabit bir maaş takdir edilmiş olunuyordu.¹¹⁹

Halife olmadan önce itiyad haline getirdiği bazı alışkanlıkları vardı; fakir ve fukaraya yardıma koşuyor, yetimler için gidip hamur yoğuruyor ve kendi işlerini göremeyenlere yardım edip koyunlarını sağıveriyordu. Böylelikle o, aynı zamanda kocaları şehid düşen yaşlı kadınları da kollamış oluyor ve kimsesizlerin elinden tutarak öksüzleri de kollamaya çalışıyordu.

Halife seçilmesinin üzerinden henüz birkaç gün geçmişti. Gelişmeler o kadar hızla cereyan ediyordu ki! Ortada nevzuhûr bir çok gelişme yaşanmıştı; zekat mükellefiyetinden kaçmakla dinde arkası gelmez gedik açma çabaları, irtidat hadiseleri ve sahte peygamberler gibi Hicaz’ı sarsan devasa olaylar vardı.

Bütün bunlara rağmen o, adeti olduğu şekilde yine böyle bir evin kapısını çalmaya başladı. Kapıyı evin küçük kızı açmıştı. Karşısında her zaman gelip de süt sağan Hz. Ebû Bekir’i görünce annesine döndü ve şöyle seslenmeye başladı;

¹¹⁹ Hâlid Muhammed, *Ve Câe Ebû Bekr*, 110

– Anne! Yine o süt sağan adam gelmiş!

Bir çırpıda kapıya koşup gelen yaşlı anne, yeni halifeyle yüz yüzeydi. Utanmıştı. Kızına döndü ve itap dolu bir ses tonuyla şunları söylemeye başladı;

– Yazıklar olsun sana! Resûlullah'ın halifesi için söylediğin şeylere bak!

Halife seçildiğini duyan bu kabilenin diğer elemanları da, artık gelmesinden ümit kesmiş ve bundan sonra bu işi kime yaptıracaklarını konuşarak bekliyorlardı. Ancak Hz. Ebû Bekir (radıyallahu anh), onları da zanlarında yalancı çıkaracak bir yapının adamıydı.

Tam konuşmalarının üstüne halife Hz. Ebû Bekir çıktı geldi ve şunları söyledi onlara;

– Evet, ben yine sizin için koyunları sağmaya devam ederim. Ümit ediyorum ki, içinde bulunduğum durum, beni eski alışkanlıklarımдан alıkoymaz.¹²⁰

Bundan sonra da bir yıl boyunca gidip koyunları sağmaya devam etti. Hatta o kadar ki, koyunların başındaki görevli çoban ne derse, hiç itiraz etmeden dediğini aynen yerine getiriyor ve Resûlullah'ın halifesi Hz. Ebû Bekir, bunu asla bir onur meselesi yapmıyordu.¹²¹

¹²⁰ İbn Sa'd, *Tabakâtü'l-Kübrâ*, 3/186

¹²¹ İbn Sa'd, *Tabakâtü'l-Kübrâ*, 3/186

ZÜHD VE TAKVASI

Zühd ve takvasına da diyecek yoktu. Davasından başka bir derdi yoktu ve elindeki bütün imkânları bu noktada seferber etmişti. Çoğu insan için kaygan bir zemin oluşturan zenginlik, asalet ve makam gibi unsurlar, onu asla değiştiremezdi ve değiştirememiştii de..!

Bir gün susamış ve bir miktar su istemişti. Çok geçmeden isteği yerine getirilmiş ve suyun yanında kendisine bir miktar da bal takdim edilmişti. Tam ağzına götürmek üzereydi ki birden bire onu ağzından uzaklaştırdı ve ağlamaya başladı. O kadar ki, yanındaki insanlar da ona iştirak edip ağlaşıyorlardı. Bir müddet sonra herkes duruldu ama Ebû Bekir'in hıçkırıkları bitip tükenme bilmiyordu. Hatta onun, hıçkırıklarla boğulup öleceğinden korkanlar vardı. Aslında bu, hâl diliyle ders vermenin en etkin yoluydu. Derken kendini toparlayınca etrafındakiler;

– Ey Allah Resûlü'nün halifesi! Seni bu kadar ağlatan

ne idi? diye sordular. Hıçkırıklarını yutkunarak anlatmaya başladı;

– Bir gün yine Resûlullah’la birlikte oturuyorduk. Eliyle bir şeyi kendisinden uzaklaştırıyordu ama ben bir şey göremiyordum;

– Uzaklaştırdığın şey ne? Yanında ben kimseyi göremiyorum dediğimde şunları söyledi bana;

– O, dünyadır. Bana temessül etti ve Ben de ona, ‘Başımdan def ol!’ dedim. Önce yanımdan ayrılıp gitti; ancak sonra tekrar gelerek;

– Sen beni kovup uzaklaştırsan da Sen’den sonrakiler aynı şeyi yapamayacak, diye cevap verdi.

İşin burasında Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh), ağlamasının sebebini etrafındakilere şu cümlelerle anlattı;

– İşte, ben bunu hatırladım ve onun bana kendini kabul ettirdiği korkusuyla kendimi tutamayıp ağladım.¹²²

Bütün yükleri kaldırabilecek çapta güçlü omuzlara sahip olsa da, bunaldığı demlerde etrafı kolaçan eder ve zaman zaman tabiatla baş başa kalmak isterdi. Sıkıntıların cenderesinde sabır yudumladığı bir gün, ağaç üstünde özgülürce uçan bir kuşa takılmıştı gözü; kendi başına ve özgürdü; daldan dala konuyor ve içindeki coşkuyu çığlık çığlık haykırıyordu. Hayranlıkla takip etti bir müddet ve dudaklarından şu cümleler döküldü;

– Ne mutlu sana! Vallahi, ne kadar isterdim; senin gibi ağaç dallarına konan, hiçbir hesap ve azabı olmayan,

¹²² Ebû Ca’fer et-Taberî, *er-Riyâdû’n-Nadira*, 2/136

ağaçtan gıdasını alan ve sonra da uçup giden bir kuş olsaydım..!¹²³

Başka bir gün de, omuzlarındaki yükün ağırlığından inleyerek ve gözyaşları içinde nazarına çarpan ağaçlara özentisini şöyle dile getirecekti;

– Ah keşke, kesilip atılan bir ağaç olsaydım!¹²⁴

Kendinden bahsedilmesi hiç hoşuna gitmezdi. Böyle bir durumla da karşılaşınca, ellerini açar ve Rabbine yönelerek, şöyle yalvarırdı;

– Allah'ım! Sen beni benden daha iyi biliyorsun. Ben de kendimi bunlardan daha iyi tanıyorum. Allah'ım! Zannettikleri gibi beni hayırla serfiraz kıl, bilmedikleri yönüyle de beni affeyle, söylediklerinden dolayı da beni hesaba çekme.¹²⁵

Onun bu kadar hassasiyetini fazla bulanlar bir gün, başlangıçtan bu yana yaptıklarını ve Resûlullah'ın kendisi hakkında söylediği müjdeleri anlattılar bir bir. Belli ki bunlardan hoşlanmıyor ve asla kendinden emin olamıyordu. Şunları söyledi etrafındakilere;

– Vallahi de, şayet iki ayağımı cennete uzatmış olsam bile bunun, bir mekr-i ilahi olduğundan emin olamam.¹²⁶

Hayırda yarış, onların genel karakteriydi ve bu konuda Hz. Ebû Bekir, asla yalnız değildi.

Hz. Ömer (radiyallahu anh), Medine'nin dışında gözleri görmeyen yaşlı bir kadına hizmet etmeyi kendine vazife bil-

¹²³ Beyhakî, *Şuabu'l-İmân*, 1/485 (788)

¹²⁴ Beyhakî, *Şuabu'l-İmân*, 1/485 (787)

¹²⁵ İbnü'l-Esîr, *Üsüdü'l-Gâbe*, 3/324

¹²⁶ Hâlid Muhammed, *Ve Câe Ebû Bekr*, 113

miş ve sürekli ihtiyaçlarını gidermeye çalışıyordu. Her ne zaman suyunu getirse veya bir ihtiyacını gidermek için yanına uğrasa, kendisinden önce birisinin gelerek bunları yaptığını görüyordu.

Bu iyiliği yapanın kim olduğunu öğrenmek için, her defasında daha erken gelmeye çalışıyordu ama bir türlü bu şahısla karşılaşmamıştı. O kadar merak ediyordu ki, bir gece saklanıp beklemeye başladı. Ortalıktan el-ayak çekilince ihtiyar kadının evine gelen karartının Hz. Ebû Bekir olduğunu anlaması çok gecikmedi.

Hâlbuki o gün Hz. Ebû Bekir (radıyallahu anh), halife idi ve bu kadar ince düşünmesinin önünde ve onları unutturacak kadar çok, hilâfetle ilgili bir yığın problem vardı.

Geçimini helalinden elde etme konusunda çok duyarlıydı; boğazından haram lokma girmektense, canını ortaya koyar ve buna asla müsaade etmezdi.

Bir gün hizmetçilerden birisi, kendisine bir yiyecek ikram etmiş ve o da bunu yemişti. Yemekten sonra hizmetçi sordu halifeye;

– Ey Resûlullah'ın halifesi! Bunun nereden geldiğini biliyor musun?

Bir anda, tepeden tırnağa ter içinde kalıvermişti. Belli ki, hizmetçinin bir bildiği vardı ve telaşla sordu;

– Peki nereden?

Hizmetçi sıkışmıştı. Sorduğuna bin pişman olmuştu. Şimdi, yalan da söyleyemeyeceğine göre ne yapacaktı!? Doğruyu, olduğu gibi aktarmaktan başka çare yoktu ve

halifenin bu telaşıyla ürken hizmetçi teker teker anlatmaya başladı;

– Cahiliyye döneminde ben, bir adam için kehanette bulunmuştum; ancak, kehaneti de iyi bilmediğim için adamı da aldatmıştım. Bugün o adamla karşılaştım ve bana olan borcunu verdi. Bu yediğin de ondandı.

Daha cümlelerini bitirmeden Ebû Bekir'in parmakları ağzına gitmiş ve bir kenara koşarak, yediklerini çıkarmaya çalışıyordu. Midesindekilerin tamamını çıkarıncaya kadar da vazgeçmedi bundan.

Onun bu halini görenlerden birisi;

– Allah sana merhametiyle muamele etsin! Bütün bunlar, tek bir lokmadan dolayı mı!? diye taaccübünü dile getirince halife şunları söyleyecekti;

– Allah'a yemin olsun ki, şayet bunları çıkarma pahasına canımdan bile olacak olsaydım mutlaka bunları çıkarırdım. Çünkü ben, Efendimiz'in şöyle dediğini duydum; “*Yasak ve haram olanla beslenen her beden için, cehennem daha evlâdır.*” İşte bundan dolayı, bir lokma bile olsa bedenimin onunla besleneceğinden ödüm koptu ve çıkardım onları.¹²⁷

¹²⁷ Ebû Nuaym el-İsbahânî, *Hilyetü'l-Evliyâ*, 1/31

ÜMMÜ EYMEN İLE HASBİHAL

Efendiler Efendisi, bir vefa insanıydı ve cemaatini de ehl-i vefa yetiştirmişti. Hayatta olduğu sürece zaman zaman dadısı Ümmü Eymen’i ziyarete gider ve hatırını sorardı.

Şüphesiz Hz. Ebû Bekir de, aynı sünneti icra edenler arasındaydı. Gündelik işlerin dışına çıkma adına ihtiyaç hissettiği demlerde Hz. Ömer’e seslenir ve beraberce bu yaşlı sahabiyeyi ziyaret ederlerdi. Yine böyle bir gün, yola çıkmış ve Ümmü Eymen’in evine gelmişlerdi. Karşısında halife ve onun en öndeki yardımcısını görünce, onca iş arasında kendine zaman ayırdıklarını düşünen ve ilk günlerden beri hep beraber gördüğü bu insanların şahsında Efendimiz’i hatırlayan Ümmü Eymen, kendini tutamayıp ağlamaya durmuştu;

– Niye ağlıyorsun? Seni ağlatan da ne? Hem, Allah katında olanlar, Resûlullah için daha hayırlıdır’ diye onu teselli etmeye başlamışlardı. Hıçkırıklarına bir müddet hâkim olduktan sonra şunları söyledi onlara;

– Ben de biliyorum ki, Allah katında olan elbette Resûlullah için daha hayırlıdır. Fakat ben, ona değil, se-madan vahyin kesildiğine ağlıyorum.

Böyle bir hassasiyet, Ebû Bekir ve Ömer gibi hassas insanları harekete geçirmez miydi hiç!? Ümmü Eymen'in ağlayışına onlar da katıldılar ve aynı mecliste hıçkırıklarla müşterek bir ağlamaya durdular.¹²⁸

Bildiği doğruları tereddütsüz ortaya koyar ve insanları her fırsatta ikaz edip bilgilendirirdi. Bir gün yolda yürürken iki kişinin aralarında hararetle konuştuklarına şahit olmuş ve müdahale etme lüzumu duymuştu. Zira bunlardan birisi, dine ait farzları yerine getirdikten sonra başkalarının ne yaptıkları konusunun kendisini ilgilendirmediğini söylüyor ve bu düşüncesine Kur'ân'dan bir âyeti de delil getiriyordu.

Onun gibi dini hassasiyete sahip birisinin zaten böyle bir yorum karşısında sessiz kalması düşünülemezdi. Ancak o, meseleyi sadece ilgili şahıslar arasında bırakma niyetinde de değildi ve bu vesileyle bir konuyu daha yeniden pekiştirmek istiyordu. Bunun için, önce namaz kıldırdı ve arkasından da cemaate dönerek şunları söylemeye başladı;

– Ey insanlar! Sizler, 'Ey iman edenler! Öncelikle siz, kendi yapmanız gerekenlere bakın; zira siz, kendinize ait vazifeyi yerine getirdiğiniz halde başkalarının dalâlete yönelmesinin size herhangi bir zararı söz konusu olamaz' anlamındaki âyeti okuyor ve onu yanlış yorumlayıp olması gerektiği gibi anlamıyorsunuz.

Çünkü kulak kabarttığı şahıs, 'ben bana ait namazı kılıp,

¹²⁸ *Sahihu Müslim*, 4/1907 (2454)

orucu tutup, zekâtı da verdikten sonra başkalarının bunları yapıp yapmaması beni ne ilgilendirir?’ anlamına gelen cümleler kullanmış ve dine ait bir esas olan, güzeli başkalarına taşıma ve çirkin olandan da insanları uzaklaştırma vazifesine karşı olduğunu beyan etmişti. Dolayısıyla bu, kendi heva ve hevesine göre Allah beyanının yanlış yorumlama ve kaba bir tabirle sulandırma demektir. Buna ise, hiç kimsenin hakkı olamazdı. Zira bir mümin için bu, yerine getirilmediği zaman büyük problemlerin beraberinde geleceği sosyal bir vazifeydi. Onun için Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh), sözlerine Allah Resûlü’nden duyduğunu ilan ettiği şu sözlerle devam edecek ve meseleye son noktayı koyacaktı;

– Şüphesiz insanlar, bir zalimi görür de onun önünü almak için müdahale etmezlerse Allah’ın onlar hakkında cezayı umumileştireceğinden korkulur. Sonra da ellerini açıp dua dua yalvarırlar ama artık Allah, onların dualarını da kabul etmez.¹²⁹

¹²⁹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 1/7 (29)

BEREKET DOLU İKİ YIL

İki küsur yıl devam eden hilafeti süresince Hz. Ebû Bekir (radıyallahu anh), deha çapında bir gayretle birçok meseleyi prensiplere bağlayacak ve arkadan gelenlere yolu yürünebilir kılarak dünyaya veda edecektir. Dâhili birçok meseleyi çözüme kavuşturacak ve dışarıya açılma adına da çok önemli fetihlere imza atacaktır.

Bu manada gerçekleştirdiği önemli meselelerden birisi şüphesiz, Kur'ân'ın iki kapak arasında toplanma meselesidir. Kur'ân hafızlarının savaşlarda şehid olmasından endişe duyarak başlatacağı bu hizmet için önce Hz. Ömer'le istişare edecek ve ardından da icraya koyulacaktır.

Dört bir yanda cereyan eden savaşlar sonrası Irak, onun hilafeti zamanında fethedilecek, İran dize getirilecek, Rûm diyarında ciddi sarsıntılar meydana getirilecek ve Şam bölgesi bütünüyle İslam topraklarına dahil olacaktır. O günün şartlarında bilhassa Rûm ve Fars imparatorlukları, kimse'nin karşı koyamayacağı güce sahip dünya muvazenesindeki iki devletten ibaretti.

VE PERDE KAPANIRKEN

Hayat boyu beraber olup da O'ndan ayrı kalmak, Hz. Ebû Bekir için dayanılacak bir acı değildi. Aradan iki kûsûr sene geçmişti. Âdeta, adım adım Habîbi'ni takip etmek için kader plânında, onun da 63 yaşına gelmesi gerekiyordu.

Hastalık, onu da yatağa çekmişti.¹³⁰ Son yolculuk öncesinde hasta yatarken dostları yanına gelmiş, kendisini ziyaret ediyorlardı. Hastalığının şiddetini görünce;

– Ey Allah Resûlü'nün halifesi! Sana doktor çağırılım da hastalığına bir baksın! dediler. Temkinliydi, tavrını hiç bozmadı ve;

– Bana doktor baktı, cevabını verdi;

– Peki, sana ne dedi? diye sorduklarında ise;

---

¹³⁰ Bazı rivayetlerde, bir yıl önce kendisine ikram edilen ve tesirini bir yıl sonra gösteren zehirli bir yiyeceğin onu yatağa düşürdüğü anlatılmaktadır. Bkz. Ebû Ca'fer et-Taberî , *er-Riyâdü'n-Nadira*, 2/243

– Ben, istediğimi istediğim şekilde icra ederim,¹³¹ cevabını verdi.

Belli ki artık o da, daveti almış, artık gitme vakti gelmişti. Önce Hz. Osman’a bir âhitname yazdırdı. Son olarak da kızı Ümmü’l-Müminin Âişe validemizi yanına çağırdı ve vefat eder etmez, maaşının arta kalan kısmını beytû’l-mâle götürüp teslim etmesini vasiyet etti.

Bir de kendi adına arzusu vardı; hayat boyu yanından ayrılmadığı Sevgili’sinin, ölüm sonrasında da yanında yatmayı istiyordu. Şatafat ve alâyişten de olabildiğince uzak olmalıydı ve kefen olarak eski elbiselerinin kullanılmasını, karısı Umeyy kızı Esmâ tarafından yıkanmasını ve oğlu Abdurrahman’ın da ona yardım etmesini vasiyet etti.

Resûlullah gibi O da, ayrılık vakti gelip âhîret hayatına doğru giderken Hz. Ömer’i imamete geçirmiş ve böylelikle insanlara, kendisinden sonraki adresi göstermişti.¹³² Son namazını da Hz. Ömer kıldıracaktı.¹³³

Koca halife Hz. Ebû Bekir (radıyallahu anh), o kadar hassas yaşamıştı ki, kendisine zoraki takdir edilen ücrette hakkı olmadığını düşünmüş ve bunları harcamamak için aşırı hassasiyet göstermişti. Ölümün emarelerini gördüğü anda, üzerinde ciddi bir telaş hâkim olmuştu. Belli ki aklına biriktirdiği bu ücretler gelmişti ve yakınlarını yanına çağırdı ve zaruri ihtiyacından arta kalan bu paraların alınıp yeniden hazineye iadesini talep etti. Onlara şöyle diyordu;

¹³¹ İbn Sa’d, *Tabakâtü’l-Kübrâ*, 3/198

¹³² Ebû Ca’fer et-Taberî, *er-Rıyâdü’n-Nadıra*, 2/242

¹³³ Ebû Ca’fer et-Taberî, *er-Rıyâdü’n-Nadıra*, 2/241

– Ömer beni bana bırakmadı ve beytül-malden 6 bin dirhem almak zorunda kaldım. Bunların hepsi falan yerdeki duvarda saklı. Onları alın ve Ömer’e iade edin.¹³⁴

Ardından kızı ve müminlerin annesi Âişe validemizi çağırdı yanına. Zorlanarak ona da şunları söyledi;

– Müslümanların işini üzerime aldığımdan bu yana onlara ait ne bir dirhem ne de bir dinar yedim. Aksine, onların en fakiri gibi çoğu zaman aç kaldım ve en eski elbiseleri giyindim. Hazineye ait yanımda, şu köle ile şu kumaş parçasından başka bir şey yok; onları da sen al ve Ömer’e götür.¹³⁵

Vefatı sonrasında huzuruna getirilen köle ve bir parça kumaşı uzun uzun seyre dalan halife Hz. Ömer’in dudaklarından şu cümleler dökülecekti;

– Allah sana merhamet etsin ey Ebû Bekir! Arkada kalanlara, yaşanması ne kadar da güç bir hayat bırakıp gittin!¹³⁶

Kızı ve müminlerin annesi Âişe validemiz, babasının son yolculuğunu şu cümlelerle anlatacaktı:

– Babamın hastalığı ağırlaşmış bayılınca ben;

– Kişi gözyaşlarını damarları içinde ne kadar saklarsa saklasın, bir gün mutlaka o gözyaşlarını boşaltacaktır’ anlamında bir şiir okudum. Babam ayılınca bana;

– Öyle deme yavrucuğum!’ dedi. ‘Bari, ‘Ölüm sarhoşluğu tene geldiğinde, ‘Ey insan! İşte bu senin öteden beri

¹³⁴ İbn Sa’d, *Tabakâtü'l-Kübrâ*, 3/193

¹³⁵ İbn Sa’d, *Tabakâtü'l-Kübrâ*, 3/196

¹³⁶ İbn Sa’d, *Tabakâtü'l-Kübrâ*, 3/196

kaçtığın şeydir' denir' meâlindeki âyeti oku' dedi. Sonra da;

- Resûlullah hangi gün vefat etmişti? diye sordu.
- Pazartesi, cevabını verdim. Soruları devam ediyordu;
- Bu gün, günlerden ne? dedi.
- Pazartesi, cevabını verince;
- Allah'tan umarım ki, bu gece ile arama başka bir gece girmesin, diye dua etti. Tekrar sordu;

- Resûlullah kaç kefene sarılmıştı?

- O'nu, beyaz ve yeni üç 'Sehûliyye' elbisesine kefenlemiştik. Bunların içinde sarık ve gömlek yoktu, dedim. Bana;

- Şu elbisemi yıkayın. Onda zaferan lekesi var. Yanına da başka iki elbise katarak beni onlara kefenleyin, talimatını verdi.

- Ama o eski, diyerek itiraz edecek oldum. Kararlıydı ve şunları söyledi;

- Olsun. Yeni elbiseye, ölülerden çok diriler muhtaçtır. Kaldı ki, ölünün kefeni çürüyecektir.¹³⁷

Ve o gün Hz. Ebû Bekir (radıyallahu anh), Efendimiz'le arasındaki yaş farkını, O'nun halifesi olarak tamamlayıp, aynı gün ve aynı yaşta, ama bu sefer ebedî olarak maiyyet makamına yükselip, ruhu yüce dostluğa uçuverdi. Son cümleleri;

- Allah'ım! Beni Müslüman olarak huzuruna al ve sa-

¹³⁷ Ebû Ca'fer et-Taberî, *er-Riyâdû'n-Nadira*, 2/240

lih kullarıyla birlikte haşret!¹³⁸ şeklinde olmuştu. Aynı zamanda bu, mihnetler sonrasında vuslat yaşayan Yusuf'un (aleyhisselâm) da duasıydı.

Vefat haberi duyulunca Medine, gözyaşlarına boğulmuştu. Resûlullah'ın ayrıldığı günün bir benzeri yaşanıyordu Hicaz'da..! Ölüm haberini duyar duymaz hıçkırıklara boğulan Hz. Ali, koşarak evine kadar geldi ve edepten iki büklüm şunları söylemeye başladı;

– Allah sana merhamet etsin yâ Ebâ Bekir! Sen insanların İslâm yönüyle en önde olanı, iman yönüyle en mükemmeli, Allah'tan en çok korkanı, yük itibariyle de en ağırının altına gireniydin. Resûlullah'ın izinde yürüme konusunda senden daha hassas, arkadaşları konusunda da senden daha duyarlı kimse olamaz.¹³⁹

¹³⁸ Ebû Ca'fer et-Taberî, *er-Riyâdü'n-Nadira*, 2/242

¹³⁹ Heysemî, *Mecmeu'z-Zevâid*, 9/48

MİRASI

Bir zamanların Mekke'sinde ticaretle uğraşan, itibar ve mal sahibi, Kureyş'in, önünde el-pençe divan durduğu müşkil-küşâd adam ve Allah Resûlü'nün de halifesi Ebû Bekir'den miras olarak geriye, bir sağmal deve, bir hizmetçi ve içine süt sağılan bir çanak kalmıştı.¹⁴⁰ 'Ebû Bekir es-Siddîk' ünvanı ise, dünyalıların kıyamete kadar elde edemeyecekleri kadar büyük bir servet demekti.

Hz. Ebû Bekir (radıyallahu anh), yine Efendimiz'in yanındaki yerini almış ve artık iş başında, yeni halife ve ikinci vezir Hz. Ömer (radıyallahu anh) vardı. İlk olarak önüne, kendisinden önceki ve aynı zamanda ilk halife Hz. Ebû Bekir'in (radıyallahu anh) bıraktığı emanet getirildi. Büyükçe bir testi duruyordu hilafet makamında. Belli ki içinde bir şeyler vardı. Ne olduğunu anlamak için kırmak gerekiyordu ve halifenin huzurunda olanlar da bunu yaptılar. Parçalanan testi ile birlikte etrafa paralar saçılıvermişti.

¹⁴⁰ İbn Sa'd, *Tabakâtü'l-Kübrâ*, 3/196

Manzaraya muttali olan Hz. Ömer (radiyallahu anh), kendini tutamadı. Gözleri ufka daldı ve gözyaşları içinde şunları söylemeye başladı;

– Allah Ebû Bekir’e merhamet etsin! Kendisinden sonra kimseye söz söylemeye mecal bırakmadı. Ben ise O’ndan sonra bu vazifeyi üstlenmiş bulunuyorum.¹⁴¹

Bu, bir muhasebe şekliydi. Hesabını, en ince detayına kadar yapan birisinin arkasından kılı kırk yararcasına bir muhasebe yapmanın gerekliliğini söylüyordu Hz. Ömer (radiyallahu anh). Ona göre bu hassasiyet, bir başkası tarafından yaşanması, imkânsız denecek kadar zor bir hassasiyetti.

Vefat sonrası evini ziyarete gelen Hz. Ömer, hanımı Esmâ binti Umeys’ten, Hz. Ebû Bekir’in şahsi kulluğunun nasıl olduğunu sorunca Esmâ şunları anlatacağı;

– Tan yerinde kızılık başlayınca kalkar ve abdest alıp namaza dururdu. O kadar namaz kılardı ki!

Sonra Kur’ân okur, ağlardı.

Secdeye gider, ağlardı.

Dua eder, ağlardı.

Bu zamanlarında ben, sanki evde pişmiş bir ciğer kokusu duyar gibi olurum.

Üzgün Esmâ’yı dinleyen Hz. Ömer de dayanamamış ve ağlamaya durmuştu. Şunları söylüyordu;

– Böyle bir kulluk nerede, sen nerede ey Hattab oğlu!?

¹⁴¹ Ebû Ca’fer et-Taberî, *er-Riyâdû’n-Nadira*, 2/145

AİLE HAYATI

Suyun bulunmadığı yerde teyemmümla abdest almayı bildiren âyetlerin inişine sebep olduğu için Üseyd ibn Hudayr gibi sahabilerin, ‘Bu sizin ilk bereketiniz değil ki, ey Ebû Bekir ailesi!’¹⁴² diye iltifat ettiği Hz. Ebû Bekir ailesinin, başkalarında olmayan meziyet ve hususiyetleri vardı. Sahabe arasında, dört nesil birden sahabe olma ünvanı, sadece bu aileye aitti ve bu, hem Abdurrahman hem de Esmâ kanalıyla gerçekleşmişti.

Bilindiği üzere Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh), farklı zamanlarda dört kadınla evlenmiş ve bunlardan toplam altı çocuğu olmuştu.

İlk hanımı, Abdullah ve Esmâ’nın da anneleri olan Katîle binti Abdüluzzâ idi ve Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh) onu, daha cahiliyye döneminde iken boşamıştı. Hatta, Medine döneminde kızı Esmâ’yı ziyaret maksadıyla hediyelerle birlikte geldiğinde Hz. Esmâ, hediyelerini kabul etmemiş ve eve de almak istememişti. Bunun üzerine Katîle, meselenin halli

---

¹⁴² *Sahîhu Buhârî*, 1/27 (327)

adına Efendimiz'e ulaşması için Hz. Âişe validemize mü-racaat etmiş ve musalaha ortamında ve savaş şartlarının dışında bu türlü ilişkilerin mübah olduğunu bildiren âyetler nüzûl etmiştir.¹⁴³

Katîle'den sonra evlendiği hanımı ise, Hz. Abdurrahman ve Âişe validemizin de annesi olan Ümmü Rûmân binti Âmir'dir. Hz. Ümmü Rûmân, daha Hz. Ebû Bekir'le evlenmeden önce müslüman olmuş ve Efendimiz'e Mekke'de beyat etmişti. Hicretin altıncı yılında Medine'de vefat etmiştir.

Ümmü Rûmân'ın vefatından sonra Hz. Ebû Bekir (radi-yallahu anh), Mûte savaşında şehid olan Câfer ibn Ebî Tâlib'in hanımı Esmâ binti Umeyy ile evlendi ve bu evlilikten de, Hz. Ebû Bekir'in küçük oğlu Muhammed dünyaya geldi.

Aynı zamanda Hz. Esmâ, ilk müslüman olan kadınlardandı; henüz Efendiler Efendisi, ibn Erkam'ın evine girmeden önce müslüman olmuş ve kocası Câfer ibn Ebî Tâlib ile birlikte Habeşistan'a hicret etmişti.

Hz. Ebû Bekir'in evlendiği son kadın ise, Ensâr'ın Hazrec kolundan Habîbe binti Hârice idi. Vefat ettiğinde hamile olan Hz. Habîbe, vefatı sonrasında bir kız dünyaya getirecek ve adını da Ümmü Gülsüm koyacaktı.

Çocukları arasında Abdurrahman en büyükleri idi. Hu-deybiye günü müslüman oldu.

Abdullah'ın hicretteki gayretleri takdire şâyandı; gündüzleri Mekkeliler arasında kalır ve gelişmelerden, medeniyete yürüyen yolcuları haberdar ederdi. Babası Hz. Ebû Bekir'in hilafeti döneminde ve Tâif günü, vücuduna isabet eden bir okla şehid olmuştur.

¹⁴³ Bkz. Mümtehine, 60/8

Veda haccının olduğu yıl dünyaya gelen Muhammed, henüz üç yaşlarındayken babasını da kaybederek öksüz kalmış ve Hz. Ali'nin himayesi altında büyümüşdür. Daha sonra da, Mısır'a vali tayin edilecek ve burada şehid olacaktır.

Âişe validemizden daha büyük olan ve hicret esnasında 'zünnitâkayn' diye kendisine Efendimiz'in iltifat ettiği Hz. Esmâ, Zübeyr ibn Avvâm ile evlenmiş ve bu evlilikten Abdullah ibn Zübeyr dünyaya gelmiştir. Hicret esnasında hamile olan Hz. Esmâ, Medine'de doğum yapan ilk muhacir kadın; Abdullah ibn Zübeyr de, Mekke'den anne karnında hicrete başlayıp Medine'de dünyaya gelen ilk muhacir çocuğudur. Hicretin 73. yılında vefat eden Hz. Esmâ, cömertliğiyle bilinmektedir.

İnsanlığın İftihar Tablosu Efendiler Efendisi ile aynı yastığa baş koyan Âişe validemiz ise, Efendimiz'in vefatından sonra da yaşamış ve hicretten 57 yıl sonra vefat etmiştir.

Babasını görme imkanı bulamayan küçük Ümmü Külsüm için Hz. Ebû Bekir (radiyallahu anh), vefat etmeden önce kızı ve müminlerin annesi Hz. Âişe validemize;

– İşte onlar senin erkek kardeşlerin ve diğerleri de kız kardeşlerin!' demiş ve tembihte bulunmuştu. Bu tembih karşısında şaşkınlığını gizleyemeyen Âişe validemiz;

– Erkek kardeşlerim tamam. Esmâ da tamam. Diğer kız kardeşim de kim oluyor?' dediğinde Hz. Hârice'yi hatırlatmış ve dediği gibi de Hz. Hârice, Ümmü Külsüm'ü dünyaya getirmiştir. Hz. Ebû Bekir'in en küçük çocuğu olan Ümmü Külsüm, daha sonraları Talha ibn Ubeydullah ile evlenecektir.

Görüldüğü gibi sahabe arasında en müstesna aile, Hz. Ebû Bekir ailesidir. Zira, sahâbe arasında, hem kendisi hem anne ve babası, hem de çocukları müslüman olan olmadığı gibi, dört nesil birden Efendimiz’le sohbet edip ‘Sahâbe’ ünvanını alan bir başka insan yoktur ve bu, Hz. Ebû Bekir için iki koldan da mümkün olmuştur;

1. Abdullah ibn Zübeyr ve annesi Hz. Esmâ, Hz. Ebû Bekir ve Ebû Kuhâfe,

2. İlk oğlu Abdurrahman’ın oğlu Muhammed, Hz. Ebû Bekir ve Ebû Kuhâfe.

Sözün özü, Hz. Ebû Bekir radiyallahü anh, çarşı ve pazardan kopup gelmesine rağmen, yapması gerekenleri zirvede icra ederek bu noktalara gelmiş ve geride, arkasından gelenlerin asla unutamayacakları bir hayat modeli bırakmıştır.

Onun, her an basamak basamak yükselen bu hayatı, günümüz müslümanlarına da ne güzel misaldir. Eldekilerle yetinmemenin adıdır bu... Daha fazlasını ortaya koyma yarışına girişmenin, doğru bildiği yolda ölümüne çabalayıp didişmenin ve tükenecek diye korkmadan mal ve mülküne, ipliğine kadar ilişmenin adı...

Ona imrenerek bakanlara söylenecek tek söz;

– Fırsat kaçmış değil; belki bir Ebû Bekir olamazsınız ama, dilerse Allah size de, onun yaptığı gibi bir hizmet ortaya koyma imkanı verip, sizin adınızı da dillere pelesenk eder.

Bunun için, önce sağlam bir niyet.. ardından da, bitme tüklenme bilmeyen bir faaliyet gerek...

İSTİFADE EDİLEN KAYNAKLAR

Ahmed ibn Hanbel, Ebû Abdillâh eş-Şeybânî (164–241 h.); *el-Müsned*, I-VIII, Müessesetü Kurtuba, Mısır, trs.

Beyhâkî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn (384-458 h.); *Delâilü'n-Nübüvve*, I-VII, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1985.

—, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, I-X, Mektebetü Dâri'l-Bâz, Mekke, 1414/1994.

—, *Şuabü'l-İmân*, Tahkik: Muhammed es-Saîd Besyûnî ez-Zağlûl, I-IX, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1410/1990.

Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil (v. 256 h.); *Sahîhu'l-Buhârî*, I-VIII, el-Mektebetü'l-İslâmiyye, İstanbul, 1979

Ebû Nuaym, Ahmed b. Abdillâh el-İsbehânî (v. 430 h.); *Hilyetü'l-Evliyâ ve Tabakâtü'l-Asfiyâ*, I-X, Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrut-1405 h.

—, *Delâilü'n-Nübüvve*, Tahkik: Muhammed Ravvas Kal'acı Abdulberr Abbas, I-II, Dâru'n-Nefâis, Beyrut, 1991.

el-Hâkim, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh en-Neysâbüri (321-405 h.); *el-Müstedrek ale's-Sahîhayn*, I-V, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1411/1990.

Halebî, Ali b. Bürhanüddîn, (975–1044 h.); *es-Sîretü'l-Halebiyye fi Sîreti'l-Me'mûn*, I-III, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, 1400 h.

- Hâlid Muhammed**, Hâlid, *Ve Câne Ebû Bekr*, Dârü'l-Meârif, Kâhire, 1992
- Heysemî**, Ali ibn Ebî Bekr el-Heysemî (v. 807 h.); *el-Mecmeu'z-Zevâid*, I-X, Dâru'r-Reyyan li't-Tûras-Dâru'l-Kitabî'l-Arabî, Kahire-Beyrut, 1407 h.
- Hindî**, el-Muttakî, *Kenzü'l-Ummâl*, I-XVIII, Dârü'l-Fikr, Beyrut, trs.
- İbnü'l-Esîr**, el-Cezerî, *Üsüdü'l-Gâbe*, I-V, Dârü'l-Ma'rife, 1996
- İbn Abdilberr**, Yusuf b. Abdillâh b. Muhammed (v. 463 h.); *el-İstîâb*, I-V, Dâru'l-Cil, Beyrut, 1412 h.
- İbn Hacer**, Ahmed b. Ali el-Askalânî (773-852 h.); *el-İsâbe*, I-VIII, Dâru'l-cil, Beyrut, 1412 h.
- , *Tehzibü't-Tehzib*, I-XIV, Dârü'l-Fikr, Beyrut, 1983
- İbn Ebî Şeybe**, Abdullah b. Muhammed (v. 235 h.); *el-Musanef fi'l-Ehâdis ve'l-Âsâr*, Tahkîk: Kemal Yusuf el-Hût, I-VII, Mektebetü'r-Rüşd, Riyad, 1409 h.
- İbn Hibbân**, Ebû Hâtim Muhammed el-Büstî (v. 354/965.); *el-İhsân fi Takrîbi Sahîhi ibn Hibbân*, Tertîb: Alâüddîn Ali b. Belbânî, Tahkîk ve ta'lîk: Şuayb el-Arnâvût, I-XVII, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, 1988.
- İbn Hişâm**, Abdülmelik ibn Hişâm ibn Eyyûb el-Himyerî (v. 213/828); *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, I-IV, Dâru'l-Kalem, Beyrut, tsz.
- İbn Kesîr**, Ebu'l-Fidâ İsmail ibn Ömer ibn Kesîr ed-Dimaşkî (v. 774 h.); *Tefsîru'l-Kur'ânî'l-Azîm*, I-IV, Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1401 h.
- , *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, I-XIV, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1988.
- İbn Sa'd**, Ebû Abdillâh Muhammed b. Sa'd el-Menî' (168-230 h.); *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, I-VIII, Dâru Sâdir, Beyrut, tsz.
- Müslim**, Ebu'l-Hüseyn el-Haccâc en-Neysâbûrî (206-261 h.); *Sahîhu Müslim*, I-V, Dâru İhyâi't-Türâsî'l-Arabî, Beyrut, tsz.
- Muhammed Sâbit**, Tefvîk, Ebû Bekr es-Siddîk, *Mektebetü'l-Abîkân*, Riyâd, 2000.

- en-Nesâî**, Ebû Abdîrahmân Ahmed b. Şuayb (215-303 h.); *es-Sünen*, Tahkîk: Abdülfettah Ebû Gudde, I-VIII, Mektebetü'l-Matbûâtî'l-İslâmiyye, Halep, 1406/1986.
- , *es-Sünenü'l-Kübrâ*, Tahkîk: Abdulğaffâr Süleyman el-Bündârî, I-VI, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1411/1991.
- Sallâbî**, Alî Muhammed Muhammed *es-Sallâbî*, *el-İnşirâhu ve Ref'u'd-Dîkî bi-sîreti Ebî Bekr es-Siddîk Şahsiyyetühû ve Asruhû*, Dâru'l-Îmân, İskenderiye, 2002.
- es-Suyûtî**, Abdurrahman b. el-Kemâl Celâleddîn (v. 911 h.); *Kifâyetü't-Talibi'l-Lebîb fî Hasâisi'l-Kübrâ* (el-Hasâisu'l-Kübrâ), Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1985.
- Şeybânî**, Ahmed b. Amr b. ed-Dahhâk Ebû Bekr, (206-287 h.); *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, I-VI, Dârür-Râye, Riyad, 1991
- et-Taberânî**, Ebu'l-Kâsım Muhammed b. Ahmed (v. 360 h.); *el-Mu'cemül-Kebîr*, Tahkîk: Hamdi b. Abdilmecîd es-Selefi, I-XX, Mektebetü'l-Ulûm ve'l-Hikem, Musul, 1404 h.
- et-Taberî**, Ebû Ca'fer, Ahmed b. Abdillâh b. Muhammed (615-694 h.); *er-Riyâdü'n-Nadîra, I-II*, Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, Beyrut, 1996
- et-Taberî**, Muhammed ibn Cerîr ibn Yezîd ibn Hâlid et-Taberî (224–310 h.); *Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülûk* (Târîhu't-Taberî), I-V, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1407h.
- et-Tirmizî**, Ebû Îsâ Muhammed b. Îsâ (209-279 h.); *el-Câmiu's-Sahîh*, I-V, Dâru İhyâi't-Türâsî'l-Arabî, Beyrut, tsz.
- Zehebî**, Muhammed ibn Ahmed ibn Osman ibn Kaymâz ez-Zehebî, (673-748 h.); *Siyerü A'lâmi'n-Nübelâ*, I-XXIII, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, 1413 h.
- İbn Kayyim el-Cevziyye**, *Zâdü'l-Meâd fî Hedyi Hayri'l-İbâd*, I-V, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, 1986.